

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Πτυχιακή Εργασία:

*ΑΤΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ*

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:
ΚΟΛΟΚΥΘΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΝΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Καλαμάτα
Οκτώβριος 2001

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΩΤΟ ΣΚΕΛΟΣ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ

1.1 Αγροτουρισμός : Έννοιες · Προσδιορισμοί

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2.1 Περιγραφή του νομού και κατάσταση του αγροτικού χώρου στο Νομό Θεσσαλονίκης

2.1.1 Γεωμορφολογικά στοιχεία.

2.1.2. Φυσικοί Πόροι.

2.1.2.1. Δασικά οικοσυστήματα

2.1.2.2. Λιβαδικά οικοσυστήματα.

2.1.2.3. Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

2.1.2.4. Διατηρητέα μνημεία της φύσης.

2.1.2.5. Οι υγροβιότοποι στο Νομό Θεσσαλονίκης.

2.1.3. Χρήσης γης.

2.1.4. Δημογραφικές εξελίξεις και τάσεις.

2.1.5. Στοιχεία Απασχόλησης.

2.1.6. Παραγωγικές δραστηριότητες.

2.1.6.1. Πρωτογενής Τομέας.

2.1.6.2. Δευτερογενής Τομέας

2.1.6.3. Τριτογενής Τομέας

2.1.7. Βιοτικό επίπεδο.

2.1.8. Οικιστική Διάρθρωση.

2.1.9 Μεταφορική υποδομή. Οδικό δίκτυο.

2.2 Περιοχές ανάπτυξης αγροτουριστικών δραστηριοτήτων και είδος δραστηριοτήτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Προσδιορισμός και παρουσίαση των περιοχών του νομού Θεσσαλονίκης που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. Η Ανάπτυξη αγροτουριστικών Δραστηριοτήτων στο νομό Θεσσαλονίκης που παρουσιάζουν συγκριτικά αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

- 4.1 Εκτίμηση της συζήτησης τουρισμών και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στο Νομό Θεσσαλονίκης.
 - 4.1.1. Συνολική διακίνηση τουριστών στο Νομό Θεσσαλονίκης εκτός του πολεοδομικού συγκροτήματος.
 - 4.1.1.1. Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχεία του Νομού.
 - 4.1.1.2. Επιβατικό φορτίο διαμέσου των οδικών αξόνων.
 - 4.2 Προσδιορισμός της προσφοράς της εκτός Π.Σ.Θ. περιοχής υπό την μορφή ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων.
 - 4.2.1. Προσφορά καταλυμάτων.
 - 4.2.2. Προσφορά χώρων εστίασης.
 - 4.2.3. Προσφορά επισκέψιμων οινοποιών καζανιών.
 - 4.2.4 Προσφορά χώρων υπαίθριων αγροτικών δραστηριοτήτων.
 - 4.2.5. Προσφορά αγροτικών προϊόντων.
 - 4.3 Αντιστοίχιση ζήτησης -προσφοράς
 - 4.3.1. Αντιστοίχιση της προσφοράς καταλυμάτων με τις διανυκτερεύσεις στον Νομό εκτός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος.
 - 4.3.2. Διακίνηση διαμέσου του οδικού άξονα παρουσία και υπαίθριων πρατηρίων τοπικών προϊόντων.
 - 4.3.3. Άτομα τρίτης ηλικίας και υδροθεραπευτήρια - χώροι αναψυχής κλπ.
 - 4.3.4. Κυνηγετικές εξορμήσεις και εξυπηρετήσεις - χώροι υπαίθριου γεύματος - χώροι εστίασης
 - 4.3.5. Οικοπεριηγητές και χώροι υπαίθριων δραστηριοτήτων.
 - 4.3.6. Οινόφιλοι και επισκέψιμοι αμπελώνες, οινοποιεία - καζάνια.
 - 4.3.7 Διάφορες ομάδες και διάφορες προσφερόμενες δραστηριότητες.
 - 4.4 Δομές Υποστήριξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ, ΕΘΝΙΚΟ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006

- 5.1 Παρουσίαση της Πολιτικής της Ε.Ε για τον αγροτουρισμό
- 5.2 Εθνικές πολιτικές για την Ανάπτυξη του Αγροτουρισμού
 - 5.2.1 Οι γενικοί στόχοι της εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη της γεωργίας για την περίοδο 2000 - 2006
 - 5.2.2. Σχέδιο ανάπτυξης της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.
 - 5.2.3. Προτεινόμενες πολιτικές και δράσεις για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού σε αγροτικό επίπεδο.
- 5.3 Αξιολόγηση των προτάσεων που έχουν υποβληθεί από τους ΟΤΑ για τον αγροτουρισμό για την περίοδο 2000-2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006

- 6.1 Βασικά στοιχεία διαμόρφωσης του Σχεδίου Ανάπτυξης Αγροτουρισμού στο νομό Θεσσαλονίκης
- 6.2 Παρουσίαση του Σχεδίου ανάπτυξης του Αγροτουρισμού ανά άξονα, μέτρο και ενέργεια
- 6.3 Αναλυτική παρουσίαση των αξόνων και των μέτρων του Σχεδίου Ανάπτυξης του αγροτουρισμού
- 6.4 Παρουσίαση χρηματοδοτικού πίνακα Σχεδίου ανάπτυξης αγροτουρισμού
- 6.5 Παρουσίαση του σχεδίου Ανάπτυξης του αγροτουρισμού ανά περιοχή παρέμβασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

- 7.1 Πηγές χρηματοδότησης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΡΟΒΟΛΗ· ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- 8.1 Στρατηγική προβολής και διαφήμισης των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.
- 8.2 Φορείς στήριξης του αγροτουρισμού στο Νομό Θεσσαλονίκης και προτάσεις για την προβολή του.
 - 8.2.1. Δημιουργία φορέας των επιχειρήσεων αγροτουρισμού στο νομό Θεσσαλονίκης.
 - 8.2.2. Προτάσεις προβολής του αγροτουριστικού προϊόντος στο νομό Θεσσαλονίκης.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΚΕΛΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ

1 Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ
2 Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
3 ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ;
ΜΗΤΡΩΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
2082/92 ΕΟΚ
ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ
ΝΟΜΟΣ 28/10/ 2000 ΦΕΚ 61 ΤΕΥΧΟΣ
ΠΡΩΤΟ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 2000
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ:

1.1. ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Μία ερώτηση που τίθεται, όταν αναφερόμαστε στον αγροτουρισμό, είναι η ακόλουθη: "Ποια είναι η διαφορά του τουρισμού που ξέρουμε από τον αγροτουρισμό;" Είναι εύλογη η ερώτηση διότι γνωρίζουμε τι είναι, αλλά τι είναι υπαρχούσα μορφή του, αυτή του μαζικού τουρισμού, καθώς τον βιώνουμε εδώ και 40, τουλάχιστον, χρόνια στην Ελλάδα. Στο άκουσμα της λέξης τουρισμός φανταζόμαστε αμέσως τον ήλιο, τη θάλασσα και την αμμουδιά, τα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την εισροή συναλλάγματος, την επίτευξη υψηλών εισοδημάτων όσων εμπλέκονται με τις τουριστικές δραστηριότητες. Με άλλα λόγια, ότι συνδέεται με το μαζικό τουρισμό, του προσδίδουμε τις διαστάσεις του "μεγάλου" και του "πολύ".

Όσοι προσπαθούν να αποδώσουν στον αγροτουρισμό τις διαστάσεις του "μεγάλου" και του "πολύ" διαπράττουν μεγάλο σφάλμα, διότι αγροτουρισμός είναι ακριβώς ότι δεν είναι μεγάλο, δεν είναι πολύ, δεν είναι απρόσωπο στον τουριστικό τομέα, ή, για να το πούμε διαφορετικά, ότι είναι μικρό και όμορφο έχει ανθρώπινο πρόσωπο.

Πιο συγκεκριμένα, αγροτουρισμός είναι εκείνη η μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές, που δεν έχουν κορεσθεί τουριστικά, και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντολογικές, πολιτισμικές και κοινοτικές αξίες οι οποίες

επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες, όσο και στους φιλοξενούμενους, να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες.

Ο αγροτουρισμός αναφέρεται στις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται από άτομα που έχουν ως κύριο επάγγελμα τη γεωργία, στα πλαίσια της γεωργικής εκμετάλλευσης με σκοπό τη δημιουργία συμπληρωματικής απασχόλησης για τα μέλη της οικογένειας, την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος, την προώθηση των παραδοσιακών προϊόντων που παράγουν στην εκμετάλλευσή τους ή και άλλων παραδοσιακών παρασκευασμάτων.

Αναφέρεται ακόμη στις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται από αγρότες - μόνιμους κατοίκους περιοχών, που δεν έχουν ως κύριο επάγγελμά τους τη γεωργία, οι οποίοι δημιουργούν μικρές αγροτουριστικές μονάδες παροχής υπηρεσιών και αγαθών, οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής. Όπως για παράδειγμα οι γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί που υπάρχουν και λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της χώρας από το 1984 και μετέπειτα.

Ο αγροτουρισμός δεν είναι απλά μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται και εξελίσσεται στον αγροχώρο, αλλά είναι τουρισμός "ενός τόπου", ο οποίος σημαδεύεται από ένα τοπικό τοπίο, που η πρωτοβουλία και η διαχείρισή του ανήκει στους ανθρώπους του "τόπου", οι επιπτώσεις του περιορίζονται ως επί το πλείστον σε τοπική κλίμακα, ένας τουρισμός που ο καθένας μοιράζεται κάτι με άλλους. Είναι ένας τουρισμός που έχει ως κεντρικό και ουσιώδες στοιχείο τον άνθρωπο. Είναι μία δραστηριότητα που δένεται αρμονικά με την κύρια απασχόληση των κατοίκων των περιοχών αυτών, που είναι στον πρωτογενή τομέα, δρα κυρίως συμπληρωματικά με αυτή, και δεν δημιουργεί ανταγωνισμούς σε ότι αφορά τους φυσικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό. Είναι μία μορφή τουρισμού, η οποία ενσωματώνεται στον οικολογικό και κοινωνικό ιστό των αγροτικών κοινοτήτων, προσαρμόζεται στις

ανάγκες και τις δυνατότητες της αγροτικής οικογένειας, ευνοεί την επαφή με την φύση και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ της πόλης και της υπαίθρου, και μπορεί να συμβάλει, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, κυρίως των ορεινών και μειονεκτικών, και τη διαφύλαξη και προώθηση της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού καθορίζεται από έξι βασικές προϋποθέσεις:

- ✓ , Την ανάπτυξή του σε αγροτικό χώρο.
- , Τη στήριξή του σε μικρές επιχειρήσεις, σε μεγάλους χώρους, στην ενασχόληση με τις γεωργικές δραστηριότητες, στην αξιοποίηση των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων, στην επαφή με την φύση, στην πολιτιστική κληρονομιά, στις παραδοσιακές πρακτικές και στα χαρακτηριστικά του αγροτικού χώρου.
- ✓ , Τη λειτουργία του μέσω μικρής κλίμακας επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα μικρής κλίμακας.
- , Τη σύνδεσή του με την τοπική κοινωνία και την οικογενειακή φιλοξενία.
- , Τη συμβολή του στη διατήρηση του αγροτικού χαρακτήρα της περιοχής αξιοποιώντας, με την αειφορική λογική, τους υπάρχοντες φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.
- , Την προσφορά διαφοροποιημένου αγροτουριστικού προϊόντος, το οποίο να διαρθρώνεται γύρω από το φυσικό περιβάλλον,

τον πολιτισμό τα παραδοσιακά προϊόντα και την οικονομία και την ιστορία του αγροτικού χώρου.

Ο αγροτουρισμός μπορεί να έχει πολλαπλές επιδράσεις στον αγροτικό χώρο μεταξύ των οποίων επικρατέστερες είναι:

- [✓] Η δημιουργία κινούργγιων δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο.
- [✓] Η δημιουργία νέων θέσεων εξωγεωργικής απασχόλησης και η παραγωγή εξωγεωργικών εισοδημάτων.
- [✓] Η συγκράτηση του δυναμικού τμήματος του πληθυσμού στην περιφέρεια και η προσέλκυση νέων για εγκατάσταση στην ύπαιθρο.
- [✓] Η δημιουργία υποδομών και η βελτίωση της ποιότητας και του επιπέδου ζωής του τοπικού πληθυσμού.
- [✓] Η προώθηση των τοπικών παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων.
- [✓] Η διαφύλαξη και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και η προστασία του περιβάλλοντος.
- [✓] Η παροχή δυνατοτήτων σύμπραξης και σύσφιξης των σχέσεων πόλης - υπαίθρου.

Από όσα αναφέραμε παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι η ανάπτυξη του αγροτουρισμού, έχει εξαιρετικά φιλόδοξους στόχους κι ίσως αυτό να αποτελεί το κλειδί στις περισσότερες πολιτικές ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, κυρίως των ορεινών και μειονεκτικών, όχι μόνο των υπεύθυνων της τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης αλλά και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι πολύ φυσικό, ο αγροτουρισμός να αποτελεί το μοχλό ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, μια και με τις νέες τάσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής διαφαίνεται ότι το μέλλον του αγροτικού τομέα και κυρίως των ορεινών, νησιωτικών και μειονεκτικών περιοχών δεν εξαρτάται από την εξέλιξη της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, του δάσους και της αλιείας, αλλά από την δημιουργία και ανάπτυξη καινούργιων δραστηριοτήτων στον αγροτικό χώρο, μεταξύ των οποίων ο αγροτουρισμός κατέχει εξέχουσα θέση.

Για να μπορέσει όμως ο αγροτουρισμός να επιτελέσει τους φιλόδοξους στόχους του, θα πρέπει η ανάπτυξή του να σχεδιαστεί ορθολογικά και ολοκληρωμένα και να βασίζεται στην αξιοποίηση των ανθρώπινων, φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Τρία είναι τα κλειδιά για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, η συνύπαρξη των οποίων θεωρείται απαραίτητη. Ο χώρος, ο άνθρωπος και το προϊόν.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά το χώρο, οι υπάρχοντες σε αυτόν αγροτουριστικοί πόροι καθορίζουν την ελκυστικότητα του η οποία με τη σειρά της προσδιορίζει τη ζήτηση εκ μέρους των επισκεπτών - τουριστών. Το φυσικό τοπίο, η γεωμορφολογία της περιοχής, το γεωργικό τοπίο, η αρχιτεκτονική και πολιτισμική κληρονομιά και παράδοση είναι στοιχεία του χώρου που μπορούν να ανταποκριθούν στο φαντασιακό των επισκεπτών - τουριστών και να τους προκαλέσουν και προσκαλέσουν να τον επισκεφθούν.

Ωστόσο, η ύπαρξη αυτών των αγροτουριστικών πόρων του χώρου, εάν δεν συνοδεύεται από την συνεχή παρουσία του ανθρώπου σε αυτόν, τότε υπολείπεται σε ζωντάνια και φιλοξενία και αποστερείται ο αγροτουρισμός του ανθρωποκεντρικού του χαρακτήρα. Αυτό που διαφοροποιεί τον αγροτουρισμό από τις άλλες μορφές τουρισμού είναι η δυνατότητα που δίνει στους επισκέπτες - τουρίστες για μια προσωποποιημένη επαφή με τον τοπικό πληθυσμό, μέσω της σπιτικής φιλοξενίας, για την ένταξή του στο φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον της κοινωνίας υποδοχής, καθώς επίσης, στο

μέτρο του δυνατού, για την συμμετοχή του στις δραστηριότητες, τον τρόπο ζωής και τα έθιμα των κατοίκων της περιοχής.

Δεν πρέπει όμως να κάνουμε λάθος. Οι κάτοικοι της πόλης, οι οποίοι αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των φιλοξενούμενων στις αγροτικές περιοχές, αναζητούν στην ουσία να δοκιμάσουν απλές συγκινήσεις, σε έναν απλό κόσμο, κάνοντας απλά πράγματα. Θα μπορούσαμε επίσης να ισχυριστούμε ότι αναζητούν αληθινές συγκινήσεις, σε έναν αληθινό κόσμο, κάνοντας αληθινά πράγματα, αν δεν είχε αποδειχθεί ότι καταναλώνουν κυρίως συγκινήσεις χωρίς κινδύνους, και χωρίς προσωπικές δεσμεύσεις. Ωστόσο, η αυθεντικότητα αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα του αγροτουρισμού.

Για να μπορέσει όμως η τοπική κοινωνία και κυρίως οι αγρότες να αναλάβουν την υλοποίηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των επισκεπτών - τουριστών, οι οποίοι γνωρίζουν ακριβώς τι θέλουν, και έχουν τα μέσα να επιλέξουν αυτό που επιθυμούν. Με άλλα λόγια θα πρέπει, υπερβαίνοντας το ρόλο του παραγωγού που διαδραμάτιζαν, ως γεωργοί, να ενστερνιστούν έναν διαφορετικό καινούργιο ρόλο, βάσει του οποίου θα προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής ποιότητας, και τοπικού χαρακτήρα που να συνδέονται με την παράδοση να διαφοροποιούνται από αυτά άλλων επιχειρήσεων, τουρισμού και να πείθονται οι τουρίστες ότι τους προσφέρεται κάτι εξειδικευμένο που δεν μπορεί να προσφερθεί από άλλους.

Ωστόσο, το μεγάλο πρόβλημα των αγροτικών περιοχών, και κυρίως των ορεινών και μειονεκτικών που ζιαθέτουν και τους πιο ενδιαφέροντες αγροτουριστικούς πόρους, είναι η γήρανση του πληθυσμού τους, με αποτέλεσμα την αδυναμία εκ μέρους τους να αναλάβουν καινοτόμες πρωτοβουλίες και καινούργιους ρόλους έτσι όπως απαιτούνται από τον αγροτουρισμό.

Έτσι λοιπόν, η προώθηση του αγροτουρισμού στις περιοχές αυτές στηρίζεται κυρίως στην αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού,

ικανού να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του αγροτουρισμού, και να αναλάβει την υλοποίηση αγροτουριστικών πρωτοβουλιών. Η εγκατάσταση νέων στη γεωργία αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, αλλά και στην ανάπτυξη της υπαίθρου γενικότερα. Εξάλλου, ο χαρακτήρας του αγροτουρισμού, σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες που εμπεριέχει, τον καθιστά ιδιαίτερα προσπτό στο γυναικείο πληθυσμό, ο οποίος βλέπει σε αυτόν, όχι μόνο μια νέα ευκαιρία απασχόλησης, αλλά και την δυνατότητα της αναγνώρισης και της βελτίωσης της θέσης του στην τοπική κοινωνία.

Η βασική και η συνεχής επιμόρφωση σε γενικότερα αλλά και εξειδικευμένα θέματα όλων όσων προτίθενται να ασχοληθούν ή ασχολούνται ήδη με τον αγροτουρισμό, είναι η βασική προϋπόθεση για την δημιουργία, διοίκηση και εξέλιξη οποιασδήποτε αγροτουριστικής δραστηριότητας, είτε αυτή αναφέρεται στην προσφορά αγροτουριστικού καταλύματος και εστίασης, είτε στον ρόλο του εμπυχωτή, είτε στην παρασκευή, συσκευασία και διάθεση των παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων.

Το τρίτο στοιχείο που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, είναι το προϊόν και ειδικότερα το αγροτουριστικό προϊόν.

Για το ευρύ κοινό, μέχρι πρόσφατα, οι δραστηριότητες που αναπτύσσονταν στο πλαίσιο του αγροτουρισμού περιορίζονταν ως επί το πλείστον στην παροχή κάποιου καταλύματος, το οποίο απείχε πολύ από το πρότυπο των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και ταυτιζονταν λίγο ή πολύ με το φθηνό τουρισμό.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η κατάσταση αυτή έχει αλλάξει. Παράλληλα με την αναζήτηση της πραγματικής ζωής και της αυθεντικότητας, την ανάγκη των κατοίκων των αστικών κέντρων για επανασύνδεση με την φύση και τον αγροτικό πληθυσμό γενικότερα, όλο και περισσότεροι τουρίστες, μαζί με την "φυγή" από

τις πόλεις, επιθυμούν ποικιλία δραστηριοτήτων στις διακοπές τους και εκπλήρωση συγκεκριμένων στόχων τους.

Ακολουθώντας λοιπόν τις νέες συντεταγμένες της τουριστικής ζήτησης, αρχίζει να καθιερώνεται γύρω από τα αγροτικά τουριστικά προϊόντα μία πολιτική. Έτσι, αρχίζει να υιοθετείται η έννοια του αγροτουριστικού προϊόντος, το οποίο ενσωματώνει όλη την εικόνα της περιοχής, έτσι όπως καταγράφεται στο αγροτικό τοπίο, στους τρόπους ζωής και στον πολιτισμό της.

Κατ' αυτή την έννοια το αγροτουριστικό προϊόν πρέπει να είναι διαφοροποιημένο. Εκτός από τους ξενώνες, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια στο σπίτι του αγρότη και το φαγητό, είτε στο σπίτι του γεωργού, είτε σε τοπικές ταβέρνες, θα πρέπει να περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες αξιοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής υποδοχής, με κύριο χαρακτηριστικό τη διατήρηση της προσωπικής σχέσης μεταξύ φιλοξενούμενου και οικοδεσπότη, καθώς επίσης και το στοιχείο της συμμετοχής των επισκεπτών, εφόσον φυσικά είναι επιθυμητά. Αυτή η ενεργή συμμετοχή, σε συνδυασμό με την αυθεντικότητα και την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα του αγροτουρισμού. Αυτό που πρέπει να χαρακτηρίζει τον αγροτουρισμό είναι η φροντίδα να δοθεί στον επισκέπτη η ευκαιρία για μια προσωποποιημένη επαφή, για την ένταξή του στο φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον της κοινωνίας υποδοχής, καθώς επίσης, στο μέτρο του δυνατού, για συμμετοχή στις δραστηριότητες, στον τρόπο ζωής και στα έθιμα των κατοίκων της περιοχής.

Σε αυτό το πλαίσιο, προβάλλεται μεταξύ των άλλων η εξερεύνηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, η ιστορική και θρησκευτική ενημέρωση και ξενάγηση, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες, σε φυσιολατρικές δραστηριότητες αναψυχής, σε αθλητικές δραστηριότητες και στις αγροτικές εργασίες της αγροτικής εκμετάλλευσης αλλά και στην παρασκευή των τοπικών παρασκευασμάτων και της τοπικής κουζίνας.

Βασικό στοιχείο του αγροτουριστικού προϊόντος αποτελούν τα παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε ως στοιχείο της παραδοσιακής κουζίνας που προσφέρεται επιτόπου στους τουρίστες είτε ως προϊόν που θα αγοραστεί από τους τουρίστες για να καταναλωθεί στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, ή να προσφερθεί σε φίλους και συγγενείς.

Για να μπορέσουν όμως τα παραδοσιακά αγροτικά προϊόντα να προωθηθούν μέσω του αγροτουρισμού, αλλά και ανεξάρτητα από αυτόν, θα πρέπει οι παραγωγοί να επιδιώξουν την εξασφάλιση της γνησιότητας και της ποιότητας των παραγομένων στην περιοχή προϊόντων καθώς και της διαφοροποίησης τους. Η γνησιότητα και η ποιότητα είναι αυτές που θα αποτελέσουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα και η διαφοροποίησή των προϊόντων που θα προκαλέσει την αύξηση της ζήτησης.

Τέτοιες περιπτώσεις διαφοροποίησης αποτελούν τα βιολογικά προϊόντα, που χαρακτηρίζονται υψηλής ποιότητας και παράγονται μέσω συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας, οι ιδιοτυπίες των αγροτικών προϊόντων καθώς και τα Προϊόντα Προστατευομένης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.) που παρουσιάζουν ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά οφειλόμενα είτε στο γεωγραφικό περιβάλλον (φυσικό και ανθρώπινο) είτε στον τρόπο παρασκευής τους.

Η ποικιλομορφία των αγροτικών περιοχών μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι η ιδέα εφαρμογής ενός μοναδικού πρότυπου του αγροτουρισμού σε όλες τις περιοχές της χώρας είναι ουτοπική. Κάθε περιοχή έχει τις δικές της συνισταμένες, τους δικούς της στόχους και προτεραιότητες οι οποίοι θα καθορίσουν και τις δράσεις του αγροτουρισμού που θα αναληφθούν.

Ωστόσο, είναι δυνατό να διατυπωθούνε μερικές γενικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν κάθε πρότυπο ανάπτυξης αγροτουρισμού προκειμένου αυτός να καταστεί μία ελκυστική

εναλλακτική μορφή τουρισμού, πραγματικός παράγοντας αγροτικής ανάπτυξης.

Οι αρχές αυτές αφορούν κυρίως:

- * Στην προώθηση του αγροτουρισμού ως μία δραστηριότητα που εξισορροπείται με άλλες σε ένα ολοκληρωμένο πρότυπο αειφόρου αγροτικής ανάπτυξης.
- * Στη διαχείριση και στον έλεγχο της ανάπτυξής του από την τοπική κοινωνία ως σύνολο και όχι από επιχειρήσεις ή επιχειρηματίες "ξένους" προς τον αγροτικό χώρο, προκειμένου να διατηρηθεί ο τοπικός χαρακτήρας.
- * Στη στήριξη της ανάπτυξης του αγροτουρισμού στην ιστορία, την οικονομική και κοινωνική διάρθρωση, τον πολιτισμό, το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της συγκεκριμένης πολιτικής.
- * Στη διάρθρωση ενός διαφοροποιημένου, αυθεντικού και ποιοτικού αγροτουριστικού προϊόντος.
- * Στη διασφάλιση ευκαιριών συμμετοχής των επισκεπτών στην καθημερινή ζωή της τοπικής κοινωνίας.

Με όσα προαναφέρθηκαν δια πιστώνουμε ότι ο αγροτουρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μοχλός αγροτικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στην ανάπτυξη τόσο του εισοδήματος του γεωργού όσο και των αγροτικών περιοχών.

Ωστόσο είναι ειρωνεία κατά κάποιο τρόπο, να χρησιμοποιούμε τον τουρισμό ως μέσο για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, όταν κατά γενική ομολογία η μέχρι σήμερα ανάπτυξη του έχει επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις παραδοσιακές αγροτικές οικονομίες και κοινωνίες. Επειδή όμως ο τουρισμός είναι μία πραγματικότητα είναι σημαντικό να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί θετικά προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών. Έτσι, το ενδιαφέρον έχει αρχίσει να επικεντρώνεται όχι στο εάν ο τουρισμός είναι "καλός" ή "κακός" για τις αγροτικές περιοχές, αλλά στο πώς είναι εφικτή η μεγιστοποίηση από τα οφέλη και η ελαχιστοποίηση του κόστους, ειδικά προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.

Προς την κατεύθυνση αυτή πιστεύεται ότι ο συνολικός σχεδιασμός σε επίπεδο περιοχής, με βάση τους υπάρχοντες αγροτουριστικούς πόρους, σε συνδυασμό και με τη διάρθρωση μιας ποικίλης προσφοράς, την οργάνωση της παραγωγής και την προετοιμασία των οικοδεσποτών αλλά και των φιλοξενουμένων, μπορούν να εξασφαλίσουν την επιτυχία εφαρμογής του αειφόρου του αγροτουρισμού. Η πολιτεία επίσης από την μεριά της, θα πρέπει αν εξασφαλίσει θεσμικά και οικονομικά τις πιθανές παρεμβάσεις και ταυτόχρονα να απλοποιήσει τη διαδικασία αξιοποίησης των ενιούχσεων που προβλέπονται για τις αγροτουριστικές επενδύσεις, έτσι ώστε να δοθεί η απαραίτητη ώθηση για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στη χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2.1.1. Γεωμορφολογικά στοιχεία

Ο Νομός Θεσσαλονίκης κατέχει κεντρική, πολυλειτουργική θέση στη βόρεια Ελλάδα και στα νότια Βαλκάνια. Το Νομό συναποτελούν το ευρύτερο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης (που μπορεί να θεωρηθεί και ως μητροπολιτική περιοχή) με την νοτιοανατολική εδαφική του συνέχεια (Θέρμη - Βασιλικά, κοιλάδα του Ανθεμούντα), η πεδιάδα του ποταμού Αξιού και η λεκάνη της Μυγδονίας.

Έχει έκταση 3.682. 736 στρέμματα με πεδινές εκτάσεις σε ποσοστό 64% και ορεινές κατά 18%.

Η πεδιάδα του ποταμού Αξιού (έκτασης 2400 τετρ. χλμ), εκτός από τη δυναμική αγροτική ανάπτυξη που παρουσιάζει, φιλοξενεί αξιόλογες μεταποιητικές δραστηριότητες για την αγροτική παραγωγή όσο και για συμπληρωματικές. Παράλληλα, έχει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση δικτύων της χώρας.* Ποτάμια (Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας), εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά δίκτυα, οδικοί (ΠΑΘΕ, Εγνατία) και σιδηροδρομικοί άξονες, ενεργειακές και τηλεπικοινωνιακές γραμμές, συγκλίνουν στη δεύτερη σε μέγεθος βιομηχανική περιοχή της χώρας.

Η λεκάνη της Μυγδονίας με τον αγροτικό χώρο του Λαγκαδά, το σύστημα των λιμνών Αγίου Βασιλείου/Κορώνειας και Βόλβης και το γεωθερμικό πεδίο, παρουσιάζει χαμηλότερους δείκτες ανάπτυξης από την πεδιάδα του Αξιού.

Οι δύο θαλάσσιες ζώνες (Θερμαϊκού και Στρυμωνικού) χαρακτηρίζονται από διαχρονικά υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, και πολλαπλές δραστηριότητες.

Τα όρη Χορτιάτης, Βερτίσκος, Κερδύλια και τα όρη της Βόλβης συμπληρώνουν το ανάγλυφο του νομού.

2.1.2. Φυσικοί Πόροι

Ο Νομός Θεσσαλονίκης διαθέτει πλούσιο ανάγλυφο, σημαντικά ποτάμια και λίμνες, διαβρέχεται από δύο κόλπους, παρουσιάζοντας πλήθος φυσικών οικοσυστημάτων και βιοτόπων. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα δασικά, τα λειβαδικά και τα υγροτοπικά οικοσυστήματα. Σημαντική επίσης είναι η ποικιλία της χλωρίδας και η πανίδας που παρουσιάζονται στον Νομό.

Όμως η ραγδαία ανάπτυξη (οικονομική, πληθυσμιακή, πολεοδομική) που σημειώνεται στο Νομό κατά την τελευταία περίοδο με αιχμή την ανάπτυξη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης αλλά και τις αλλαγές στην καλλιέργεια της γης, Ιδίως στην πεδιάδα της Θεσσαλονίκης, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στο περιβάλλον του Νομού.

2.1.2.1. Δασικά οικοσυστήματα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της διεύθυνσης δασών, τα δάση και οι δασολιβαδικές εκτάσεις του νομού καταλαμβάνουν έκταση 751.800 στρεμμάτων, που κατανέμονται ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς όπως παρακάτω:

Πίνακας 2.1: Κατανομή δασών στο νομό Θεσσαλονίκης

Ιδιοκτησιακό καθεστώς	Έκταση σε χιλ. στρέμματα	Ποσοστό %
Δημόσια	625,0	83,1
Κοινοτικά	91,1	12,1
Ιδιωτικά	32,7	4,3
Συνιδιόκτητα	3,0	0,5

Το μεγαλύτερο μέρος των δασικών εκτάσεων του νομού (86, 7%) βρίσκεται στην επαρχία Λαγκαδά.

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις εκτείνονται στο κεντρικό και ανατολικό τμήμα του νομού και καταλαμβάνουν το 33,81% της συνολικής έκτασης.

Σε ότι αφορά τα είδη της βλάστησης πολύ μεγάλο ποσοστό (85% περίπου) καλύπτεται από πλατύφυλλα είδη.

Το δασικό οικοσύστημα του Νομού δεν βρίσκεται σε καλό επίπεδο λόγω των παράνομων εκχερσώσεων, της αλόγιστης λαθροϋλοτομίας, των πυρκαγιών και της μη ορθολογικής διαχείρισης της βόσκησης.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι σήμερα από την συνολική επιφάνεια των δασών μόνο το 11 % περίπου να είναι ένα συγκροτημένο, οικολογικά σταθερό και παραγωγικό δασικό οικοσύστημα.

2.1.2.2. Λειβαδικά Οικοσυστήματα

Τα λιβάδια αποτελούνται από ποώδη ή ξυλώδη είδη τα οποία αναπτύσσονται αυτοφυώς και βοσκούνται από κτηνοτροφικά ζώα και καταλαμβάνουν το 7,54 % της έκτασης. Οι κυριότεροι λειβαδικοί τύποι που παρατηρούνται στο νομό είναι: α) Πολίβαδα β) Πουρνάρι γ) Γκορτσιά δ) Δρυς. Με βάση παλαιότερες απογραφές των λιβαδιών

παρατηρείται μια τάση για μετατροπή λειβαδικών εκτάσεων σε γεωργικές.

2.1.2.3. Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στο νομό Θεσσαλονίκης ως περιοχές ιδιαίτερου ακόλουθες: δάσος Κουρί περιοχής Ασβεστοχωρίου, κοιλάδα Ρεντίνας, ορεινή περιοχή Σταυρού, παραλίμνιο δάσος Απολλωνίας. δάσος Στεφανινών .

2.1.2.4. Διατηρητέα μνημεία της φύσης

Στην περιοχή μεταξύ των δύο λιμνών Λαγκαδά και Βόλβης, κοντά στο χωριό Σχολάρι υπάρχουν δύο πλάτανοι πολύ μεγάλης ηλικίας και διαστάσεων: στο φύλλωμά τους, κάθε χρόνο, φτιάχνουν φωλιές πολλά ζευγάρια ερωδιών .

2.1.2.5. Οι υδροβιότοποι στο Ν. Θεσσαλονίκης

Στον Νομό Θεσσαλονίκης σήμερα εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικοί υδροβιότοποι μεγάλου και μικρού μεγέθους, με λειτουργίες που διαμορφώνουν σημαντικό τμήμα της υπαίθρου και σε άμεση σχέση με μεγάλο μέρος των παραγωγικών του δραστηριοτήτων .

(α) Δέλτα Αξιού

Στο Νομό ανήκει τμήμα του υδροβιότου του Δέλτα των ποταμών Αξιού, Λουδία και Αλιάκμονα που μαζί με τις αλυκές Κίτρους Πιερίας είναι διεθνούς σημασίας και συμπεριλαμβάνεται στους 11 υδροβιότοπους που προστατεύονται από την Σύμβαση Ramsar. Έχει γίνει κατανοητό τα τελευταία χρόνια ότι ο

συγκεκριμένος υγρότοπος, βρίσκεται σε οικολογική αλληλεξάρτηση με τους μικρότερους σε μέγεθος παράκτιους υγροβιότοπους του Καλοχωρίου, του Αγγελοχωρίου και της Επανομής.

(β) Λίμνη Κορώνεια και Βόλβη

Στην επαρχία Λαγκαδά και συγκεκριμένα στα διοικητικά όρια των Δήμων Λαγκαδά, Κορώνειας, Απολλωνίας, Μαδύτου, Ρεντίνας, Αγίου Γεωργίου και Εγνατίας βρίσκεται ο υγρότοπος των λιμνών Κορώνειας (Αγ. Βασιλείου ή Λαγκαδά) και Βόλβης, υγρότοπος Διεθνούς σημασίας που επίσης συμπεριλαμβάνεται στους προστατευόμενους από την Σύμβαση Ramsar. Επισημαίνεται ότι στην περιοχή του ανήκουν δύο εξαιρετικά σημαντικά υγρόφιλα δάση, το παραλίμνιο δάσος της Απολλωνίας και το παραποτάμιο δάσος της Ρεντίνας.

(γ) Υγροβιότοπο, Επανομής.

Ο υγρότοπος της Επανομής καταλαμβάνει το χερσαίο τμήμα του ακρωτηρίου Επανομής στο νότιο τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης κοντά στα σύνορα με το Νομό Χαλκιδικής και απέναντι από τις αλυκές Κίτρους Πιερίας. Διοικητικά ανήκει στα όρια του Δήμου Επανομής. Η περιοχή του ακρωτηρίου με τη μορφή ισοσκελούς τριγώνου καταλαμβάνει έκταση 4,5 km² περίπου. Ο υγρότοπος εντοπίζεται νοτιοδυτικά της Επανομής όπου υπάρχει μικρός αλμυρόβαλτος με έκταση 1 km² περίπου.

(δ) Υγροβιότοπο, Αγγελοχωρίου

Ο υγρότοπος βρίσκεται στο χερσαίο τμήμα των ακρωτηρίων Μεγάλο Καραμπουρνού και Τουζλα και ορίζεται νότια από τον κόλπο της Θεσσαλονίκης και βόρεια από το ακρωτήριο της Επανομής. Ο

υγρότοπος ανήκει στο Δημοτικό διαμέρισμα Αγγελοχωρίου του Δήμου Μηχανιώνας, έχει έκταση 2.500 στρ. και περιλαμβάνει τη λίμνη της Αλυκής και εκτάσεις περιοδικά κατακλυζόμενες με χαμηλή βλάστηση.

2.1.3. Χρήσεις Γης

Η συνολική επιφάνεια του Νομού κατανέμεται κατά κατηγορία χρήσης ως εξής:

Πίνακας 2.2: Χρήσεις γης στο νομό Θεσσαλονίκης (1991)

Γεωργική Γη	1.592.462 στρ.
Βοσκότοποι	1.185.590 στρ.
Δάση	369.400 στρ.

Άγονες εκτάσεις	109.235 στρ.
Κατοικημένες εκτάσεις	227.513 στρ.
Εκτάσεις καλυμμένες με νερά	198.500 στρ.

Πηγή: ΕΣΥΕ

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα οι αλλαγές χρήσεων γης που παρατηρούνται στο νομό είναι μικρές. Ιδιαίτερα στη δεκαετία 81-91 παρατηρείται μικρή αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων στην επαρχία Λαγκαδά, ενώ στην επαρχία Θεσσαλονίκης υπάρχει μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και των βοσκοτόπων και αύξηση των εκτάσεων των οικισμών. επίσης, στην επαρχία Θεσσαλονίκης παρατηρείται αύξηση των δασικών εκτάσεων λόγω

των προγραμμάτων αναδάσωσης, ενώ στην επαρχία Λαγκαδά υπάρχει μικρή μείωση των δασικών εκτάσεων.

Πίνακας 2.3: Ποσοστά ανά κατηγορία χρήσεων γης και τάσεις εξέλιξης στο Νομό Θεσσαλονίκης (1981-1991)

	1981			1991			Μεταβολές %		
	Επ. Θεσ.	Επ. Λαγκ.	Σύνολο Νομού	Επ. Θεσ.	Επ. Λαγκ.	Σύνολο Νομού	Επ. Θεσ.	Επ. Λαγκ.	Σύνολο Νομού
Καλ. Εκτ. %	59	31,4	43,5	58,1	32,2	43,6	-0,9	0,8	-0,1
Βοσκότοποι %	22,6	41,8	33,4	21,5	41,2	32,5	-1,1	-0,6	-0,9
Δάση %	2,5	15,9	10,0	3,0	15,5	10,0	0,5	-0,4	
Νερά %	2,6	7,5	5,3	2,6	7,4	5,3		-0,1	
Οικισμοί %	8,7	2,6	5,3	9,8	2,7	5,8	1,1	0,1	0,5
Σύνολο (χιλ.στρ.)	1.622,1	2.060,6	3.682,7	1.622,1	2.060,6	3.682,7			

Πηγή: κατάσταση περιβάλλοντος στο Νομό Θεσσαλονίκης, αναπτυξιακή Εταιρία Ν. Θεσσαλονίκης, 1996

2.1.4. Δημογραφικές εξελίξεις Και τάσεις

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού Θεσσαλονίκης σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ το 1991 ανέρχεται σε 946.864 κατοίκους και με στοιχεία της μελέτης ?Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων του Ν. Θεσσαλονίκης)) που εκπονήθηκε από την ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε., το 1999 ανέρχεται σε 1.294.050. Ο νομός Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει ποσοστό 9,3% του πληθυσμού της χώρας με τάση αύξησης, αφού είχε το 40 μεγαλύτερο ποσοστό φυσικής αύξησης του πληθυσμού το 1997 (το 30 το 1995) μετά τους νομούς Ξάνθης, Δωδεκανήσου και Ηρακλείου (υπεροχή γεννήσεων / 1.000 κατοίκους : 3,4), και υψηλή αναλογία μαθητών δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (85 έναντι του μέσου όρου της Ελλάδος 62).

Η επαρχία Θεσσαλονίκης μαζί με το ΠΣΘ συγκεντρώνει το 1.991, το 93,3% του συνόλου των κατοίκων του νομού και αναλυτικότερα το 79% του πληθυσμού του νομού κατοικεί στο ΠΣΘ. Συγκεκριμένα στο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης κατοικούν σύμφωνα με την απογραφή του 1991 της ΕΣΥΕ 744.987 κάτοικοι, ενώ στην υπόλοιπη επαρχία Θεσσαλονίκης 138.860 κάτοικοι. Από τη μεταβολή του πληθυσμού που κατοικεί στην επαρχία Θεσσαλονίκης παρατηρούμε ότι ενώ το 1961 ήταν 478.148 κάτοικοι, το 1991 αυξήθηκε σημαντικά 1<1 έφτασε τους 883.847 κατοίκους. Η σταθερή αυτή αυξητική πορεία ήταν συνεχής καθ' όλη τη διάρκεια των δεκαετιών από το 1961 μέχρι το 1991.

Αντίθετα στην επαρχία Λαγκαδά παρατηρείται τάση μείωσης του πληθυσμού από το 1961 μέχρι το 1981 από 68.138 κατοίκους το 1961, σε 57.164 το 1971 και 55.517 το 1981. Η πορεία αυτή άλλαξε το 1991 όπου παρατηρήθηκε αύξηση του πληθυσμού σε 63.018 κατοίκους.

Οι παραπάνω αυξήσεις ή μειώσεις είναι πιο εμφανείς από τη μεταβολή που παρουσιάζει ο πίνακας που ακολουθεί. Έτσι, τη δεκαετία 61-71 η επαρχία Θεσσαλονίκης εμφανίζει ποσοστό μεταβολής +11,5% σε αντίθεση με την επαρχία Λαγκαδά που την ίδια δεκαετία παρουσιάζει ποσοστό μεταβολής -16,1%. Τη δεκαετία 71-81 αν και μικρότερο το ποσοστό αύξησης από την προηγούμενη δεκαετία στην επαρχία Θεσσαλονίκης έφτασε το +9.03%. Η επαρχία Λαγκαδά τη δεκαετία αυτή συνεχίζει να παρουσιάζει απώλεια πληθυσμού που όπως φαίνεται μετατοπίζεται προς το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης που αυξάνει συνεχώς. Τέλος, τη δεκαετία 81-91 η αύξηση του ποσοστού (+25,5%) στην επαρχία Θεσσαλονίκης, είναι έντονη επιβεβαιώνοντας την τάση των κατοίκων του πολεοδομικού συγκροτήματος για μετακίνηση προς τους γύρω και σε μικρή απόσταση δήμους. Τη δεκαετία αυτή στην επαρχία

Λαγκαδά για πρώτη φορά η μεταβολή γίνεται θετική (+13,5%) υποδηλώνοντας αύξηση του πληθυσμού.

Η εικόνα που παρουσιάζει το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης από πληθυσμιακή άποψη, είναι η ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση των κατοίκων μέχρι τη δεκαετία του '80, για να παρατηρηθεί από το 1982 και μετά μειούμενη αύξηση μέχρι και σήμερα.

Η συνολική εικόνα που παρουσιάζει ο νομός από άποψη μεταβολής του πληθυσμού αν και είναι θετική έχει φθίνουσα πορεία και από +30,3% τη δεκαετία 61-71, γίνεται +22,4% τη δεκαετία 71-81 και + 8,64% τη δεκαετία 81-91.

Πίνακας 2.4: Μεταβολές πληθυσμού νομού Θεσσαλονίκης 1961-1991

	Πληθυσμός (ΕΣΥΕ)				Μεταβολή %		
	1961	1971	1981	1991	61-71	71-81	81-91
Επαρχία Θεσσαλονίκης	90.965	101.466	110.612	138.860	+11,5	+9,03	+25,5
Επαρχία Λαγκαδά	68.138	57.164	55.517	63.018	-16,1	-2,88	+13,5
Π.Σ.Θ.	387.183	553.360	705.451	744.987	+42,9	+27,4	+5,6
Συνόλου Νομού	546.286	711.990	871.580	946.864	+30,3	+22,4	+8,63

Πηγές: ΕΣΥΕ

Η κατανομή του πληθυσμού του Νομού παρουσιάζει σημαντικότερες διαφοροποιήσεις ανάλογα με τον χαρακτήρα των Δήμων, όπως αυτός ορίζεται στη μελέτη "Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων Ν. Θεσσαλονίκης".

Στην παραπάνω μελέτη, παίρνοντας υπόψη:

- * την εισηγητική έκθεση της επιτροπής υποστήριξης του προγράμματος Ι. Καποδίστριας,
- * την καταγραφή των χαρακτηριστικών της τοπικής αυτοδιοίκησης α' βαθμού από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε. Τ.Α.Α.) για το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.,
- * τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (αριθμός μαθητών, στοιχεία ΔΕΗ, κ.α.),

- τα πληθυσμιακά μεγέθη (μόνιμος πληθυσμός και πληθυσμός "αιχμής")

έγινε ο διαχωρισμός των ΟΤΑ σε αστικούς, ημιαστικούς, αγροτικούς και τουριστικούς.

Διατηρώντας τον ίδιο διαχωρισμό, γιατί αυτό εξυπηρετεί και τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, η κατανομή του πληθυσμού του νομού με βάση τον τόπο διαμονής για το έτος 1999, έχει ως εξής: 1.005.500 άτομα κατοικούν σε δήμους του ΠΣΘ, 151.200 σε ημιαστικούς ΟΤΑ (δήμοι Εχέδωρου, Θέρμης, Θερμαϊκού, Μίκρας, Χαλάστρας, Χορτιάτη, Ωραιοκάστρου και κοινότητες Ευκαρπίας και Πεύκων), 57.250 σε "τουριστικούς" δήμους (Αγ. Γεωργίου, Απολλωνίας, Επανομής, Μηχανιώνας και Ρεντίνας) και 80.100 (6, 19%) σε αγροτικούς δήμους.

Στους ημιαστικούς Δήμους παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού λόγω της μετακίνησης των κατοίκων του Π.Σ.Θ. Αυξητική τάση παρατηρείται και στους "τουριστικούς" δήμους, είτε μικρή, όπως στο Δήμο Αγίου Γεωργίου και Επανομής, είτε αλματώδης, όπως στο Δήμο Μηχανιώνας και Θερμαϊκού.

Αντίθετη με τα παραπάνω είναι η εικόνα που έχουν οι αγροτικοί δήμοι, ιδιαίτερα της επαρχίας Λαγκαδά, οι οποίοι υφίστανται διαρκώς συρρίκνωση και εμφανίζουν ολοένα και μικρότερα ποσοστά πληθυσμού.

2.1.5. Στοιχεία Απασχόλησης

Η απασχόληση παρουσιάζει στασιμότητα στο νομό Θεσσαλονίκης κατά την τελευταία οκταετία. Ο αριθμός των απασχολούμενων - το 1998 - ,ανέρχεται σε 271.000 άτομα.

Η απασχόληση στις δύο Επαρχίες του Νομού Θεσσαλονίκης είναι εμφανώς διαφοροποιημένη. Όπως προκύπτει από τον πίνακα που ακολουθεί, στην Επαρχία Θεσσαλονίκης επικρατεί η απασχόληση στον τριτογενή τομέα (61 ,2%) με σημαντική διαφορά από αυτή στον πρωτογενή (4,5%) και στον δευτερογενή (34,3%). Αντίθετα στην Επαρχία Λαγκαδά η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα είναι υψηλότερη (36,9%) από ότι στον δευτερογενή (31 ,7%) και στον τριτογενή (31 ,4%). Συγκρίνοντας τα παραπάνω δεδομένα διαπιστώνει κανείς ότι το ποσοστό απασχόλησης των κατοίκων της Επαρχίας Λαγκαδά στον πρωτογενή τομέα είναι εξαιρετικά υψηλότερο από εκείνο της Επαρχίας Θεσσαλονίκης, και δείχνει ότι η επαρχία Λαγκαδά αποτελεί μία καθαρά αγροτική περιοχή με ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή, τα οποία δεν είναι δυνατόν να διατηρηθούν σε τόσο υψηλά επίπεδα τα επόμενα χρόνια. Η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα είναι ισοβαρής στις δύο επαρχίες, ενώ η απασχόληση στον τριτογενή τομέα εμφανίζει μεγάλη απόκλιση (διπλάσιο ποσοστό στην επαρχία Θεσσαλονίκης), γεγονός που επιβεβαιώνει τα διαφορετικά χαρακτηριστικά ανάπτυξης στις δύο περιοχές.

Πίνακας 2.5: Απασχολούμενοι ανά τομέα δραστηριότητας στον νομό Θεσσαλονίκης

Αριθμός και Ποσοστό Απασχολούμενων ανά τομέα							
	Πρωτογενής		Δευτερογενής		Τριτογενής		Σύνολο
Επ. Θεσ/νίκης	13.175	4,5%	102.498	34,3%	182.899	61,2%	298.864
Επ. Λαγκαδά	8.708	36,9%	7 490	31,7%	7.423	31,4%	23.261
Σύνολο Νομού	22.175	6,9%	109.988	34,1%	190.322	59,0%	322.485

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991

2.1.6. Παραγωγικές δραστηριότητες

2.1.6.1. Πρωτογενής Τομέας

Γεωργία

Με βάση τα γεωγραφικά δεδομένα, η πεδιάδα του Αξιού που ανήκει στην Επαρχία Θεσσαλονίκης και η λεκάνη της Μυγδονίας πρωτεύοντος, και δευτερευόντως η λεκάνη του Ανθεμούντα αποτελούν τις κυριότερες ζώνες γεωργικής παραγωγής του νομού.

Οι διαφοροποιήσεις είναι σημαντικές ανάμεσα στις γεωργικές ζώνες και αντανακλούν τις διαφορές στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους και τις υποδομές.

Έτσι, στη λεκάνη του Ανθεμούντα (Βασιλικά, Μίκρα, Θέρμη) έχουμε την επικράτηση δυναμικών καλλιεργειών (κηπευτικά, αμπέλια, δενδρώδεις, σιτηρά).

Στη λεκάνη της Μυγδονίας επικρατεί η καλλιέργεια του σπαριού, ενώ καλλιεργούνται και βιομηχανική ντομάτα, καπνά, κηπευτικά, κ.α.

Στην πεδιάδα του Αξιού έχουμε την καλλιέργεια μεγάλων εκτάσεων ρυζιού που αποτελεί βασική καλλιέργεια και σημαντική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους της περιοχής. Ακόμα .στη ζώνη αυτή καλλιεργούνται σιτηρά, καλαμπόκι, ζαχαρότευτλα και βαμβάκι σε σημαντικές ποσότητες.

Σύμφωνα με τις απογραφές της ΕΣΥΕ ο αγροτικός πληθυσμός του νομού Θεσσαλονίκης μειώνεται συνεχώς παρά τις ασήμαντες μεταβολές στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Πίνακας 2.6: Αγροτικός πληθυσμός Νομού Θεσσαλονίκης

Έτος	1961	1971	1981	1991
Άτομα	70.000	51.000	28.462	22.301

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991

Τονίζεται ότι, παρά το χαμηλό ποσοστό απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις στα νομό καταλαμβάνουν το 43,3% της συνολικής έκτασής του (3.682. 736 στρ.).

Το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων έχει αυξηθεί από 38,55 στρ. σε 49,45 στρ. το 1991, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ.

Βασικές καλλιέργειες στο νομό είναι τα σιτηρά, το ρύζι, το βαμβάκι, τα κηπευτικά και τα κτηνοτροφικά φυτά.

Η κατανομή των καλλιεργειών ήταν (σε στρέμματα)

Πίνακας 2.7: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις στον Νομό Θεσσαλονίκης

Σιτηρά	823.483	Κηπευτικά	87.103
Φρούτα εποχής	14.642	Καπνός	29.098
Καλαμπόκι	81.718	Δενδρώδεις καλλιέργειες	14.348
Αμπέλια	13.460	Ελιές	21.374
Ρύζι	150.216	Κτηνοτροφικά	117.764
(70% της συνολικής παραγωγής της χώρας)		Ηλίανθος	45.543
Πατάτες	1.800	Ζαχαρότευτλα	7.392
Βαμβάκι	143.529	Όσπρια	1.645

Πηγή: Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης 1997

Κτηνοτροφία

Στο νομό Θεσσαλονίκης υπάρχουν όλοι οι κλάδοι της ζωικής παραγωγής υπό μορφή οργανωμένων εκμεταλλεύσεων των αντίστοιχων τύπων . Η κτηνοτροφία έχει επιπλέον δυνατότητες ανάπτυξης μέσω της βελτίωσης -κυρίως- της υποδομής εμπορίας.

Αξιοσημείωτο είναι πως στην Επαρχία Θεσσαλονίκης παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση , μεγάλων ζώων (βοοειδών) και πουλερικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Πεντάλοφος του Δήμου Καλλιθέας που μπορεί να χαρακτηριστεί ως κέντρο σύγχρονης κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης όπου ο αριθμός μεγάλων ζώων ανέρχεται στις 11.253 κεφαλές αλλά και η Νεοχωρούδα στον

ίδιο Δήμο όπου η συγκέντρωση πουλερικών φθάνει τις 832.000 κεφαλές.

Αντίθετα στις ορεινές περιοχές του νομού επικρατεί εκτατική ή ελεύθερης εκτροφής κτηνοτροφία.

Ο νομός Θεσσαλονίκης είναι η 4η παραγωγός κρέατος περιοχή της χώρας και η 5η παραγωγός τυριού και συμβάλλει ώστε η ΠΚΜ να αποτελεί το κύριο κέντρο βοοτροφίας της χώρας, ενώ με σημαντικό ποσοστό συμβάλλει στην εγχώρια παραγωγή όλων των ζωικών προϊόντων .

Ο αριθμός των εκτρεφόμενων ζώων στο νομό φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2.8: Αριθμός ζώων στο Νομό Θεσσαλονίκης

Είδος Ζώου	Αριθμός
μεγάλα ζώα (π.χ. βοοειδή)	63.863
χοίροι	21.610
αιγοπρόβατα	331.960
πουλερικά	2.277.535
κουνέλια	5.285

Πηγή: ΕΣΥΕ, Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης 1998
Η παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2.9: Παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Γάλα	Αιγοπροβάτων	33.423 τον.
	Αγελάδων	170.469 τον.
	(1/4 του Αγελαδινού γάλακτος σε επίπεδο χώρας)	
Κρέας	Βοδινό	9.167 τον.
	Χοιρινό	2.618 τον.
	Πουλερικών	8.958 τον.
	Αιγοπρόβειο	2.736 τον.
Ζωικά προϊόντα	Τυριά	6.650 τον
	Βούτυρο	828 τον.
	Αυγά	332.482.000 τεμ.
	Μέλι	0,257 τον.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης 1998

Αλιεία

Ο επαγγελματικός αλιευτικός στόλος του νομού Θεσσαλονίκης αποτελείται από 1400 σκάφη.

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στον Θερμαϊκό Κόλπο, όπου υπάρχει και ο μεγαλύτερος αλιευτικός στόλος της Ελλάδας και η αλιευτική δραστηριότητα συμβάλλει με υψηλά ποσοστά στο εισόδημα των κατοίκων της περιοχής.

Λόγω των ευνοϊκών συνθηκών για την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας, έχουν δημιουργηθεί λίγα ιχθυοτροφεία. Η οστρακοκαλλιέργεια (58 μονάδες) έχει αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό -κύρια στις δυτικές ακτές του Θερμαϊκού κόλπου- και έχει εξαγωγικό προσανατολισμό.

2.1.6.2. Δευτερογενής τομέας

Μεταποίηση - Βιομηχανία

Ο νομός Θεσσαλονίκης αποτελεί το δεύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας. Στην κλαδική διάρθρωση της βιομηχανίας κυριαρχούν η . παραγωγή τροφίμων ποτών, η κλωστοϋφαντουργία - ένδυση, τα μη μεταλλικά ορυκτά, τα πετρελαιοειδή και τα χημικά.

Οι κύριες βιομηχανικές συγκεντρώσεις στο νομό Θεσσαλονίκης παρουσιάζονται στις παρακάτω περιοχές.

Πίνακας 2.10: Συγκέντρωση Βιομηχανιών στο νομό Θεσσαλονίκης

Βιομηχανική περιοχή Σίνδου	3000 στρ.
Νεοχωρούδα - Πεντάλοφος	2587
Θέρμη - νέα Ραιδεστός	1934
Άγιος Αθανάσιος- Αγχίαλος- Γέφυρα	
Λαγκαδάς	
Επανομή, Βασιλικά	
Καλοχώρι	2000
Ευκαρπία-Ωραιόκαστρο	6650
κουφάλια	500

Πηγή: Μελέτη για την Κατάρτιση Νομαρχιακού πλαισίου σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων Νομού Θεσσαλονίκης, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. 1999

2.1. 6.3 Τριτογενής τομέας

Το πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης, με τη μεγάλη συγκέντρωση των υπηρεσιών και των εμπορικών καταστημάτων καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και τη διάρθρωση της απασχόλησης σε επίπεδο νομού. Η απασχόληση στον τριτογενή τομέα ανέρχεται στο 55,3% για το νομό.

Εμπόριο - Υπηρεσίες

Κύρια δραστηριότητα αποτελεί το διαμετακομιστικό εμπόριο του λιμανιού της Θεσσαλονίκης, υπάρχουν όμως και πολλές εταιρείες χερσαίου εμπορίου. Η Θεσσαλονίκη γίνεται τόπος συγκέντρωσης αγροτικών προϊόντων της εύφορης μακεδονικής πεδιάδας, τα οποία διοχετεύονται σε ολόκληρη τη χώρα και το εξωτερικό. Το εμπόριο κρεάτων και γενικά κτηνοτροφικών προϊόντων είναι επίσης αρκετά ανεπτυγμένο.

Στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν σήμερα μια σειρά επιμελητήρια, διεθνείς τράπεζες και ξένοι εμπορικοί οίκοι (αλλά και τελωνιακές υπηρεσίες) που εξυπηρετούν τη λειτουργία του διεθνούς εμπορίου.

Τουρισμός

Ο τουρισμός στο νομό αναφέρεται κύρια στο πολεοδομικό συγκρότημα και στις παραλιακές περιοχές.

Συνολικά στο νομό λειτουργούν 46 ξενοδοχειακές μονάδες με δυναμικότητα 9.400 κλίνες (Πηγή : έκδοση ?01 Νομοί της Ελλάδας 1999?, ΕΣΥΕ.)

Εκτός του ΠΣΘ λειτουργούν 30 ξενοδοχειακές μονάδες με δυναμικότητα 1.805 κλίνες, αλλά και μεγάλος αριθμός βοηθητικών καταλυμάτων. Η μέση διάρκεια παραμονής των ημεδαπών τουριστών κυμαίνεται μεταξύ 2,5 και 3,5 διανυκτερεύσεων, ενώ για τους αλλοδαπούς τουρίστες η μέση διάρκεια παραμονής είναι μεταξύ 3,2 και 4,9 διανυκτερεύσεων (Πηγή: ΑΝΕΘ).

Η πλειονότητα των τουριστών (70%) είναι ημεδαποί και πολλές φορές χρησιμοποιεί την Θεσσαλονίκη ως σταθμό μετακινήσεων σε άλλα τουριστικά θέρετρα.

Οι τουριστικές περιοχές της παράκτιας ζώνης Περαιάς - Επανομής θεωρούνται β' επιλογή (σε σχέση με τις αντίστοιχες της νότιας χαλκιδικής ή της Πιερίας) λόγω έλλειψης τουριστική υποδομής, υποβάθμισης των ακτών και του δομημένου περιβάλλοντος (τετραώροφε οικοδομές, ανυπαρξία ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, έλλειψη έργων υποδομής).

Στο νομό υπάρχουν αξιόλογοι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα κλασικά, ελληνιστικά και βυζαντινά μνημεία εκτός του ΠΣΘ, τα παραδοσιακά στοιχεία λαϊκής Μακεδονικής αρχιτεκτονικής και οι διάφορες πολιτιστικές και λαογραφικές εκδηλώσεις. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν οι παράκτιες ζώνες Περαιάς - Επανομής, περιοχή Ασπροβάλτας - Σταυρού, οι ημι-ορεινές και ορεινές περιοχές του Κέδρινου λόφου, του Πανοράματος - Ασβεστοχωρίου - Χορτιάτη - Φιλύρου και των Κερδυλλίων, οι υγρότοποι του Αξιού και των Λιμνών, οι ιαματικές πηγές κ.α.

2. 1. 7. Βιοτικό επίπεδο

Στο νομό Θεσσαλονίκης παράγεται το 9,8% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της χώρας και τα δύο τρίτα αυτού προέρχονται από τις υπηρεσίες.

Το Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ανά κάτοικο στο νομό Θεσσαλονίκης υπερδιπλασιάστηκε κατά τη χρονική περίοδο 1991-98 και ανέρχεται στις 3.537.556 δρχ. (1998). Με κατά κεφαλή προϊόν 3,67 εκατ. δρχ. (50ς στην κατάταξη) ή 1 05% του μέσου όρου της Ελλάδος, η θέση του ως προς το μέσο όρο της χώρας σε διάστημα μιας 10ετίας έμεινε σχεδόν σταθερή.

Το ποσοστό της γεωργίας στο ΑΕΠ του νομού Θεσσαλονίκης παραμένει σταθερό στο 4% κατά την περίοδο 1991-96. Αντίθετα η αποβιομηχάνιση του νομού αποτυπώνεται στη μείωση του ποσοστού της βιομηχανίας στο ΑΕΠ, από 33% στο 26% (για την ίδια χρονική περίοδο) ενώ οι υπηρεσίες αυξάνουν το ποσοστό τους από 63% σε 70%.

Όσον αφορά το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της υπαίθρου του νομού Θεσσαλονίκης έχει μεγάλες διαφοροποιήσεις. Σε περιοχές που εφαρμόζεται δυναμική γεωργία (βιομηχανικά φυτά, θερμοκήπια) ή είναι αναπτυγμένη η κτηνοτροφία το ακαθάριστο προϊόν πρωτογενούς παραγωγής ανά κεφαλή είναι ιδιαίτερα υψηλό σε αντίθεση με τις περιοχές όπου ασκείται εκτατική γεωργία και παραδοσιακή κτηνοτροφία.

2.1.8 Οικιστική διάρθρωση

Το πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης δεσπόζει στον οικιστικό ιστό του νομού και ουσιαστικά, διευρύνεται με την περιαστική ζώνη στην οποία ανήκουν οι νέοι δήμοι Θερμαϊκού, Μίκρας, Θέρμης, Χορτιάτη, Εχέδωρου, ο δήμος Ωραιοκαστρου και οι κοινότητες Ευκαρπίας και Πεύκων.

Οικιστικά δυναμικές περιοχές εμφανίζονται και οι θαλάσσιες - τουριστικές ζώνες. Η θαλάσσια ζώνη του Στρυμωνικού (Ασπροβάλτα, Σταυρός), η Μηχανιώνα και η Επανομή αποτελούν τοπικά κέντρα ευρύτερης σημασίας.

Στις δυναμικές αγροτικές περιοχές (όπου σε μερικές απ' αυτές εμφανίζεται και μεταποιητική , δραστηριότητα), διακρίνονται τα Κουφάλια, η Χαλκηδόνα, ο Άγιος Αθανάσιος, ο Λαγκαδός και η Άσσηρος, η Χαλάστρα και τα Κύμινα-Νέα Μάλγαρα, τα Βασιλικά, η Νέα Απολλωνία και το Ζαγκλιβέρι.

Οι οικισμοί του δήμου Μυγδονίας (Δρυμός, Λητή, Μελισσοχώρι) και ο Σοχός ολοκληρώνουν το πλέγμα του οικιστικού δικτύου του οποίου αποτελούν τα κυριότερα κομβικά σημεία.

2.1.9 Μεταφορική Υποδομή - Οδικό Δίκτυο

Η θέση του Νομού ως προς τους Κύριους Εθνικούς Αναπτυξιακούς Οδικούς Άξονες και τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα (Διασταύρωση ΠΑΘΕ και Εγνατίας Οδού, Λιμάνι και Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης) αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα. Η διαδρομή της Εγνατίας Οδού και οι κάθετες συνδέσεις με τις όμορες χώρες της Βαλκανικής, σε συνδυασμό με το Λιμάνι της Θεσσαλονίκης, και τον Σιδηροδρομικό Σταθμό, καθιστά τον Νομό πόλο αναφοράς της

ευρύτερης περιοχής. Ο εκσυγχρονισμός του αεροδρομίου Μακεδονία αναμένεται να το καταστήσει κομβικό αεροδρόμιο. Σε νομαρχιακό επίπεδο οι συγκοινωνίες γενικώς κρίνονται ικανοποιητικές για τον νομό Θεσσαλονίκης. Τέλος, με την έναρξη λειτουργίας της Εγνατίας Οδού, η ανεπάρκεια του οδικού άξονα βορείως των λιμνών Κορώνειας και Βόλβης θα αναστραφεί, δίνοντας νέες δυνατότητες στην ορεινή και δυσπρόσιτη μέχρι σήμερα Βόρεια περιοχή του νομού.

Στο Δυτικό μέρος του νομού (πεδιάδα Αξιού- Γαλλικού) το οδικό δίκτυο που υπάρχει είναι: η νέα και παλιά Εθνική οδός (ΠΑΘΕ) Αθηνών - Θεσσαλονίκης, η νέα και παλιά Εθνική οδός Θεσσαλονίκης - Κιλκίς - Σκοπίων. Υπάρχει πλήρες δίκτυο επαρχιακών δρόμων, στην περιοχή που συνδέει τους οικισμούς μεταξύ τους, με τους άξονες των Εθνικών οδών, καθώς και με οικισμούς των όμορων νομών. Στην περιοχή κατασκευάζεται η εξωτερική περιφερειακή οδός της Θεσσαλονίκης η οποία θα αποτελέσει τμήμα της Εγνατίας οδού. Οι κόμβοι της εξωτερικής περιφερειακής με την παλιά Εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Αθηνών και τον ΠΑΘΕ θα αποτελέσουν την λεγόμενη Δυτική είσοδο της πόλης. Η κατάσταση του επαρχιακού δικτύου στην περιοχή είναι ικανοποιητική. Πρόβλημα ασφάλειας αποτελούν οι πολλές ισόπεδες διασταυρώσεις με το σιδηροδρομικό δίκτυο.

Στο Βόρειο - ανατολικό μέρος του Νομού το οδικό σύστημα αποτελείται από: την Εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Σερρών, και την Εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Καβάλας.

Υπάρχει εκτεταμένο επαρχιακό δίκτυο στην περιοχή, και βρίσκεται υπό κατασκευή και η Εγνατία οδός. Ο άξονας του δρόμου προβλέπεται να περάσει βόρεια των δύο λιμνών.

Υπάρχει πρόβλεψη για κατασκευή ανισόπεδων κόμβων επικοινωνίας με τους υφιστάμενους κάθετους επαρχιακούς οδικούς άξονες. Γενικά το επαρχιακό οδικό δίκτυο στην περιοχή παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις με κακή κατάσταση του οδοστρώματος, κακοτεχνίες στην κατασκευή, και με απουσία γεφυρών σε αρκετά σημεία που διασταυρώνεται με ρέματα.

Επίσης σε πολλά σημεία απαιτείται η επαναχάραξη των δρόμων για βελτίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών τους και αύξηση των επιπέδων ασφάλειας στην κυκλοφορία των οχημάτων .

Στο Νότιο τμήμα του νομού Θεσσαλονίκης το οδικό σύστημα αποτελείται από: την Εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Νέων Μουδανιών, και την Εθνική οδό Θεσσαλονίκης - Πολυγύρου και υπάρχει και πλήρες επαρχιακό οδικό δίκτυο. Η κατασκευή της νέας Εθνικής οδού Θεσσαλονίκης - Πολυγύρου με νέα χάραξη (Ανατολική Περιφερειακή), είναι το σημαντικότερο έργο οδοποιίας που σχεδιάζεται στην περιοχή. :ενικά το νομαρχιακό οδικό δίκτυο στην περιοχή κρίνεται ικανοποιητικό στο πεδινό τμήμα του ενώ προβλήματα υπάρχουν στις ορεινές περιοχές του Δήμου Βασιλικών και ειδικότερα στους οικισμούς Περιστεράς και Λιβαδίου .

2.2. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο τουρισμός που αναπτύχθηκε στο νομό Θεσσαλονίκης έως τώρα αφορούσε κύρια την πόλη της Θεσσαλονίκης, τις παράκτιες περιοχές στα ανατολικά του Θερμαϊκού και τις ακτές του Στρυμονικού κόλπου.

Τα τελευταία χρόνια όμως ο τουρισμός γενικότερα χαρακτηρίζεται από δυο φαινομενικά αντιφατικές τάσεις: α) την τάση αύξησης της τουριστικής ζήτησης που οφείλεται κύρια στη σταθερή βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και στην τεράστια ανάπτυξη των μεταφορών και β) την κρίση στο μαζικό τουρισμό, ιδιαίτερα στα μεγάλα παραδοσιακά ξενοδοχειακά κέντρα των παράκτιων περιοχών και γενικότερα στους παραδοσιακούς τουριστικούς πόλους έλξης.

Αυτή η κρίση οφείλεται στην υπερσυγκέντρωση και το γιγαντισμό αυτών των κέντρων και στην αλλαγή προτύπων του πληθυσμού.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικολογικό, ορεινό, θρησκευτικό, θερμαλισμό, κ.λ. π.) και την αναζήτηση νέων "άγνωστων" τόπων προορισμού. Ο νομός Θεσσαλονίκης στο σύνολο του διαθέτει σημαντικής αξίας αρχαιολογικούς χώρους, φυσικές ομορφιές, υδροβιότοπους, ιαματικές πηγές, παραδοσιακούς οικισμούς και πολιτιστική κληρονομιά και προσφέρεται για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

Μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού είναι και ο αγροτικός τουρισμός που ικανοποιεί την ανάγκη των κατοίκων των μεγαλουπόλεων να επανασυνδεθούν με τη φύση και τα παραδοσιακά πολιτισμικά στοιχεία που είναι διάσπαρτα στην ύπαιθρο. Οι κάτοικοι των μεγαλουπόλεων, θέλοντας να ξεφύγουν από την

καθημερινότητα τους, μετακινούνται συνήθως σε κοντινές αποστάσεις, σε τόπους λιγότερο γνωστούς ως τουριστικά κέντρα, αναζητώντας έναν άλλο τρόπο ζωής περισσότερο φυσικό, υγιεινό, συμμετοχικό, εναρμονισμένο με το φυσικό περιβάλλον και τη ζωή στην ύπαιθρο.

Ο αγροτουρισμός εμφανίστηκε στο νομό Θεσσαλονίκης την τελευταία δεκαετία και είχε κύρια τη μορφή των περιστασιακών μονοήμερων εκδρομών σε χώρους δασικής αναψυχής και υπαίθριου γεύματος, της συμμετοχής σε εκδηλώσεις και πανηγύρια υπερτοπικής σημασίας (καρναβάλι στο Σοχό, λαϊκές ιπποδρομίες στη Λητή) και σε γιορτές τοπικών προϊόντων (γιορτή κερασιού στην Όσσα, κάστανου στα Πετροκέρασα, γιαουρτιού στη Δορκάδα, ρυζιού στα Ν. Μάλγαρα, κ.λ. π.).

Αρχικά η έλλειψη κατάλληλης τουριστικής υποδομής και προσφοράς υπηρεσιών αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την παραπέρα ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο νομό. Στην πορεία όμως και ιδιαίτερα μετά το 1995 υλοποιήθηκαν σημαντικά έργα για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Καθοριστικός παράγοντας στάθηκε η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER I και LEADER II, το ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας, ενώ μικρότερη συμβολή είχε ο Κανονισμός 950/97 και άλλες Πρωτοβουλίες (INTERREG, NOW, κλπ). Επίσης σημαντική ήταν και η συμβολή των ~ έργων βασικής υποδομής που πραγματοποιήθηκαν από τους Οργανισμούς Τοπικής - Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του Ε.Α.Π.Τ.Α. καθώς και των έργων που υλοποιήθηκαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω οι περιοχές στις οποίες εμφανίζονται αγροτουριστικές δραστηριότητες είναι αυτές που ορίζονται ως περιοχή εφαρμογής στα συγκεκριμένα προγράμματα.

Στην Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER η περιοχή εφαρμογής ήταν όλος ο νομός εκτός του ΠΣΘ και οι επενδύσεις που έχουμε στα πλαίσια αυτής βρίσκονται διάσπαρτες στο νομό με μεγαλύτερη πυκνότητα στην περιοχή γύρω από τις λίμνες Βόλβη και Κορώνεια (ιδιαίτερα σ' ότι αφορά έργα προστασίας και ανάδειξης φυσικού περιβάλλοντος) και στον ορεινό όγκο της επαρχίας Λαγκαδά.

Στην Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER 11 περιοχή παρέμβασης ήταν ο νομός Θεσσαλονίκης εκτός του ΠΣΘ, των περιαστικών και παράκτιων Δήμων (Επανομής, Θερμαϊκού, Θέρμης, Πεύκων, Ευκαρπίας, Ωραιοκαστρου, Εχεδώρου, Χαλάστρας, Αξιού) και των Δήμων Χαλκηδόνας και Αγίου Αθανασίου. Επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν διάσπαρτα σε όλη την περιοχή.

Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας και στο υποπρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης περιοχή εφαρμογής ήταν ΟΙ ορεινές και μειονεκτικές περιοχές του νομού έτσι όπως ορίζονται από το άρθρο 3 της οδηγίας 75/268/ΕΟΚ. Αν και η αρχική πρόταση περιελάμβανε μόνο τα ορεινά χωριά της περιοχής Ζαγκλιβερίου (Σύνδεσμος 14ης Εδαφικής Περιφέρειας), αργότερα προστέθηκε και η περιοχή Βερτίσκου καθώς και στο Λιβάδι και στην Περιστερά.

Επίσης στο πλαίσιο του Καν.950/97 περιοχή αναφοράς ήταν ΟΙ ορεινές και μειονεκτικές περιοχές του νομού έτσι όπως ορίζονται από το άρθρο 3 της οδηγίας 75/268/ΕΟΚ, και οι επενδύσεις που έγιναν είναι διάσπαρτες στο νομό.

Συνοπτικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι δραστηριότητες αγροτουρισμού στο νομό έχουμε στις παρακάτω περιοχές:

- * στην περιοχή γύρω από τις λίμνες Βόλβη και Κορώνεια (Απολλωνία, Βόλβη) και στην περιοχή των Δέλτα Αξιού, Αλιάκμονα και Λουδία που αφορούν κύρια στον οικοτουρισμό
- * στον ορεινό όγκο Χορτιάτη (Περιστερά, Λιβάδι, Πετροκέρασα, Αδάμ και Ζαγκλιβέρι) που σχετίζεται με εστίαση, παραδοσιακά προϊόντα και πολιτιστικές εκδηλώσεις
- * στον ορεινό όγκο του Σοχού, Όσσας και Βερτίσκου που αναφέρεται σε παραδοσιακά προϊόντα, πολιτιστικές εκδηλώσεις και ορεινή κατασκήνωση
- * στο Λευκοχώρι για εκδρομές με άλογα και άλλες δραστηριότητες αναψυχής (ποδηλασία, τοξοβολία)
- * στη δυτική πλευρά του νομού (Χαλάστρα, Αγχίαλος) που σχετίζεται με τα τοπικά προϊόντα και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Επιπλέον πρέπει να αναφερθεί ότι και μια άλλη ειδική μορφή τουρισμού, ο ιαματικός τουρισμός, έχει αναπτυχθεί στο νομό και κύρια στην περιοχή Λαγκαδά, Απολλωνίας και Βασιλικών .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. 1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Οι πρόσφατες εξελίξεις στη ζήτηση του τουρισμού σημαδεύονται από αλλαγές οι οποίες αφορούν τόσο στη διεύρυνση του περιεχομένου του τουρισμού, όσο και στους τρόπους έκφρασής του. Ο κατακερματισμός της διάρκειας παραμονής, η ποιοτική αύξηση της αγοράς, η αυξανόμενη διαφοροποίηση των τόπων προορισμού και των αιτιών μετακίνησης, η αύξηση της μικρής διάρκειας παραμονών και η ανάπτυξη της αναψυχής σε περιοχές όχι πολύ μακριά από τον τόπο διαμονής, οι αγροτικές περιοχές ου νομού της Θεσσαλονίκης μπορούν να αποτελέσουν αυτόνομο πόλο έλξης τουριστών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την προϋπόθεση ότι θα προσφέρουν ένα ολοκληρωμένο, καινοτόμο και διαφοροποιημένο αγροτουριστικό προϊόν, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και απαιτήσεις για αναψυχή των κατοίκων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης και όχι μόνο.

Το αγροτουριστικό προϊόν θα πρέπει να ανταποκρίνεται στο φαντασιακό των επισκεπτών και να είναι ικανό να τους προκαλέσει και να τους προσκαλέσει να επισκεφθούν την περιοχή.

Τη δημιουργία του αγροτουριστικού προϊόντος θα πρέπει να την αντιμετωπίσουμε σε δύο επίπεδα. Σε **επίπεδο περιοχής** και σε **επίπεδο επιχείρησης**.

Σε **επίπεδο περιοχής**, η δημιουργία του αγροτουριστικού προϊόντος βασίζεται κατ' εξοχήν στην αξιοποίηση των αγροτουριστικών πόρων που υπάρχουν σε αυτή, οι οποίοι

καθορίζουν τη διάρθρωση των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων και τη διαφοροποίηση του αγροτουριστικού προϊόντος. Έτσι, η γεωμορφολογία της περιοχής, το φυσικό της περιβάλλον, το αγροτικό τοπίο, η αρχιτεκτονική κληρονομιά και παράδοση, αποτελούν τα στοιχεία εκείνα που θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αγροτουριστικού προϊόντος της περιοχής, το οποίο θα διαμορφώσει την εικόνα της, ως τόπου προορισμού των περιηγητών που επιλέγουν τον αγροτουρισμό ως μορφή τουρισμού για τις διακοπές τους και για αναψυχή.

Η δημιουργία της απαραίτητης βασικής υποδομής, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων για δημιουργία δραστηριοτήτων αναψυχής, η ενίσχυση, ανάδειξη και προβολή της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, η δημιουργία μουσείων και κέντρων ευαισθητοποίησης, επιμόρφωσης και ενημέρωσης των επισκεπτών και η οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων αποτελούν ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν από τους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς προκειμένου να δημιουργηθεί το αγροτουριστικό προφίλ της περιοχής.

Θα πρέπει να επισημάνουμε όμως ότι ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των αγροτουριστικών πόρων που διαθέτει ένας τόπος, ενεργεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η συνύπαρξή τους από μόνη της, να μην αποτελεί εγγύηση για την επιτυχημένη προώθηση του αγροτουρισμού. Κρίνεται αναγκαία η συγκέντρωση και αξιοποίηση των αγροτουριστικών πόρων σε μία ευρύτερη περιοχή, η οποία αποτελείται από ομάδα οικισμών, σε κάθε έναν από τους οποίους δεν είναι αναγκαία η συνύπαρξη όλων των αγροτουριστικών πόρων. Αυτό που κρίνεται απαραίτητο είναι οι αγροτουριστικοί πόροι που διαθέτει ένας οικισμός να είναι συμπληρωματικοί αυτών που διαθέτει ο γειτονικός οικισμός, έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα περιήγησης στον επισκέπτη της περιοχής. Στην περίπτωση αυτή, κρίνεται σκόπιμη η επιλογή κάποιων οικισμών οι οποίοι θα λειτουργήσουν ως κέντρα - πυρήνες και οι οποίοι θα συγκεντρώσουν τις απαραίτητες

υποδομές εξυπηρέτησης των επισκεπτών της περιοχής. Η επιλογή των οικισμών αυτών γίνεται με κριτήρια που αφορούν την εικόνα που προβάλλει προς τα έξω, το ανθρώπινο δυναμικό του και τις βασικές υποστηρικτικές υποδομές που διαθέτει.

Από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί έχει βρεθεί ότι οι περιηγητές προτιμούν εκείνες τις περιοχές, οι οποίες σαν σύνολο και όχι απομονωμένα, έχουν να επιδείξουν αξιόλογο αγροτουριστικό προϊόν. Έχει βρεθεί ακόμη, ότι η πλειοψηφία αυτών θα επιθυμούσε την οδική σύνδεση των οικισμών κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη πρόσβαση σ' αυτούς κυκλικά.

Η ύπαρξη του αγροτουριστικού προϊόντος της περιοχής, πρέπει να συνοδεύεται από τη συμμετοχή του ανθρώπου στις διαδικασίες ανάπτυξής του, γιατί ο άνθρωπος είναι αυτός που θα προσδώσει στην περιοχή ζωντάνια, και θα την μετατρέψει σε χώρο υποδοχής. Χωρίς τον παράγοντα άνθρωπο, αποστερείται ο αγροτουρισμός του ανθρωποκεντρικού του χαρακτήρα. Γιατί ο αγροτουρισμός είναι μία μορφή τουρισμού που έχει ως κεντρικό και ουσιώδες σημείο τον άνθρωπο. Αυτό που διαφοροποιεί τον αγροτουρισμό από τις άλλες μορφές τουρισμού είναι η δυνατότητα που δίνεται στους επισκέπτες - τουρίστες για μια προσωποποιημένη επαφή με τον τοπικό πληθυσμό, μέσω της σπιτικής φιλοξενίας, για την ένταξή του στο φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον της κοινωνίας υποδοχής, καθώς επίσης, στο μέτρο του δυνατού, για τη συμμετοχή του στις δραστηριότητες, στον τρόπο ζωής και τα έθιμα των κατοίκων της περιοχής, τα οποία δεν μπορούν να υλοποιηθούν όταν απουσιάζει ο άνθρωπος. Γι' αυτό, τη δημιουργία του αγροτουριστικού προϊόντος της περιοχής θα πρέπει απαραίτητως να τη συνοδεύει το αγροτουριστικό προϊόν που δημιουργεί ο άνθρωπος μέσω της επιχείρησής του.

Όταν αναφερόμαστε στο αγροτουριστικό προϊόν σε επίπεδο επιχείρησης εννοούμε όλες εκείνες τις υπηρεσίες και δράσεις, οι οποίες αφενός παρέχουν κατάλυμα και φαγητό και αφετέρου

δραστηριότητες αναψυχής. Σημαντικό ρόλο στη διάρθρωση του αγροτουριστικού προϊόντος της επιχείρησης παίζουν και τα τοπικά προϊόντα και παρασκευάσματα.

Ένα ελκυστικό αγροτουριστικό προϊόν, σε επίπεδο επιχείρησης, χαρακτηρίζεται από τη διαφοροποίησή του, την υψηλή του ποιότητα και την αυθεντικότητά του. Αυτό που πρέπει να γνωρίζουν οι επιχειρηματίες του αγροτουρισμού είναι ότι το προϊόν της επιχείρησής τους απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο κοινό, που γνωρίζει τι θέλει και έχει τα μέσα να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του. Στην περίπτωση που οι επιχειρηματίες αυτοί είναι γεωργοί ή ως γεωργοί, να ενστερνιστούν έναν καινούργιο ρόλο, βάσει του οποίου θα προσφέρει υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής ποιότητας και τοπικού χαρακτήρα, που θα συνδέονται με την παράδοση, θα διαφοροποιούνται από αυτά άλλων επιχειρήσεων τουρισμού έτσι ώστε να πείθονται οι τουρίστες ότι τους προσφέρεται κάτι εξειδικευμένο που δεν μπορεί να προσφερθεί από άλλους.

Σε ότι αφορά τους αγροτουριστικούς πόρους του νομού Θεσσαλονίκης, από τις αναλύσεις που έγιναν διαπιστώνουμε ότι διαθέτει πλούσιο ανάγλυφο, σημαντικά δασικά, λιβαδικά και υγροτοπικά συστήματα, ποικιλία της χλωρίδας και της πανίδας καθώς επίσης και ενδιαφέρον ανθρωπογενές τοπίο.

Οι κατάφυτες από δάση βόρειες περιοχές του Χορτιάτη, των ορέων της Βόλβης και των Κερδυλλίων και των βόρειων και ανατολικών πλευρών του Βερτίσκου αποτελούν τους βασικούς αγροτουριστικούς πόρους για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής καθώς, και άλλων δράσεων αξιοποίησης του δασικού οικοσυστήματος.

Τα υγροτοπικά οικοσυστήματα του νομού, τα οποία περιλαμβάνουν τα ποτάμια Αξιός, Λουδίας και Γαλλικός, τις φυσικές λίμνες Κορωνείας και Βόλβης και τους υγροτόπους Αγγελοχωρίου και Επανωμής είναι πλούσια σε υδρόβια, υγρόφιλη και ελόβια βλάστηση και αποτελούν τρόπο διαβίωσης μιας εξαιρετικά μεγάλης

ποικιλότητας πανίδας, μερικά είδη της οποίας είναι προστατευόμενα. Τα οικοσυστήματα αυτά, αποτελούν σημαντικό πόρο για την ανάπτυξη κυρίως οικότουριστικών δράσεων, προκειμένου να μη διαταραχθεί η υπάρχουσα στην περιοχή ισορροπία.

Το ανθρωπογενές περιβάλλον είναι διάχυτο στην περιοχή. Σε πολλά ορεινά χωριά των Κερδυλλίων, του Βερτίσκου, και των βόρειων πλαγιών του Χορτιάτη υπάρχουν εξαιρετικά δείγματα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του τόπου ενώ αρχαιολογικά ευρήματα απαντώνται διάσπαρτα στους περισσότερους αγροτικούς οικισμούς του νομού. Η κληρονομιά αυτή, αποτελεί κυρίαρχη διάσταση του αγροτουριστικού προϊόντος της περιοχής καθότι καθορίζει την εικόνα της και την ελκυστικότητά της.

Σε ότι αφορά τον πολιτισμό, σε πολλά χωριά του νομού υπάρχουν πολιτιστικοί σύλλογοι και άλλες τοπικές ομάδες οι οποίες διοργανώνουν εκδηλώσεις για να προβάλλουν είτε την πολιτιστική κληρονομιά τους είτε τα παραγόμενα στην περιοχή τοπικά προϊόντα.

Η αναλυτική καταγραφή των αγροτουριστικών πόρων στο νομό Θεσσαλονίκης οδήγησε στη διάκριση του νομού σε **πέντε ζώνες**.

Η **πρώτη ζώνη** αποτελείται από τρία τμήματα αποτελούν τις προστατευόμενες περιοχές του νομού. Το πρώτο από αυτά περιλαμβάνει τις λίμνες Κορώνειας και Βόλβης, στα βορειανατολικά της πόλης της Θεσσαλονίκης, και τους οικισμούς που βρίσκονται, σε πρώτο επίπεδο, γύρω από τις λίμνες. Κυρίαρχο φυσικό οικοσύστημα είναι ο υγρότοπος των δύο λιμνών, ενώ υπάρχουν και δύο περιοχές παλαιών υγροτόπων που αποξηράνθηκαν, αυτός της πρώην λίμνης Λάντζα και της πρώην λίμνης Μαυρούδα. Η πλούσια πανίδα του υγροτόπου και κυρίως η ορνιθοπανίδα, έχει από νωρίς προσελκύσει το διεθνές ενδιαφέρον. Διάφορα καθεστώτα προστασίας για τους υγροτόπους όπως η συνθήκη ΡΑΜΣΑΡ, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο ΦΥΣΗ

2000 και άλλοι προστατεύουν την περιοχή καθορίζοντας, μεταξύ των άλλων, τις χρήσεις γης, και απαγορεύοντας επεμβάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ισορροπία του οικοσυστήματος.

Το δεύτερο τμήμα περιλαμβάνει τους οικισμούς κατά μήκος του ποταμού Αξιού καθώς και αυτούς που γειτνιάζουν με το "Δέλτα" του ποταμού, που αποτελεί το κυρίαρχο οικοσύστημα της περιοχής. Ένα μεγάλο τμήμα του Δέλτα Αξιού έχει χαρακτηριστεί ως καταφύγιο θηραμάτων καθώς οι συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή δίνουν τη δυνατότητα αναπαραγωγής και διατροφής σε μεγάλη ποικιλία αγρίων ζώων. Η περιοχή προστατεύεται από τη συνθήκη ΡΑΜΣΑΡ, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 και άλλους.

Στο τρίτο τμήμα τέλος ανήκουν οι λιμνοθάλασσες Αγγελοχωρίου και Επανωμής οι οποίες προστατεύονται από τη συνθήκη ΡΑΜΣΑΡ, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 και άλλους.

Και τα τρία τμήματα αποτελούν σπάνια οικοσυστήματα και ως εκ τούτου υπόκεινται σε περιορισμούς σε ότι αφορά την ανάπτυξή τους. Έτσι, για τις συγκεκριμένες περιοχές, θα πρέπει να καθοριστεί μία στρατηγική σειφόρου τουριστικής ανάπτυξης και ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσεων, η οποία θα εξασφαλίζει τη μακροχρόνια προστασία των φυσικών, πολιτιστικών και κοινωνικών πόρων, και θα συμβάλλει, με έναν θετικό τρόπο, στην οικονομική ανάπτυξη και ευμάρεια των κατοίκων που εργάζονται εντός ή στη γειτονιά της προστατευόμενης περιοχής.

Είναι γεγονός ότι οι προστατευόμενες περιοχές αυτές παρουσιάζουν μια εξαιρετική πυκνότητα φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, οι οποίοι αποτελούν αξιόλογο κεφάλαιο για την τουριστική ανάπτυξη. Αυτό όμως που πρέπει να είναι πλήρως κατανοητό είναι ότι υπάρχουν όρια στην ικανότητα του φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος των προστατευόμενων περιοχών να δέχεται επισκέπτες και κατά συνέπεια, οι τουριστικές δραστηριότητες θα πρέπει να αναπτυχθούν σε κλίμακα που να

ταιριάζει στο περιβάλλον και με τρόπο που να προσφέρει στους επισκέπτες μία εμπειρία υψηλής ποιότητας.

Οι τουριστικές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν στις προστατευόμενες περιοχές του νομού Θεσσαλονίκης είναι κατεξοχήν δραστηριότητες οικοτουρισμού με τις οποίες μπορούν και πρέπει να εμπλακούν οι αγρότες που ζουν μέσα ή κοντά στις προστατευόμενες περιοχές, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Μπορούν όμως να αναπτυχθούν και δραστηριότητες αγροτουρισμού, οι οποίες θα συμπληρώνουν το τουριστικό προϊόν του αγρότη των προστατευομένων περιοχών.

Ένα στοιχείο που κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε και αφορά τους παραλίμνιους οικισμούς στα βόρεια των δύο λιμνών, είναι η διέλευση τη Εγνατίας οδού σε σχετικά μικρή απόσταση από τις λίμνες, γεγονός που δημιουργεί προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της περιοχής. Έτσι, οι οικισμοί που βρίσκονται στα βόρεια των δύο λιμνών θα αντιμετωπιστούν ως ενδεχόμενα περιαστικές αγροτικές περιοχές και θα συγκεντρώσουν το ενδιαφέρον των κατοίκων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης για μόνιμη εγκατάσταση ενώ αυτοί που βρίσκονται στα νότια των λιμνών το πιθανότερο θα είναι να διατηρήσουν το χαρακτήρα που έχουν και σήμερα.

Από την καταγραφή και ανάλυση των υφισταμένων οικοτουριστικών πόρων στη ζώνη των παραλίμνιων οικισμών διαπιστώνουμε ότι οι οικισμοί Απολλωνία και Περιστερώνας του Δήμου Απολλωνίας, Λαγκαδίκια και Άγιος Βασίλειος του δήμου Κορωνείας, Μεγάλη Βόλβη του Δήμου Ρεντίνας και Σχολάρι του δήμου Εγνατίας συγκεντρώνουν αρκετά αξιόλογα μνημεία και θησαυρούς της φύσης και αποτελούν τους πυρήνες για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού στην περιοχή. Τα υπεραιωνόβια πλατάνια του Σχολαρίου για παράδειγμα, καθένα από τα οποία φιλοξενεί γύρω στις 120 φωλιές και έχουν κηρυχθεί μνημεία της φύσης, το παραλίμνιο υγρόφιλο δάσος της Απολλωνίας, που

αποτελεί μοναδικό στο είδος του σχηματισμό στη χώρα και το παραποτάμιο δάσος της Ρεντίνας, που αποτελείται από μεγάλα ποτάμια σε εντυπωσιακούς σχηματισμούς, είναι μερικά από τα στοιχεία που συνθέτουν την "οικοτουριστική" εικόνα της περιοχής.

Εξάλλου, στους οικισμούς αυτούς υπάρχει και σχετική υποδομή για την προώθηση του οικοτουρισμού, όπως είναι το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη Νέα Μάδυτο, η αξιοποίηση παραλίμνιας έκτασης στον ίδιο οικισμό αλλά και στο Σχολάρι και στην Απολλωνία και αλλού, καθώς επίσης και το πάρκο περιβαλλοντικής αγωγής στα Κύμινα. Αυτό που λείπει από την παραπάνω περιοχή είναι η κατάλληλη υποδομή σε έργα παροχής υπηρεσιών για τη φιλοξενία και διατροφή των επισκεπτών και προς αυτή την κατεύθυνση η δημιουργία αγροτουριστικών επιχειρήσεων μπορεί να παίξει τον ρόλο της.

Σε ότι αφορά την καταγραφή των οικοτουριστικών πόρων των παρόχθιων οικισμών θα πρέπει αν αναφέρουμε την ύπαρξη ενός από τους σημαντικότερους υδροτόπους της Ελλάδας στην περιοχή, που είναι το Δέλτα του Αξιού ποταμού. Στην παραποτάμια βλάστηση με λεύκες, ιπές και θάμνους, ενδημούν πολλά είδη πουλιών, καθώς το Δέλτα του ποταμού αποτελεί ιδανικό χειμαδιό για κύκνους, χουλιάρόπαπες, λευκοτσικνιάδες, και μια από τις σημαντικότερες αποικίες για κορμοράνους στην Ευρώπη. Τα αναχώματα γύρω από το ποτάμι είναι καλυμμένα με ορυζώνες όπου καλλιεργείται το 70% της εγχώριας παραγωγής ρυζιού. Στις αβαθείς θαλάσσιες εκτάσεις με τις φερτές ύλες του ποταμού καλλιεργούνται μύδια, η καλλιέργεια των οποίων αντιπροσωπεύει το 90% της εγχώριας παραγωγής. Το Δέλτα του Αξιού ποταμού είναι αξιοθέατο για όλες τις εποχές του χρόνου. Οι πλησιέστεροι στο Δέλτα οικισμοί είναι τα Κύμινα, τα Μάλγαρα και η Χαλάστρα, οι οποίοι διαθέτουν μια μικρή υποδομή, όπως είναι το Πάρκο Περιβαλλοντικής Αγωγής στα Κύμινα. Στους οικισμούς αυτούς πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω η υπάρχουσα βασική υποδομή

οικοτουρισμού και να δημιουργηθούν συμπληρωματικές δράσεις του αγροτουρισμού.

Η **δεύτερη ζώνη**, περιλαμβάνει τις ορεινές περιοχές στα βορειανατολικά του νομού Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για τους δήμους Αρεθούσας, Σοχού, Βερτίσκου και Λαχανά. Οι περισσότεροι οικισμοί των δήμων αυτών έχουν να επιδείξουν αξιόλογους αγροτουριστικούς πόρους, οι οποίοι συνδέονται με το περιβάλλον, τους οικισμούς, το δάσος, τη μεγάλη συγκέντρωση αρχαιολογικών, βυζαντινών αλλά και νεοκλασικών ευρημάτων, καθώς επίσης και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πλαισιώνουν την καθημερινή ζωή των κατοίκων της περιοχής. Το σύμπλεγμα των δασών Ασπροβάλτας - Στεφανινών - Αρεθούσας από την μια μεριά και Λαχανά - Ευαγγελίστριας - Βερτίσκου - Κρυονερίου - Σοχού από την άλλη, αποτελούν τον καθοριστικό αγροτουριστικό πόρο γύρω από τον οποίο μπορεί να διαρθρωθεί το αγροτουριστικό προϊόν της περιοχής.

Από το σύνολο των οικισμών που απαρτίζουν τους δήμους που εντάσσονται στη ζώνη αυτή, τα Στεφανινά και η Αρεθούσα από την μια μεριά και ο Βερτίσκος και η Όσσα από την άλλη, αποτελούν τους οικισμούς - πόλους, γύρω από τους οποίους πρέπει να δημιουργηθεί η απαραίτητη υποδομή για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Οι οικισμοί αυτοί προτείνονται ως πόλοι συγκέντρωσης αγροτουριστικών δράσεων καθότι αφενός συγκεντρώνουν εκείνους τους αγροτουριστικούς πόρους, που θα επιτρέψουν τη διάρθρωση ενός διαφορετικού και ολοκληρωμένου αγροτουριστικού προϊόντος, και αφετέρου διαθέτουν μία βασική υποδομή, η οποία, σε μερικές περιπτώσεις, είναι αρκετά σημαντική. Ιδιαίτερης σημασίας είναι για παράδειγμα, η υπάρχουσα υποδομή αγροτικού τουρισμού στο Βερτίσκο, στον οποίο, εκτός από το κατασκηνωτικό κέντρο, υπάρχει και περιβαλλοντικό κέντρο, ενώ είναι υπό κατασκευή ένας ξενώνας δυναμικότητας 36 κλινών. Εξάλλου, το πλατανόδασος Στεφανινών - Αρεθούσας αποτελεί

μοναδικό τοπίο φυσικού κάλους, εξαιρετικά σημαντικό για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής, οι οποίες δεν θα απευθύνονται μόνο στους επισκέπτες της περιοχής, αλλά και στους επισκέπτες των παραλίμνιων περιοχών.

Για την καλύτερη αξιοποίηση της περιοχής, επιβάλλεται η βελτίωση πρόσβασης στην περιοχή από την Ασπροβάλτα και το Σταυρό, τα δύο πιο τουριστικά μέρη της ευρύτερης περιοχής.

Στο σημείο αυτό δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στην περίπτωση του Λευκοχωρίου, στα βόρεια της Εθνικής οδού Θεσσαλονίκης - Σερρών, που έχει καταφέρει να αναπτύξει ένα αγροτουριστικό προϊόν διαρθρωμένο γύρω από τα άλογα. Η διαφορά του Λευκοχωρίου από την περιοχή του Βερτίσκου - Όσσας - Στεφανινών - Αρεθούσας, είναι ότι στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για ένα αγροτουριστικό προϊόν που αναπτύσσεται στα όρια ενός οικισμού και απευθύνεται σε εξειδικευμένο κοινό, ενώ αυτό που προτείνεται για την άλλη περιοχή είναι η ανάπτυξη ενός αγροτουριστικού προϊόντος το οποίο θα εξελίσσεται σε όλους τους οικισμούς, θα αφορά το σύνολο της περιοχής και θα απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό.

Η **τρίτη ζώνη** αφορά τις ορεινές περιοχές στο νοτιοανατολικό τμήμα του νομού και ειδικότερα τους οικισμούς των δήμων Καλλινδοίων και Βασιλικών καθώς και τον οικισμό Πλατεία του δήμου Απολλωνίας.

Η ζώνη αυτή έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα της συνύπαρξης του δάσους καστανιάς - οξιάς - δρυός των βορείων πλαγιών του Χορτιάτη, με άλλους αγροτουριστικούς πόρους, όπως τα διάσπαρτα στην περιοχή μοναστήρια, τα αρχαιολογικά και βυζαντινά ευρήματα, αλλά και οι ίδιοι οι κάτοικοι των οικισμών οι οποίοι έχουν να επιδείξουν εξαιρετικά αξιόλογες πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι οικισμοί που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον πυρήνα για ανάπτυξη του αγροτουρισμού, είναι οι: Πλατεία, Ζαγκλιβέρι, Αδάμ, Πετροκέρασα, Λιβάδι και Περιστερά. Πρόκειται για οικισμούς οι οποίοι δεν ανήκουν στον ίδιο δήμο, αλλά συνδέονται μεταξύ τους οδικά, έτσι ώστε ο επισκέπτης της περιοχής να έχει τη δυνατότητα, παραμένοντας για περισσότερες της μίας μέρας στην περιοχή, να τους επισκεφθεί διαδοχικά. Στους οικισμούς αυτούς υπάρχει ήδη μία διαμορφωμένη προσφορά αγροτουριστικού προϊόντος, καθώς επίσης και κάποια βασική υποδομή. Έτσι, στο Αδάμ υπάρχουν ή είναι υπό κατασκευή παραδοσιακός ξενώνας δύο δωματίων, δύο παραδοσιακά κέντρα εστίασης, καθώς επίσης και δραστηριότητες με άλογα, στα Πετροκέρασα καταλύματα των τριών δωματίων και κέντρο εστίασης, στο Ζαγκλιβέρι παραδοσιακό κέντρο εστίασης και άλλα. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί ή πραγματοποιούνται διάφορα έργα αναψυχής, αξιοποίησης φυσικού περιβάλλοντος ή ανάδειξης παραδοσιακών εργαστηρίων. Τα έργα αυτά και οι δράσεις, τόσο σε επίπεδο περιοχής όσο και σε επίπεδο περιφέρειας, θα πρέπει να συμπληρωθούν με άλλες ενέργειες, συμπληρωματικές, οι οποίες θα συμβάλουν στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και διαφοροποιημένου αγροτουριστικού προϊόντος.

Η τέταρτη ζώνη αποτελείται από τους πεδινούς οικισμούς του νομού Θεσσαλονίκης, το ενδιαφέρον των οποίων επικεντρώνεται όχι τόσο στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, αλλά στην αξιοποίηση και προώθηση των τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων, και παρασκευασμάτων και στην υποστήριξή τους μέσω της διοργάνωσης διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων και εορτών.

Ήδη, σε πολλά χωριά της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης, αλλά και στα ορεινά χωριά του νομού της Θεσσαλονίκης, οργανώνονται διάφορες εκδηλώσεις που συνδέονται με τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα, αλλά και παρασκευάσματα, όπως είναι η γιορτή του κρασιού στην Αγχίαλο, του σταφυλιού στο Νέο Ρύσιο και στο

Σχολάρι, η γιορτή της σαρδέλας στη Νέα Μηχανιώνα και στο Σταυρό, το φεστιβάλ μυδιού στη Χαλάστρα, η γιορτή του καρυδιού στο Σοχό, και άλλα.

Η παραγωγή και προώθηση των τοπικών προϊόντων και παρασκευασμάτων, δεν αφορά μόνο τους πεδινούς οικισμούς αλλά και τους ορεινούς και παραλίμνιους, καθότι σε όλη την ύπαιθρο χώρα του νομού Θεσσαλονίκης παράγονται αξιόλογα τοπικά προϊόντα. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στις περιοχές που θα αναπτυχθεί ο αγροτουρισμός, τα τοπικά προϊόντα θα αποτελούν στοιχείο του αγροτουριστικού προϊόντος, τόσο της περιοχής όσο και της επιχείρησης.

Η πέμπτη ζώνη τέλος, περιλαμβάνει τις περιαστικές αγροτικές και παραθαλάσσιες περιοχές μαζί με κάποιους Δήμους του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης. Οι περιοχές αυτές, λόγω της μικρής απόστασής τους από το πολεοδομικό συγκρότημα, αποτελούν τον εν δυνάμει χώρο υποδοχής για πολλούς κατοίκους του αστικού κέντρου. Οι άνθρωποι αυτοί, προσπαθώντας να αποφύγουν τις αρνητικές επιπτώσεις της σύγχρονης αστικής ανάπτυξης, επιλέγουν να κατοικήσουν μόνιμα σε οικισμούς του περιαστικού χώρου, και να μετακινούνται καθημερινά για εργασία στο αστικό κέντρο. Με βάση την διαρκώς αυξανόμενη πίεση του αστικού κέντρου για διεύρυνση του ζωτικού του χώρου, την υπάρχουσα υποδομή στο οδικό δίκτυο, τις τάσεις επέκτασης της πόλης της Θεσσαλονίκης, θα μπορούσαμε να περιλάβουμε στη ζώνη αυτή, τους δήμους Θερμαϊκού, Επανωμής, Μίκρας, Θέρμης και Μηχανιώνας, στα νότια, Χορτιάτη, Πανοράματος και την Κοινότητα Ευκαρπίας στα ανατολικά, Ωραιοκάστρου και Μυγδονίας στα βόρεια, και Εχεδώρου στα ανατολικά και από το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Θεσσαλονίκης τους Δήμους Πολίχνης, Συκεών και την κοινότητα Πεύκων.

Στη ζώνη αυτή, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν διάφορα έργα και δράσεις με σκοπό την ανάπαυση και αναψυχή του αστικού πληθυσμού, τα οποία όμως δεν μπορούν να χαρακτηριστούν αγροτουρισμός. Ως εκ τούτου δεν θα προταθούν συγκεκριμένες δράσεις για τους οικισμούς που περιέχονται στη ζώνη αυτή. Ενδεικτικά όμως θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την χάραξη μονοπατιών "νερομύλων" κατά μήκος του ρέματος που αρχίζει από τις υπώρειες του Χορτιάτη και χύνεται μέσω του Δενδροποτάμου στον Θερμαϊκό. Η κατάλληλη ανάδειξη και αξιοποίηση των σωζόμενων μέχρι σήμερα νερόμυλων, τέσσερις των βυζαντινών χρόνων και δύο της εποχής της τουρκοκρατίας, στην περιοχή τους Πολίχνης, στο ρέμα πίσω από το λόφο των Μετεώρων, θα αποτελέσει πόλο έλξης των επισκεπτών της περιοχής αλλά και σημαντικό στοιχείο για την επιμόρφωσή τους σχετικά με την βυζαντινή και προβιομηχανική τεχνολογία που αξιοποιούσε ως κινητήρια δύναμη το νερό. Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο "μυλοτόπι", που προσεγγίζεται εύκολα από το δρόμο Θεσσαλονίκης - Ασβεστοχωρίου, κοντά στη διασταύρωση προς Φίλυρο, γίνονται προσπάθειες δημιουργίας αρχαιολογικού πάρκου από την αρχαιολογική υπηρεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

5.1.1 Συνολική διακίνηση τουριστών πολεοδομικού συγκροτήματος στο νομό Θεσσαλονίκης εκτός του πολεοδομικού συγκροτήματος.

5.1.1.1 Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχεία του νομού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΤ στο νομό Θεσσαλονίκης εκτός του πολεοδομικού συγκροτήματος (ΠΣ) οι αφίξεις για το 1999 ήταν 154.048 άτομα εκ των οποίων ποσοστό 72,8% ήταν Έλληνες. Οι διανυκτερεύσεις έφτασαν τις 353.356 (πίνακας 5.1).

Πίνακας 5.1: Τουριστική κίνηση στο νομό Θεσσαλονίκης εκτός ΠΣ

Εθνικότητα	Αφίξεις	Διανυκ/σεις
Αλλοδαποί	41.953	107.899
Έλληνες	112.085	245.457
Σύνολο	154.048	353.356

Πηγή: Δ/ση Τουρισμού Κεντρ. και Δυτ. Μακεδονίας 2000

Να σημειωθεί ότι η έννοια "τουρίστας" αναφέρεται σε κάθε άτομο που μετακινείται για ένα χρονικό διάστημα τουλάχιστον 24 ωρών σε άλλο τόπο από αυτόν που βρίσκεται η κατοικία του για κάποιον από τους παρακάτω λόγους: α) διακοπές, {ψυχαγωγία, υγεία, εκπαίδευση, θρησκεία, αθλητισμός} β) επαγγελματικοί και

οικογενειακοί λόγοι γ) αποστολές ή συναντήσεις σε συνέδρια. Ενώ εκδρομείς είναι όσοι παραμένουν λιγότερο από 24 ώρες.

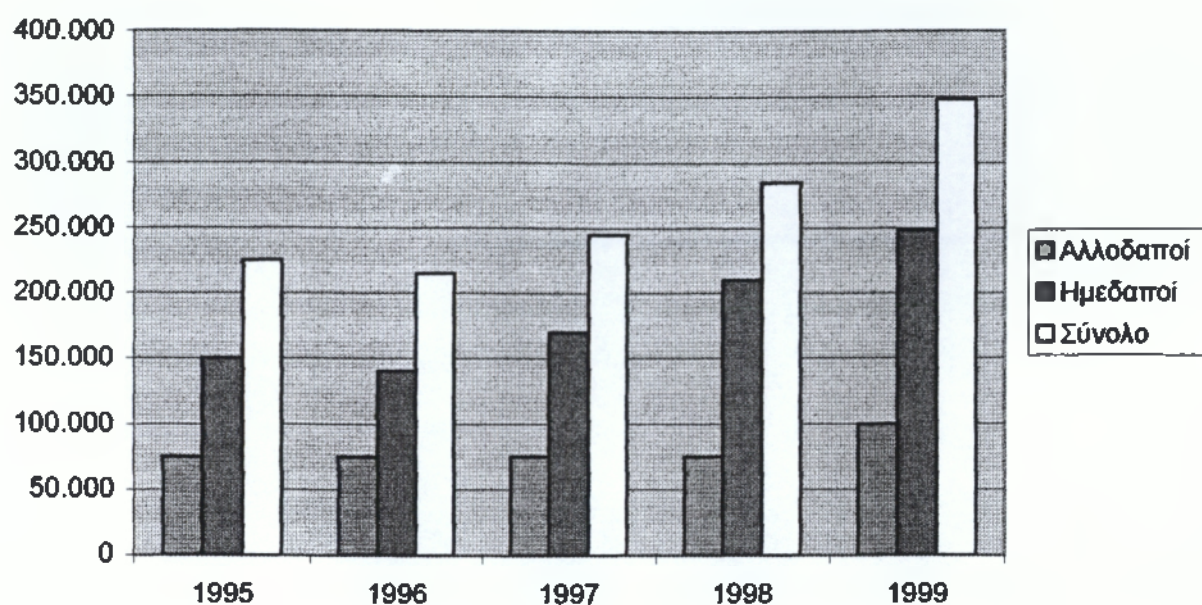
Όσον αφορά στην διακύμανση της τουριστικής κίνησης τα τελευταία 5 χρόνια, διαπιστώνεται ότι παρουσιάζει σταδιακή αύξηση τόσο στις αφίξεις όσο και στις διανυκτερεύσεις. Όπως φαίνεται και στα σχήματα που ακολουθούν υπάρχει μια ανοδική πορεία του συνολικού αριθμού των αφίξεων (αλλοδαπών και ημεδαπών) στο νομό από το 1995 μέχρι το 1999, με μοναδική εξαίρεση το 1996 όπου παρατηρήθηκε μια μικρή μείωση.

Όσον αφορά στην προέλευση των επισκεπτών του νομού η πλειοψηφία είναι ημεδαποί.

Τα στοιχεία της τουριστικής κίνησης στο νομό Θεσσαλονίκης όπως καταγράφονται από τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις των τουριστών δεν αποτελούν παρά μόνο μια προσέγγιση του πελατειακού δυναμικού το οποίο δεν προέρχεται κατ' ανάγκη από το αστικό συγκρότημα.

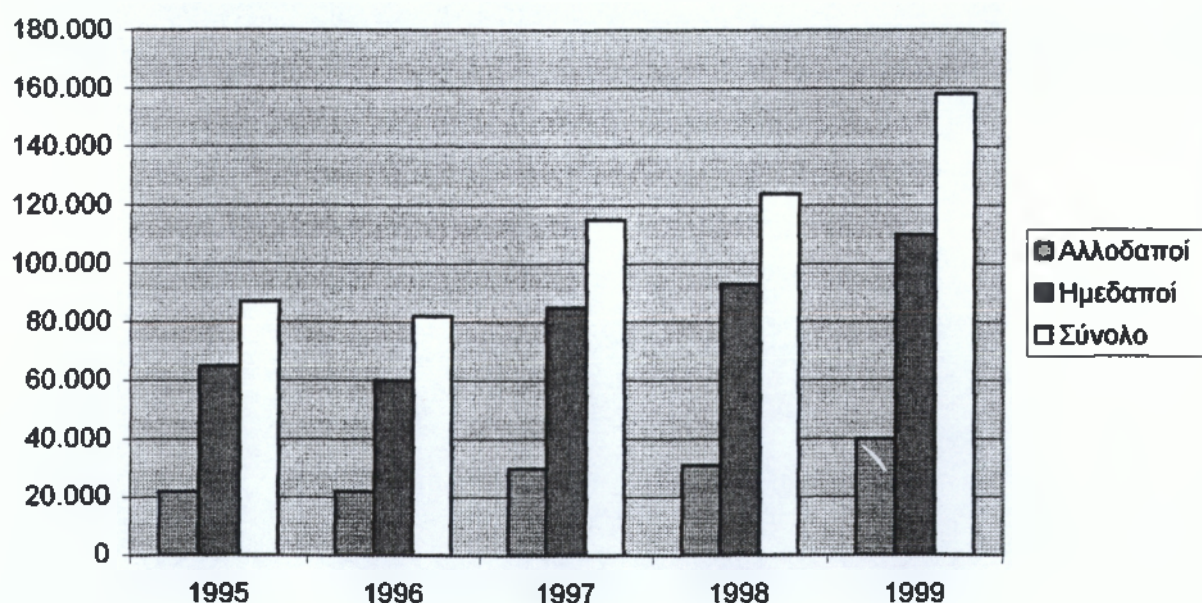
Ωστόσο αποτελούν σημαντική πληροφορία προκειμένου να αξιοποιηθεί αυτή η μετακίνηση τουριστών στο νομό προς τις δράσεις αγροτουρισμού που αναπτύσσονται ή θα αναπτυχθούν. Αποτελούν με λίγα λόγια ένα εν δυνάμει πελατειακό κοινό.

**Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών-ημεδαπών στο Νομό
Θεσσαλονίκης την περίοδο 1995-1999**

Πηγή: Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2000

**Αφίξεις Αλλοδαπών-Ημεδαπών στο Νομό Θεσσαλονίκης την
περίοδο 1995-1999**

Πηγή: Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2000

4.1.1.2 Επιβατικό φορτίο δια μέσου των οδικών αξόνων

Το επιβατικό φορτίο (είσοδος-έξοδος) δια μέσου των οδικών αξόνων του νομού υπολογίστηκε σύμφωνα με στοιχεία της μελέτης: "Επιλογή διαδρομών και αναβάθμιση της πληροφορίας σήμανσης για τις προσβάσεις των μεγάλων αστικών κέντρων περιοχής Θεσσαλονίκης (Θεσσαλονίκη, Κατερίνη, Κοζάνη)".

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από πρωτογενείς μετρήσεις της ΔΕΚΕ (τέως 3ης ΠΥΔΕ) και αφορούν ημερήσια μετακίνηση αυτοκινήτων τους μήνες Απρίλιο-Μάιο και Οκτώβριο-Νοέμβριο. Δίνουν τον αριθμό των επιβατικών αυτοκινήτων που κινούνται και στα δυο ρεύματα του οδικού άξονα σε 4 εξόδους-εισόδους της πόλης. Αυτές είναι:

- * Έξοδος ΠΑΘΕ προς Βέροια, Κατερίνη, Λάρισα, Αθήνα κλπ
- * Έξοδος Μοναστηρίου προς Γιαννιτσά, Έδεσσα, Βέροια. Νάουσα κλπ
- * Έξοδος Λαγκαδά, προς Κιλκίς, Σέρρες, Καβάλα κλπ
- * Έξοδος Χαλκιδικής, προς παραλία Θεσσαλονίκης, Ν. Καλλικράτεια, Ν.Μουδανιά, Βασιλικά, Πολύγυρος κλπ.

Προκειμένου να εκτιμηθεί η συνολική μετακίνηση των ατόμων κατά τους θερινούς μήνες στους οδικούς άξονες από και προς τον νομό Θεσσαλονίκης χρησιμοποιήθηκαν ορισμένοι δείκτες προσαύξησης της επιβατικής κίνησης για κάθε άξονα για τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στη συνέχεια έγινε αναγωγή της ημερήσιας διακίνησης στο σύνολο του εξαμήνου. Ακόμη με βάση τους δείκτες της μελέτης (σύμφωνα με τους οποίους σε κάθε αυτοκίνητο αντιστοιχούν 1,8 άτομα), υπολογίστηκε ο αριθμός των ατόμων πλέον που διακινούνται στο νομό. Τέλος, σύμφωνα πάλι με δείκτες, υπολογίστηκε ο αριθμός των ατόμων αυτών που μετακινούνται με αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης (ΙΧ).

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο σχήμα που ακολουθεί.
Γίνεται φανερό πως μέσα από το οδικό δίκτυο διακινούνται
19.186.651 ταξιδιώτες από τους οποίους ΟΙ περισσότεροι
εντοπίζονται στην έξοδο προς Χαλκιδική.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι δεν είναι γνωστή η
προέλευση τους, αν δηλαδή προέρχονται από το αστικό συγκρότημα
ή αν απλά διασχίζουν το νομό. Δεν είναι γνωστός επίσης και ο λόγος
για τον οποίο πραγματοποιούν το ταξίδι: αναψυχή, επαγγελματικοί
λόγοι κλπ.

Ωστόσο τα στοιχεία του επιβατικού φορτίου δια μέσου των οδικών
αξόνων αποτελούν ένα πολύ σημαντικό δεδομένο, το οποίο μπορεί
να αξιοποιηθεί για την στήριξη δράσεων του τοπικού πληθυσμού.
Ειδικότερα επισημαίνεται η ικανότητα αυτού του κόσμου που
διέρχεται από τους οδικούς άξονες να συντηρήσει σημεία πώλησης
τοπικών προϊόντων, με τη μορφή των πρατηρίων - stands τα οποία
θα βρίσκονται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους στάθμευσης, σε
καθορισμένα σημεία του οδικού άξονα.

4.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΚΤΟΣ Π.Σ.Θ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΚΕΤΩΝ

4.2. 1. Προσφορά καταλυμάτων

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΤ οι ξενοδοχειακές μονάδες του νομού Θεσσαλονίκης (εκτός του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης) είναι συνολικά 59 ενώ η δυναμικότητά του ανέρχεται στις 3.936 κλίνες (πίνακας 5.8). ΟΙ αφίξεις για το 1999 καταγράφονται στα 154.048 άτομα και οι διανυκτερεύσεις σε 353.356 Να σημειώσουμε ότι τα νούμερα αναφέρονται μόνο στα ξενοδοχεία που είναι εγγεγραμμένα επίσημα στον ΕΟΤ και υποβάλλουν μηνιαίο στατιστικό δελτίο κίνησης.

Πίνακας 5.8: Ξενοδοχεία νομού Θεσσαλονίκης εκτός ΠΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ	ΚΛΙΝΕΣ
Αγ. Τριάδα	A	2	476
Πανόραμα	A	2	215
Θέρμη	A	1	312
Σείχ Σου	A	1	159
Αγ. Τριάδα	B	1	143
Αγχίαλος	B	1	103
Πανόραμα	B	1	97
Περαία	B	3	230
Ωραιόκαστρο	B	1	51
Άγ. Αθανάσιος	Γ	1	195
Ασπροβάλτα	Γ	4	111
Γέφυρα	Γ	2	36

Θέρμη	Γ	1	58
Λαγκαδός	Γ	2	184
Λητή	Γ	1	60
Λ. Απωλλωνίας	Γ	1	21
Ν. Επιβάτες	Γ	1	50
Ν. Ρύσιο	Γ	1	50
Ν. Χαλκηδόνα	Γ	1	88
Παλιόκαστρο	Γ	1	28
Περαία	Γ	1	74
Σταυρός	Γ	4	160
Τρίλοφος	Γ	1	61
Χαλκηδόνα	Γ	1	48
Ωραιόκαστρο	Γ	1	56
Αγ. Τριάδα	Δ	4	115
Ασπροβάλτα	Δ	1	26
Βρασνά	Δ	1	40
Λαγκαδός	Δ	1	27
Λ. Απωλλωνίας	Δ	4	230
Ν. Μηχανιώνα	Δ	1	22
Περαία	Δ	4	170
Σταυρός	Δ	2	108
Ωραιόκαστρο	Δ	1	63

Πηγή: ΕΟΤ, Δ/ΝΣΗ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1999

Ωστόσο θεωρείται αναγκαίο για τις ανάγκες και τους στόχους της μελέτης να εξαιρέσουμε ορισμένες ξενοδοχειακές μονάδες, δεδομένου ότι βρίσκονται σε περιοχές είτε πολύ κοντά στο πολεοδομικό συγκρότημα (πχ Πανόραμα) είτε βρίσκονται στη θάλασσα (πχ. Επανομή).

Γίνεται λοιπόν ιδιαίτερη αναφορά στις ξενοδοχειακές μονάδες της περιοχής όπου βρίσκονται τα "Λουτρά της Απολλωνίας" (Νέα Απολλωνία) και τα "Λουτρά Λαγκαδά" (Λαγκαδάς). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

Η δυναμικότητα σε κλίνες στην Ν. Απολλωνίας είναι 251 κλίνες. Σύμφωνα με τον ΕΟΤ το 1999 κατεγράφησαν αφίξεις 75 ατόμων και οι διανυκτερεύσεις έφτασαν Τις 417 . Μεγαλύτερη κίνηση παρατηρήθηκε τον Αύγουστο.

Όσον αφορά στην περιοχή του Λαγκαδά, η δυναμικότητα ανέρχεται σε 211 κλίνες ενώ το 1999 κατεγράφησαν 3.1 09 αφίξεις και 15.260 διανυκτερεύσεις. Η τουριστική κίνηση ήταν μεγαλύτερη τους μήνες: Ιούλιο-Σεπτέμβριο.

Πίνακας 5.9 : Ξενοδοχειακές μονάδες Ν. Απολλωνίας

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ	ΚΛΙΝΕΣ
Λουτρά Απολλωνίας	Γ	1	21
Ν. Απολλωνία	Δ	2	164
Λουτρά Απολλωνίας	Δ	2	66

Πηγή: ΕΟΤ, Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
1999

Πίνακας 5.10: Ξενοδοχειακές μονάδες Λαγκαδά

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ	ΚΛΙΝΕΣ
Λαγκαδάς	Γ	2	184
Λαγκαδάς	Δ	1	27

Πηγή: ΕΟΤ, Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
1999

Στο νομό Θεσσαλονίκης υπάρχουν επίσης και 4 καμπινγκ, τα οποία μπορούν να φιλοξενήσουν 1526 σκηνές ή τροχόσπιτα ενώ διαθέτουν και 62 bungalows. Όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί τα καμπινγκ χωροθετούνται σε περιοχές όπου έχει αναπτυχθεί καθαρά ο μαζικός τουρισμός τα τελευταία χρόνια, περιοχές κοντά στη θάλασσα. Να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία τουριστικής κίνησης από τον ΕΟΤ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.11: ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΣΤΟ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛ.	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ
1	ΑΧΙΛΛΕΑΣ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ 570 21	0397 22259	156 ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ 52 BUNGALOWS
2	ΕΥΡΩΠΗ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ 570 22	0397 22660	100 ΘΕΣΕΙΣ
3	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ 570 23	0397 22249	710 ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ 10 BUNGALOWS
4	ΕΟΤ ΕΠΑΝΟΜΗΣ	ΕΠΑΝΟΜΗ	ΕΠΑΝΟΜΗ 575 00	0392 41378	560 ΘΕΣΕΙΣ

Πηγή: ΕΟΤ, Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
1999

Εντός των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και των καμπινγκ υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός ενοικιαζόμενων δωματίων, ωστόσο μόνο ένας μικρός αριθμός από αυτά λειτουργούν με άδεια του ΕΟΤ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.12: ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΑΙΑ	A	1
ΑΓ. ΤΡΙΑΔΑ	A	1
Ν. ΜΗΧΑΝΙΩΝΑ	A	1
ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	A	1
ΠΕΡΑΙΑ	B	1
ΑΓ. ΤΡΙΑΔΑ	B	1
ΕΠΑΝΟΜΗ	B	2
ΑΠΡΟΒΑΛΤΑ	B	3

Πηγή: ΕΟΤ, Δ/ΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
1999

Σύμφωνα με στοιχεία για την Επαρχία Λαγκαδά η προσφορά ενοικιαζόμενων δωματίων είναι 4 φορές μεγαλύτερη από αυτή των ξενοδοχειακών καταλυμάτων (Μελέτη: "Προϋποθέσεις ανάπτυξης οικολογικού και αγροτικού τουρισμού στην επαρχία Λαγκαδά", Αναπτυξιακή Εταιρία Θεσσαλονίκης -LEADER, 1996)

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5.13: ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ
ΛΑΓΚΑΔΑ**

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
1	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	431	956
2	Ν. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ	421	846
3	ΣΤΑΥΡΟΣ	50	115
4	ΝΥΜΦΟΠΕΤΡΑ	3	6
ΣΥΝΟΛΟ		905	1923

Πηγή: Μελέτη: "Προϋποθέσεις ανάπτυξης οικολογικού και αγροτικού τουρισμού στην επαρχία Λαγκαδά", Αναπτυξιακή Εταιρία Θεσσαλονίκης -LEADER, 1996

Στην Επαρχία Λαγκαδά υπάρχουν δύο κατασκηνωτικοί χώροι. στο Βερτίσκο και στις Καρτερές. Οι κατασκηνώσεις Καρτερών λειτουργούν ως θεραπευτήριο ατόμων με ψυχικές διαταραχές και ατόμων εξαρτημένων από τοξικές ουσίες υπό την εποπτεία του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Σταυρουπόλεως. Οι κατασκηνώσεις του Βερτίσκου αποτελούν σήμερα ένα σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών . Λειτουργούν τρεις μήνες το χρόνο, κυρίως με μαθητές. Διαθέτουν σημαντική υποδομή και ικανοποιητική στελέχωση. Οι στεγασμένοι χώροι 2000 τ.μ.

περιλαμβάνουν τριώροφο κτίσμα που χρησιμοποιούνται σαν χώροι ύπνου, ξενώνα δυναμικότητας 50 ατόμων, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, εστιατόριο δυναμικότητας 150 ατόμων , αμφιθέατρο δυναμικότητας 200 ατόμων , ξυλουργείο για εκπαίδευση και ψυχαγωγία, ιατρείο, αθλητική υποδομή κλπ.

Είναι σημαντικό να προστεθεί στα προσφερόμενα καταλύματα και αυτά που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα του αγροτουρισμού του ΠΕΠ. στον Κανονισμό 2328/91 και στο LEADER.

- * "Ανώγι" στα Πετροκέρασα. Διαθέτει 3 ενοικιαζόμενα δωμάτια συνολικής δυναμικότητας 8 κλινών.
- * "Αγνάντι" στο Λευκοχώρι. Διαθέτει 5 μονόχωρα επιπλωμένα διαμερίσματα συνολικής δυναμικότητας 10 ατόμων.
- * "Ροίδα" στο Σοχό. Διαθέτει 10 δωμάτια συνολικής δυναμικότητας 20 κλινών.
- * "Ζιώγα" στο Λευκοχώρι. Διαθέτει δύο δωμάτια και καταφύγιο για την φιλοξενία μέχρι 10 ατόμων..

Ακόμη στα προσφερόμενα καταλύματα εντάσσονται και: ο ξενώνας 36 κλινών στο Βερτίσκο, ο παραδοσιακός ξενώνας στο Αδάμ. τουριστικό κατάλυμα στη Νυμφόπετρα και τρεις επιπλωμένες κατοικίες στη Γερακαρού, ενώ βρίσκονται υπό κατασκευή και οι κατοικίες στο Λιβάδι.

5.2.2 Προσφορά χώρων εστίασης

Όσον αφορά στα εστιατόρια της Επαρχίας Λαγκαδά, με στοιχεία του 96, συνολικά ανέρχονται περίπου σε 100, τα οποία κατανέμονται ανάλογα με την περιοχή όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Να σημειωθεί ότι υπάρχουν και κέντρα εστίασης που έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα αγροτουρισμού και είναι:

- * "Ανώγι" στα Πετροκέρασα. Η χωρητικότητα του κέντρου εστίασης είναι 70 άτομα.
- * "Αγνάντι" στο Λευκοχώρι. Η χωρητικότητα του ανέρχεται στα 100 άτομα.
- * "Αγ.Χριστόφορος", στο Σοχό. Είναι υπό κατασκευή
- * Υπάρχει επίσης και ένα εστιατόριο "KAZA MANTOBANI" στους Νέους Επιβάτες στο χώρο του οινοποιείου του κ.Μαντοβάνι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.14: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΓΚΑΔΑ

Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	Α/Α	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ
1	ΚΡΙΘΙΑ	2	16	Ν.ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ	3
2	ΑΣΣΥΡΟΣ	1	17	ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΟΣ	1
3	ΞΥΛΟΠΟΛΗ	2	18	ΠΡΟΦΗΤΗΣ	3
4	ΛΑΓΚΑΔΑΣ	9	19	ΣΟΧΟΣ	1
5	ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	10	20	ΑΣΚΟΣ	2
6	ΚΑΒΑΛΑΡΙ	2	21	ΚΡΥΟΝΕΡΙ	2
7	ΠΕΡΙΒΟΛΑΚΙ	4	22	ΟΣΣΑ	1
8	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	1	23	ΒΕΡΤΙΣΚΟΣ	1
9	ΧΡΥΣΑΥΓΗ	1	24	ΕΞΑΛΟΦΟΣ	2
10	ΣΧΟΛΑΡΙ	1	25	Κ. ΣΤΑΥΡΟΣ	14
11	ΛΑΓΚΑΔΙΚΙΑ	3	26	ΒΡΑΣΝΑ	2
12	ΓΕΡΑΚΑΡΟΥ	1	27	ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑ	18
13	ΒΑΣΙΛΟΥΔΙ	1	28	ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙ	3
14	ΒΟΛΒΗ	3	29	ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ	3
15	ΝΥΜΦΟΠΕΤΡΑ	1		ΣΥΝΟΛΟ	98

5.2.3 Προσφορά Υδροθεραπευτηρίων

Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού που δρα παράλληλα με τον αγροτουρισμό. Τα υδροθεραπευτήρια δεν εντάσσονται στο αγροτουριστικό προϊόν ωστόσο συμπεριλαμβάνονται στη προσφορά της περιοχής σε τουριστικά πακέτα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Συνδέσμου Δήμων & Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας στο νομό Θεσσαλονίκης υπάρχουν τρεις ιαματικές πηγές :

Ιαματική Πηγή Απολλωνίας: βρίσκεται επί της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης - Καβάλας σε απόσταση 50 χλμ από τη Θεσσαλονίκη, δίπλα στη λίμνη Βόλβη. Η θερμοκρασία του νερού φτάνει τους 49 βαθμούς Κελσίου. Το νερό χαρακτηρίζεται θειονατριούχο, διανθρακικό, αλκαλικών γιτών . Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματισμοί, αρθριτικά, παθήσεις, περιφερικών νεφρών γυναικολογικές παθήσεις, κατάγματα. διαστρέμματα.

Διαθέτει εγκαταστάσεις με υδροθεραπευτήριο (ομαδικούς και ατομικούς λουτήρες) και ξενοδοχειακή μονάδα. Λειτουργεί καλοκαίρι και φθινόπωρο.

Ιαματική πηγή Θέρμης: Βρίσκεται σε απόσταση 25 χλμ από τη Θεσσαλονίκη επί της παλαιάς οδού Θεσσαλονίκης- Βασιλικών. Η θερμοκρασία του νερού κυμαίνεται από 28,37 , 5 βαθμούς Κελσίου . χαρακτηρίζεται χλωρονατριούχο και ενδείκνυται για όσους υποφέρουν από ρευματισμούς, αρθριτικά, περιφερικών νεφρών , γυναικολογικές παθήσεις, μετατραυματικές καταστάσεις και δερματοπάθειες. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με ατομικούς και ομαδικούς λουτήρες καθώς και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Λειτουργεί καλοκαίρι και φθινόπωρο.

Ιαματική Πηγή Λαγκαδά: βρίσκεται δίπλα στην πόλη του Λαγκαδά σε απόσταση 20 χλμ από τη Θεσσαλονίκη. Η θερμοκρασία του νερού φτάνει στους 39 βαθμούς Κελσίου και χαρακτηρίζεται ως φθοριούχο θειονατριούχο, διανθρακικό αλκαλικών γιτών και ενδείκνυται για ρευματοπάθειες. Διαθέτει υδροθεραπευτήριο με ομαδικούς και ατομικούς λουτήρες υδρομασάζ, πισίνα και ξενοδοχειακή μονάδα. Λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Στην Ελλάδα παρά το μεγάλο αριθμό ιαματικών πηγών ο ιαματικός τουρισμός έχει βασικά θεραπευτικό προσανατολισμό. Στις ιαματικές πηγές καταφεύγουν κάθε χρόνο εκατοντάδες ηλικιωμένοι.

Δεν είναι όμως λίγοι και οι μνημένοι κάθε ηλικίας χωρίς συγκεκριμένα προβλήματα υγείας που τις επισκέπτονται καθώς η σπουδαιότητα των ιαματικών πηγών συνίσταται κυρίως στην πρόληψη.

4.2.4 Προσφορά επισκέψιμων οινοποιείων - καζανιών

Στο νομό Θεσσαλονίκης καλλιεργούνται συνολικά 14.270 στρ. αμπέλια από τα οποία τα 8700 στρ. είναι για επιτραπέζια χρήση και τα 5.570 στρ. για οινοποίηση.

ΑΡΕΘΟΥΣΑ	2	ΕΞΑΜΙΛΙ	1	Μ.ΒΟΛΒΗ	1	ΠΕΝΤΑΛΟΦΟΣ	1	ΣΥΝΟΛΟ 206
ΑΣΚΟΣ	4	ΕΠΑΝΟΜΗ	16	ΜΕΣΗΜΕΡΙΟΝ	4	ΠΕΡΑΙΑ	7	
ΒΑΘΥΛΑΚΚΟΣ	8	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ	2	Ν.ΕΠΙΒΑΤΕΣ	18	ΠΕΤΡΟΚΕΡΑΣΑ	2	
ΒΑΣΙΛΙΚΑ	1	ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙ	1	Ν. ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ	28	ΠΡΟΦΗΤΗΣ	1	

Σημειώνεται ακόμη ότι στο νομό δραστηριοποιούνται δυο ομάδες "οινοφίλων" wine club ΜΥΛΟΣ και CLUB ΟΙΝΩΣΙΣ τα οποία διοργανώνουν 1-2 φορές το χρόνο για τα μέλη τους εξορμήσεις στην Επανομή, Όσσα, Αγχίαλο οι οποίες περιλαμβάνουν ξενάγηση σε αμπελώνες, σε οινοποιεία, κελάρια, αγορά τοπικών προϊόντων κλπ.

4.2.5 Προσφορά χώρων υπαίθριων αγροτικών δραστηριοτήτων

Στο Λευκοχώρι υπάρχει το αγρόκτημα Ζιώγα όπου ο επισκέπτης μπορεί να συμμετάσχει σε υπαίθριες δραστηριότητες. Ειδικότερα έχει στηθεί ένα πάρκο υπαίθριων δραστηριοτήτων για μικρούς και μεγάλους όπου μπορούν να συμμετάσχουν άτομα ανεξαρτήτως ηλικίας και δυνατοτήτων. Δίνεται η δυνατότητα να έρθει κανείς σε επαφή με το περιβάλλον. Ορισμένες από τις δραστηριότητες που μπορεί να κάνει είναι: αναρρίχηση, εναέρια διαπέραση, τοξοβολία, ποδήλατο, ιππασία κλπ.

Στο "Αγνάντι" επίσης στο Λευκοχώρι υπάρχει δυνατότητα για βόλτες με άλογα, σκοποβολή, τοξοβολία κλπ.

Ενώ ιππασία μπορεί να κάνει κανείς και στο Σοχό, στα "Ρόϊδα".

4.2.6 Προσφορά τοπικών προϊόντων

Κατά μήκος των οδικών αξόνων από, προς και δια του νομού υπάρχει σημαντικός αριθμός, σημείων πώλησης τοπικών προϊόντων, με τη μορφή των πρατηρίων - stands. τα οποία βρίσκονται συνήθως στους χώρους στάθμευσης, σε καθορισμένα σημεία του οδικού άξονα.

Οι μικροπωλητές, συνήθως γεωργοί, πουλάνε στους διερχόμενους τουρίστες τοπικά προϊόντα όπως καρπούζια, σταφύλια, άλλα φρούτα, λαχανικά. κρασί, τυρί.

Υπάρχει σημαντικός αριθμός τέτοιων stands στο νομό Θεσσαλονίκης τα οποία πολλαπλασιάζονται κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου. Εμφανίζονται με ~ μεγαλύτερη συχνότητα

τους θερινούς μήνες ενώ μειώνονται σημαντικά τους χειμερινούς μήνες.

Εντοπίστηκαν 3 τέτοια stands στον οδικό άξονα προς Μοναστηρίου, στο δρόμο για Χαλκιδική 3 , στο δρόμο για Καβάλα 4, για Δορκάδα 2 κλπ.

Τα τοπικά προϊόντα αποτελούν κυρίαρχο στοιχείο του αγροτουριστικού προϊόντος το οποίο μπορεί να αξιοποιήσει και να αναδείξει η Νομαρχία Θεσσαλονίκης. Πράγματι, η Νομαρχία μέσα από το δικαίωμα της να εκδίδει τις άδειες για πλανόδιους μικροπωλητές μπορεί να ασκήσει πολιτική τοπικών προϊόντων καθιερώνοντας μια τυπολογία στην κατασκευή των stands, στα προϊόντα που θα πωλούνται, συνδέοντας τα stands με κιόσκια πληροφόρησης τον αγροτουρισμό κλπ.

4.3. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗΣΗ ΖΗΤΗΣΗΣ - ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

4.3.1 Αντιστοίχιση της προσφοράς καταλυμάτων με τις διανυκτερεύσεις στο νομό εκτός του ΠΣ

Ο αριθμός των τουριστών που φτάνουν στο νομό ανέρχεται στους 154.048 (σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΤ για τις αφίξεις στα ξενοδοχεία του νομού εκτός του ΠΣ) ενώ οι διανυκτερεύσεις είναι 353.356. Συνεκτιμώντας τον συνολικό αριθμό κλινών που έχει καταγεγραμμένο ο ΕΟΤ (2.902 κλίνες) η πληρότητα σε καταλύματα είναι 40,82%. Ωστόσο την θερινή περίοδο (Ιούνιο-Σεπτέμβριο) θεωρείται ότι η κάλυψη ξεπερνάει το 50% δεδομένου ότι αυξάνεται η τουριστική κίνηση κυρίως στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Παρατηρείται λοιπόν ότι τα υπάρχοντα καταλύματα (ακόμη και στις περιόδους αιχμής) είναι σε θέση να καλύψουν τη ζήτηση που διαμορφώνεται έως τώρα. Πρόβλημα είναι ο περιορισμένος αριθμός

κλινών στα καταλύματα των ορεινών περιοχών που δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν στη ζήτηση από ομάδες (30 άτομα).

Σημειώνεται ότι στην παραπάνω ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνονται τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και τα κάμπινγκ δεδομένου ότι δεν υπάρχουν στοιχεία δυναμικότητας τους και διανυκτερεύσεων .

4.3.2 Διακίνηση δια μέσω του οδικού άξονα παρουσία και υπαίθριων πρατηρίων τοπικών προϊόντων

Το επιβατικό φορτίο που κινείται δια μέσου των οδικών αξόνων του νομού (είσοδος-έξοδος) δεν ικανοποιείται από τα υπάρχοντα πρατήρια τοπικών προϊόντων κατά μήκος των οδών.

Τα τελευταία κρίνεται ότι δεν είναι αρκετά ώστε να καλύψουν την αυξημένη κίνηση όπως εκτιμήθηκε επί των οδικών αξόνων από και προς την Θεσσαλονίκη. Σε ένα τόσο μεγάλο αριθμό διακινουμένων αυτοκίνητων αντιστοιχούν πολύ λίγα stands αφενός και αφετέρου τα υπάρχοντα δεν θεωρείται ότι έχουν την απαιτούμενη οργάνωση προκειμένου να προσελκύσουν τον διερχόμενο επισκέπτη να αγοράσει τοπικό προϊόντα ή να ενδιαφερθεί να βρει την πηγή τους.

4.3.3 Άτομα 3ης ηλικίας και υδροθεραπευτήρια, χώροι αναψυχής κλπ

Τα άτομα της 3ης ηλικίας όπως προκύπτει από την εκτίμηση της ζήτησης εκφράζουν την ανάγκη για υδροθεραπείες, θρησκευτικό τουρισμό, δασική αναψυχή σε οργανωμένους χώρους και αγορά τοπικών προϊόντων.

Τα υπάρχοντα υδροθεραπευτήρια στο νομό, όπως παρουσιάστηκε στην προσφορά, είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις ανάγκες που εκφράζονται από αυτή την ομάδα επισκεπτών, το ίδιο. Ισχύει και για τα θρησκευτικά μνημεία και μοναστήρια. Ωστόσο διαπιστώνεται μια έλλειψη οργανωμένων χώρων δασικής αναψυχής, με χώρους υπαίθριου γεύματος κλπ. Έλλειψη διαπιστώνεται και στην προσφορά τοπικών προϊόντων είτε από τα πρατήρια κατά μήκος των οδών, είτε σε διαμορφωμένους χώρους στους οικισμούς.

4.3.4 Κυνηγετικές εξορμήσεις και εξυπηρετήσεις (χώροι υπαίθριου γεύματος, κέντρα εστίασης)

Ο μεγάλος αριθμός κυνηγών που κινείται στο νομό δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με την υπάρχουσα προσφορά των καταλυμάτων, κέντρων εστίασης, αλλά και των άλλων καταστημάτων. Ιδιαίτερα για τα άλλα καταστήματα (παντοπωλεία, περίπτερα κλπ), υπάρχει η ανάγκη για παραμένουν ανοιχτά όλο το Σαββατοκύριακο, δεδομένου ότι εκείνες τις ημέρες πραγματοποιούνται οι εξορμήσεις των κυνηγετικών ομάδων.

4.3.5 Οικοπεριηγητές και χώροι υπαίθριων δραστηριοτήτων

Ο αυξανόμενος αριθμός των γραφείων εναλλακτικού τουρισμού τείνει να ικανοποιήσει την ανάγκη των καταναλωτών για υπαίθριες δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον. Ωστόσο παρατηρείται το φαινόμενο να μην μπορούν να διοχετεύσουν ομάδες οικοπεριηγητών σε περιοχές στο νομό δεδομένου ότι η προσφορά των χώρων για δραστηριότητες αναψυχής στο φυσικό περιβάλλον είναι περιορισμένη. υπάρχει έλλειψη σε οργανωμένα μονοπάτια με σήμανση, σε πίστες αναρρίχησης, ποδηλατικές διαδρομές κ.λ.π.

επίσης οι υπαίθριες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε αγροκτήματα (ιππασία) θα πρέπει να συνδέονται με την πραγματική ζωή του αγροκτήματος και όχι με φολκλόρ αναπαραστάσεις.

4.3.6 Οινόφιλοι και επισκέψιμοι αμπελώνες, οινοποιεία, καζάνια κλπ

Οι οινόφιλοι είναι μια ομάδα με αυξημένη δυναμική η οποία δεν ικανοποιείται από την υπάρχουσα οργάνωση της προσφοράς σε επισκέψιμα οινοποιεία, αμπελώνες, καζάνια, κλπ .

Αν και υπάρχει σημαντικός αριθμός καζανιών για παράδειγμα τα περισσότερα, αν όχι όλα, λειτουργούν στη φιλοσοφία της παρέας χωρίς να έχουν αναπτύξει εκείνες τις υποδομές φιλοξενίας για τους επισκέπτες που θα παρουσιάζουν ένα οργανωμένο αγροτουριστικό προϊόν.

4.3.7 Διάφορες ομάδες και διάφορες προσφερόμενες δραστηριότητες

Όσον αφορά τους μαθητές και τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, που πραγματοποιούνται στα σχολεία τους, διαπιστώθηκε μια έλλειψη στην προσφορά οργανωμένων χώρων προς τους οποίους θα μπορούσαν τα προγράμματα να κατευθύνουν τις ομάδες που εκπαιδεύονται. Τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αλλά και οι ίδιοι οι γονείς, γενικότερα η κοινωνική αντίληψη για το περιβάλλον , θα θέλανε να έχουνε επίσης ένα ευρύτερο πεδίο επιλογών.

Για παράδειγμα λείπουν οι χώροι εκείνοι στους οποίους θα μπορούσε μια ομάδα μαθητών ή φοιτητών ή μια οικογένεια να γνωρίσει τη ζωή στην ύπαιθρο, τις δραστηριότητες σε ένα αγρόκτημα και να συμμετέχει στις διαδικασίες παραγωγής.

4.4. ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η βιώσιμη ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού και κυρίως του αγροτουρισμού απαιτεί την ύπαρξη φορέων που ενισχύουν και αξιοποιούν ποικιλόμορφα τις δράσεις που ~ αναπτύσσονται στα πλαίσιά του.

Το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό μαζί με τους φυσικούς πόρους του Νομού Θεσσαλονίκης σε συνδυασμό με την κατάλληλη υποδομή και τους εμπλεκόμενους με το αντικείμενο. φορείς μπορούν να επιφέρουν τη συνεχή ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στον αγροτικό χώρο.

Πιο συγκεκριμένα οι φορείς που στηρίζουν , ο καθένας με τον δικό του τρόπο, τέτοιες δράσεις, διακρίνονται σε ιδιωτικής πρωτοβουλίας και δημόσιους φορείς.

Στους τελευταίους ανήκουν φορείς που έχουν εμβέλεια σε περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο. Σε περιφερειακό επίπεδο, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ενισχύει την , υλοποίηση έργων αγροτουρισμού, στα πλαίσια του ΠΕΠ, και συμβάλλει στην προβολή τους.

Σε επίπεδο Νομαρχιακό, η Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης του Νομού Θεσσαλονίκης, που καθημερινά έρχεται σε επαφή με τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών και τα προβλήματά τους, στηρίζει την ανάπτυξη του αγροτουρισμού μέσω της διαχείρισης και η προώθησης των προγραμμάτων του αγροτουρισμού, όπως ο κανονισμός 950/97 της Ε.Ε.

Αποτελεί τον φορέα εκείνο που συμβουλεύει, ενισχύει, παρακολουθεί και ελέγχει την πορεία της επιχείρησης κάθε αγρότη.

Η Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής η οποία έχει συσταθεί το χει συσταθεί το του νομού που σχετίζονται με τον τουρισμό (ΕΟΤ, ΤΕΔΚ, Επαγγελματικό Επιμελητήριο, Ένωση Ξενοδόχων, Τουριστικών Γραφείων, Τουριστικών Πρακτόρων, κ.α.) με στόχο την τουριστική προβολή του νομού μπορεί να συμβάλει και

στην προβολή του αγροτουρισμού. Η Διεύθυνση Πολιτισμού της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης που επικεντρώνει τη δράση της κυρίως στην ενίσχυση των πολιτιστικών δρώμενων της ευρύτερης περιοχής του Νομού.

Η Αναπτυξιακή Εταιρία Νομού Θεσσαλονίκης (ΑΝΕΘ) που διαχειρίστηκε την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER I και LEADER II, προώθησε τη δημιουργία αγροτουριστικής υποδομής.

Η Αναπτυξιακή Εταιρία Ανατολικής Θεσσαλονίκης (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε.) στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της για την αγροτική ανάπτυξη, υποστηρίζει την ανάπτυξη του αγροτουρισμού στο Νομό (ενημερώνει την τοπική κοινωνία για τα σχετικά επενδυτικά προγράμματα, οργανώνει προγράμματα κατάρτισης με αντίστοιχα θέματα, εκπονεί σχετικές μελέτες, προωθεί τη δημιουργία επιχειρήσεων και την υλοποίηση σχετικών επενδύσεων).

Στον ευρύτερο χώρο του Νομού Θεσσαλονίκης δραστηριοποιείται και η ΠΑΣΕΓΕΣ, που με τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης για τον αγροτουρισμό επιδιώκει την επιμόρφωση και την εξειδίκευση των εκπαιδευομένων σε θέματα που άπτονται των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ειδικότερα του αγροτουρισμού.

Τέλος, ανεξαρτήτως γεωγραφικού χώρου ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης "ΔΗΜΗΤΡΑ" έχει αναλάβει ρόλο εκπαιδευτικό, όπου μέσα από την κατάρτιση των αγροτών σε θέματα του άμεσου ενδιαφέροντος τους επιχειρεί να πετύχει τη σωστή λειτουργία των αγροτικών επιχειρήσεων τους.

Στην καταγραφή των δομών υποστήριξης των αγροτουριστικών δράσεων δεν θα μπορούσε να παραληφθεί ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), ο οποίος υποδεικνύει τις προδιαγραφές που οφείλουν να έχουν και να τηρούν οι αγροτουριστικές επιχειρήσεις για να μπορούν να χαρακτηριστούν τουριστικές, χορηγεί άδειες λειτουργίας, καθώς επίσης υποδεικνύει

και τις οικονομικής φύσεως υποχρεώσεις των επιχειρηματιών . Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερο σήμα για τα αγροτουριστικά καταλύματα.

Σε τοπικό επίπεδο οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Τοπικής, Τουριστικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης παίρνουν πρωτοβουλίες και αναλαμβάνουν δράσεις για τον αγροτουρισμό. Με το δικό τους τρόπο συμβάλλουν και οι διάφοροι τοπικοί (πολιτιστικοί, κλπ.) σύλλογοι κάθε περιοχής.

Στους ιδιωτικής πρωτοβουλίας φορείς ανήκουν διάφορες οργανώσεις που με κάποιο τρόπο υποστηρίζουν τον αγροτουρισμό. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ο νεοσύστατος (13/12/99) Αστικός Συνεταιρισμός Ανάπτυξης Εναλλακτικού Τουρισμού, που έχει σκοπό την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του (που μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα, συλλογικοί φορείς και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) και της ευρύτερης περιοχής του Νομού Θεσσαλονίκης.

Η Γεωργική και Βιοτεχνική Σχολή (Σταυροδρόμι Πληροφόρησης - Αγροτικής Πληροφόρησης) , που μέσω διαλέξεων, ομιλιών, σεμιναρίων και προγραμμάτων κατάρτισης αγροτουρισμού επιμορφώνει αγρότες άλλα και νέους, κατοίκους των αστικών κέντρων , για το πλέγμα των εννοιών και των δράσεων που αναπτύσσονται στα πλαίσια του αγροτουρισμού.

Επίσης, οι διάφορες οικολογικές οργανώσεις όπως η WWF , ο Αρκτούρος, η Ορνιθολογική Εταιρία, το Εργαστήριο οικολογικής Πρακτικής, κ.α, στα πλαίσια του ενδιαφέροντός τους για, την προστασία και ορθή αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος, προσπαθούν να αναδείξουν και να ενισχύσουν Τις δράσεις εκείνες που εναρμονίζονται με τη φύση και τα χαρακτηριστικά της.

Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται και τα διάφορα clubs που έχουν δημιουργηθεί με σκοπό 1: να ενισχύσουν τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις με ενημερώσεις, επισκέψεις των μελών τους στις

επιχειρήσεις, δημιουργία διαφόρων εκδηλώσεων μέσω των οποίων προβάλλονται οι επιχειρήσεις, κ.α. όπως μπορεί χαρακτηριστικά να αναφερθεί το cIub του Μύλου και η Ένωση Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Μακεδονίας (οι δρόμοι του Κρασιού).

Τέλος, δύο ειδικής μορφής τουριστικά πρακτορεία, φέρνουν σε επαφή τους κατοίκους των αστικών κέντρων με κάθε είδους μορφής δράσεων που μπορεί να πραγματοποιηθεί στον αγροτικό χώρο, από απλές περιηγήσεις σε μονοπάτια και δάση, μέχρι κανό και ράφτιγκ ή ιππασία και αναρριχήσεις.

Όποιας μορφής κι αν είναι οι παραπάνω φορείς και με τα όποια προβλήματά τους, η σημασία τους για τη στήριξη των αγροτουριστικών επιχειρήσεων είναι σημαντική τόσο για την δημιουργία, ανάπτυξη και λειτουργία τους όσο και για τη βιωσιμότητά τους.

Έντονη είναι η έλλειψη συντονισμένης πολιτικής για τον αγροτουρισμό, η οποία να διαρθρώνεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Το κενό αυτό έρχεται να καλύψει η σύσταση ενός νέου φορέα "ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.", που έχει τη μορφή ανώνυμης εταιρείας και κύριους μετόχους το υπουργείο Γεωργίας, τον ΕΟΤ, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Επιχειρηματικούς και Κοινωνικούς φορείς.

Η Αγροτουριστική ΑΕ στοχεύει:

- Στην παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης στους επαγγελματίες του κλάδου. Η υποστήριξη αυτή μπορεί να έχει τη μορφή παροχής επιστημονικών , τεχνικών , πληροφοριακών και άλλων υπηρεσιών, στους τομείς της οργάνωσης, της παραγωγής, της προώθησης και της προβολής των προϊόντων.
- Στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το Υπουργείο Γεωργίας και στην ουσιαστική αρωγή του για τη χάραξη στρατηγικής και προώθησης του αγροτουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000 - 2006

5.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ.

Οι προοπτικές για τον αγροτικό τομέα τα αμέσως επόμενα χρόνια στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναμένεται αν επηρεαστούν από την μέχρι σήμερα πολιτική που εφαρμόστηκε από την Ε.Ε. καθώς και από μια σειρά ενδογενών και εξωγενών παραγόντων οι οποίοι είναι:

- Η συνέχιση της εφαρμογής των αρχών και κατευθύνσεων της συμφωνίας της GATT, η οποία επέφερε το άνοιγμα των συνόρων και τη μείωση της στήριξης των προϊόντων της Ε.Ε. Η συμπίεση του εισοδήματος των αγροτών από την μείωση της στήριξης θα συνεχιστεί. Η πολιτική της Ε.Ε. σε διεθνές επίπεδο σε ότι αφορά την παραγωγή - μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων εστιάζεται στην αποφυγή ενός "εμπορικού πολέμου" με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η κύρια δράση οικονομικής υποστήριξης του αγροτικού τομέα θα περνά μέσα από δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, καθώς και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων των αγροτών ικανών να τους

- αποφέρουν συμπληρωματικό εισόδημα, όπως ο αγροτουρισμός.
- Η μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, γίνεται προς την κατεύθυνση της όλο και μικρότερης στήριξης των γεωργικών προϊόντων. Η κατεύθυνση αυτή θα καταστήσει ανέφικτη την επιβίωση των μικρού μεγέθους αγροτικών εκμεταλλεύσεων, παρέχοντας σαφές πλεονέκτημα στις μεγάλου και μεσαίου μεγέθους εκμεταλλεύσεις. Αποτελεί στρατηγική επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης η συγκεκριμένη διαρθρωτικού τύπου αλλαγή των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Έτσι οι συνθήκες που δημιουργούνται στην αγορά θα οδηγήσουν στη συγκέντρωση περισσότερης γης ανά γεωργική εκμετάλλευση και επιβίωση των οργανωμένων και πλήρως διαρθρωμένων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.
- Η πολιτική διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αναμένεται να αυξήσει τον εσωτερικό ανταγωνισμό, αλλά και να οδηγήσει σε ενδεχόμενη μείωση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων για την Ελλάδα καθώς και τα υποψήφια προς ένταξη κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης έχουν αρκετά σημαντικό αγροτικό τομέα και είναι δεδομένο ότι θα διεκδικήσουν υψηλότερες ενισχύσεις της γεωργίας τους από την Ε.Ε. Παράλληλα οι πιστώσεις για την γεωργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναμένεται να έχουν το ίδιο, ή ελάχιστα μεγαλύτερο, επίπεδο οροφής πράγμα που σημαίνει ότι τα ίδια κεφάλαια θα διεκδικηθούν από περισσότερες χώρες.

Οι εξελίξεις αυτές, επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στην αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες θα επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα τον αγροτικό τομέα στη χώρα μας.

Οι κύριες αρχές της νέας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη την περίοδο 2000 - 2006 είναι:

- [**Η ανάπτυξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας.** Η γεωργία στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδιώκεται να έχει έναν ποικίλο ρόλο ο οποίος θα είναι ευρύτερος αυτού της παραγωγής ειδών διατροφής. Αυτό σημαίνει ότι θα επιδιωχθεί αναγνώριση και προώθηση ενός ευρέως φάσματος υπηρεσιών που μπορούν να παράγουν οι γεωργοί.
- [**Η πολυτομεακή προσέγγιση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων των αγροτών και της δημιουργίας νέων πηγών εισοδήματος.** Η διαφοροποίηση αυτή επιδιώκεται να έχει έναν ποικίλο ρόλο ο οποίος θα ενσωματωθεί στην αγροτική οικονομία και θα συμβάλλει στην διατήρηση και ενίσχυση της κληρονομιάς της υπαίθρου.
- [**Ο ευέλικτος χαρακτήρας που πρέπει να έχουν οι ενισχύσεις για την αγροτική ανάπτυξη. Οι ενισχύσεις θα προωθήσουν την εταιρική σχέση μέσα στην αγροτική οικονομία και την αποκέντρωσή της.**

Η Ε.Ε. στηρίζει την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και κυρίως αυτών που χαρακτηρίζονται ως μειονεκτικές. Επίσης εξυπηρετεί την ανάπτυξη, παραγωγή και προώθηση της αγροτικής παραγωγής και του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της, και την πολυτομεακή προσέγγιση για την διαφοροποίηση της δραστηριότητας των αγροτών.

Η προσέγγιση αυτή δίνει ένα σημαντικό πλεονέκτημα στην Ελληνική Γεωργία, αλλά ενέχει και ορισμένους σημαντικού μεγέθους κινδύνους:

Το πλεονέκτημα που δίνει στην Ελληνική Γεωργία αναλύεται στην δυνατότητα αξιοποίησης των σημαντικών διαθέσιμων φυσικών αγροτουριστικών πόρων, (φυσικό περιβάλλον, ιστορική παράδοση, πολιτισμός, τοπικά προϊόντα) που αναμφισβήτητα υπάρχουν σε όλη την Ελληνική ύπαιθρο και μέχρι σήμερα είναι ουσιαστικά ανεκμετάλλευτοι, αφού μόνο ένα πολύ μικρό μέρος τους έχει αξιοποιηθεί σαν ολοκληρωμένο αγροτουριστικό προϊόν.

Η επιτυχία της υλοποίησης ενός αειφορικού μοντέλου ανάπτυξης που θα εφαρμοστεί στον αγροτικό χώρο και εξαρτάται από τους εξής παράγοντες:

- , Την ανάγκη ύπαρξης οργανωμένων στρατηγικών σχεδίων για την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, τα οποία θα συνδυάζουν κατά τον βέλτιστο δυνατό τρόπο τα επί μέρους σχέδια ανάπτυξης. Τα σχέδια ανάπτυξης μεταφορών με την κατασκευή - βελτίωση οδικών αξόνων όλων των κατηγοριών, τα σχέδια έργων για την προστασία - βελτίωση - ανάδειξη - αξιοποίηση του περιβάλλοντος, τα σχέδια για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης, τα σχέδια διαρθρωτικών αλλαγών της γεωργίας και εγγειοβελτιωτικών έργων που πρέπει να συνδυαστούν μεταξύ τους ώστε η επίτευξη των επιμέρους στόχων να δημιουργεί μία ενιαία υποδομή πάνω στην οποία θα στηριχθούν τα σχέδια ανάπτυξης ενός βιώσιμου επιπέδου του αγροτουρισμού. Ο συνδυασμός όλων των παραπάνω, ο έλεγχος της παράλληλης πορείας

εφαρμογής και οι παρεμβάσεις ώστε να μην δημιουργούνται αντικρουόμενα αποτελέσματα αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο έργο.

- , Την απαίτηση παροχής περισσότερο επιστημονικής και τεχνικής βοήθειας για την αναγνώριση των νέων ευκαιριών αλλά και του εντοπισμού του κινδύνου, ώστε οι αγροτικές περιοχές να μεταβάλλουν έγκαιρα τον μηχανισμό, το επίπεδο και την σύνθεση της παραγωγής τους και παράλληλα να προσαρμόσουν τάχιστα την στρατηγική διάθεσης των προϊόντων, σύμφωνα με τις μεταβολές των συνθηκών που αντιμετωπίζουν (αλλαγές σχετικών τιμών, διάνοιξη νέων αγορών κλπ.)
- , Την απαίτηση πληροφόρησης και εκπαίδευσης του αγροτικού πληθυσμού ώστε να αποκτηθούν τα αναγκαία εφόδια και να γίνει διάχυση των απαραίτητων γνώσεων ώστε να υπάρξει η προαπαιτούμενη βάση για την βιώσιμη ανάπτυξη της μελλοντικής πολυδιάστατης γεωργικής δραστηριότητας. Η ανάγκη πληροφόρησης του αγροτικού πληθυσμού για τις κατευθύνσεις που θα ακολουθηθούν από την Ε.Ε. είναι εμφανής. Οι κάτοικοι της υπαίθρου που θα συνεχίσουν να ασκούν την γεωργική δραστηριότητα ως την κύρια πηγή εισοδήματος, πρέπει να είναι γνώστες των οικονομικών συνθηκών που θα διαμορφωθούν στο άμεσο και μεσοπρόθεσμο μέλλον ώστε να προγραμματίσουν κατάλληλα τις δραστηριότητες τους.

5.1.2. Πρωτοβουλία "LEADER" για την αγροτική ανάπτυξη

Στις 13 Οκτωβρίου 1999 η Επιτροπή ενέκρινε το LEADER+, μία πρωτοβουλία για την αγροτική ανάπτυξη με συνολικά διαθέσιμα κονδύλια κοινοτικής εισφοράς 2.020 εκατομμύρια Ευρώ. Η ενδεικτική κατανομή των κονδυλίων του προγράμματος δίνει στην Ελλάδα ποσό ύψους 172 εκατομμύρια Ευρώ σε τιμές 1999.

Τα χαρακτηριστικά σημεία της συνεισφοράς της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+ στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης είναι:

- ◊ Η κινητοποίηση του τοπικού δυναμικού στο να σκεφτεί και να πάρει στα χέρια του το μέλλον της περιοχής του.
- ◊ Η **αποκεντρωμένη** και **ολοκληρωμένη** χωρική προσέγγιση που στηρίζεται σε μία **"εκ των κάτω"** διαδικασία.
- ◊ Το "άνοιγμα" των αγροτικών ζωνών προς άλλες περιοχές με την ανταλλαγή και την μεταφορά εμπειριών, μέσω της συγκρότησης δικτύων.
- ◊ Η ανάδειξη ενεργειών μέτριου μεγέθους, όταν είναι παρόντες διοικητικοί, τεχνικοί και οικονομικοί "μεσάζοντες" έτοιμοι και ικανοί να υποστηρίξουν μικρούς υποψηφίους υλοποίησης σχεδίων.

Η Κ. Π. Leader+ έχει ως στόχο να παρακινήσει και να υποστηρίξει τους τοπικούς συντελεστές στο να σχεδιάσουν την ανάπτυξη της περιοχής τους στο πλαίσιο μιας μακροπρόθεσμης προοπτικής. Η Leader+ ενθαρρύνει τον σχηματισμό πρότυπων ολοκληρωμένων στρατηγικών αειφόρου ανάπτυξης, υψηλής ποιότητας, έχοντας ως στόχο την πειραματική εφαρμογή των νέων μορφών:

- * Ανάδειξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- * Ενίσχυσης του οικονομικού περιβάλλοντος, για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.
- * Βελτίωση της οργανωτικής ικανότητας της κοινότητάς τους.

Σε αντίθεση με τις Κ. Π. Leader 1 και 2 όλες οι αγροτικές περιοχές θεωρούνται επιλέξιμες στην Leader + .

Όμως, τα κράτη - μέλη έχουν το δικαίωμα να περιορίσουν την εφαρμογή της Leader+ σε ορισμένες αγροτικές ζώνες, με την προϋπόθεση να τεκμηριώσουν αυτή την επιλογή στη βάση κριτηρίων συνεκτικών με τους στόχους της πολιτικής τους για την αγροτική ανάπτυξη.

Ως δικαιούχοι του Leader+ ορίζονται οι "Ομάδες Τοπικής Δράσης".

Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης είναι φορείς της αναπτυξιακής στρατηγικής πολιτικής και υπεύθυνες για την εφαρμογή της.

Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης οφείλουν να αποτελούν ένα ισορροπημένο αντιπροσωπευτικό σύνολο εταίρων που προέρχονται από διαφορετικούς κοινωνικοοικονομικούς φορείς του τόπου.

Στο επίπεδο λήψης αποφάσεων η δημόσια διοίκηση και οι αιρετοί δεν θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του τοπικού εταιρικού σχήματος.

Τα μέλη της Ομάδας Τοπικής Δράσης πρέπει να αποδείξουν την ικανότητα τους στο να καθορίζουν μαζί και να υλοποιήσουν μία στρατηγική ανάπτυξης του τόπου.

Τα μέλη της Ομάδας Τοπικής Δράσης πρέπει να εδρεύουν στην περιοχή εφαρμογής του προγράμματος, και

- , είτε να ορίσουν ένα από τα μέλη ως φορέας διοίκησης και οικονομικής διαχείρισης έχοντας τη δυνατότητα να διαχειρίζεται τις δημόσιες επιδοτήσεις - που εξασφαλίζει την καλή λειτουργία του συστήματος.
- , είτε να συστήσουν μία κοινή δομή με αυτοτελή νομική μορφή.

Η Leader+ διαρθρώνεται γύρω από τρεις άξονες ως εξής:

- 1) Υποστήριξη των ολοκληρωμένων, πιλοτικών, χωρικών στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης που βασίζονται στην "εκ των κάτω" προσέγγιση και στην οριζόντια εταιρικότητα.
- 2) Υποστήριξη των συνεργασιών μεταξύ περιοχών καθώς και των διακρατικών συνεργασιών.
- 3) Δικτύωση του συνόλου των αγροτικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης - είτε συμμετέχουν στην Leader+ είτε όχι - καθώς και των συντελεστών της αγροτικής ανάπτυξης.

5.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

5.2.1. Γενικοί στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής για την ανάπτυξη της γεωργίας για την περίοδο 2000 - 2006.

Κατά την κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Στρατηγικής Ανάπτυξης της Γεωργίας για την περίοδο 2000 - 2006, έγινε σημαντική προσπάθεια για την εφαρμογή στρατηγικής προσαρμοσμένης προς τις νέες κατευθύνσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Agenda 2000. Γενικότερα το παραπάνω σχέδιο περιλαμβάνει μια πιο ολοκληρωμένη θεώρηση των προβλημάτων της γεωργικής πολιτικής, ως ένα τμήμα της ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών. Η

γεωργική ανάπτυξη εντάσσεται σε μια συνολική στρατηγική που περιλαμβάνει τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών, για την ενίσχυση της απασχόλησης, την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, σε ένα πλαίσιο αναπτυξιακών παρεμβάσεων που εξασφαλίζει την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη και αξιοποίηση των πόρων. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αγροτικών περιοχών και των οξυμένων κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων που αυτές αντιμετωπίζουν.

Κατά τη διαμόρφωση της στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη την περίοδο 2000 - 2006, λήφθηκαν υπόψη ορισμένες βασικές εκτιμήσεις για την Ελληνική Γεωργία σε ότι αφορά τα προβλήματα και τις δυνατότητές της. Οι εκτιμήσεις σχετικά με τις δυνατότητες της. Οι εκτιμήσεις σχετικά με τις δυνατότητες που σχετίζονται άμεσα με την ανάπτυξη αγροτουριστικών προϊόντων είναι:

- ◊ Η αύξηση της παραγωγής των Προϊόντων Γεωγραφικής Ένδειξης και Προϊόντων Ονομασίας Προέλευσης, των οποίων η ζήτηση αυξάνεται συνεχώς εγχώρια και διεθνώς.
- ◊ Η δυνατότητα άσκησης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα του αγροτουρισμού στον οποίο τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη.

Οι γενικοί στόχοι για την περίοδο 2000 - 2006 είναι:

- i. Ο πρώτος γενικός στόχος είναι "η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος".
- ii. Ο δεύτερος γενικός αναπτυξιακός στόχος είναι η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για την αποκατάσταση της διαταραγμένης κοινωνικής ισορροπίας. Ο στόχος αυτός βρίσκεται σε πλήρη

αντιστοιχία με την προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών, μέσω της διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης, της παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη μείωση των διαφορών στο επίπεδο των υπηρεσιών μεταξύ των κατοίκων των αστικών και αγροτικών περιοχών.

- iii. Ο τρίτος γενικός στόχος είναι η διατήρηση του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής για όλον τον αγροτικό πληθυσμό. Ο στόχος σχετίζεται άμεσα με την προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την διατήρηση της Ευρωπαϊκής αγροτικής κληρονομιάς. Ο στόχος αυτός σχετίζεται με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής αγροτικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης του αγροτικού τοπίου και των φυσικών πόρων, της διατήρησης των αγροτικών δραστηριοτήτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, στην ενίσχυση των γεωργοπεριβαλλοντικών δράσεων κλπ.

Η πολιτική ανάπτυξης που διαμορφώνεται μέσω του εθνικού σχεδίου ανάπτυξης της γεωργίας στοχεύει και στην διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων ή ακόμη και στην άσκηση εξωγεωργικών δραστηριοτήτων από τον αγροτικό πληθυσμό της υπαίθρου. Στις προβλεπόμενες δράσεις του προγράμματος ανάπτυξης και στην αναπτυξιακή κατεύθυνση του Τουρισμού - Πολιτισμού αναφέρεται ότι όσον αφορά τις αγροτουριστικές και άλλες συμπληρωματικές δράσεις μέσω των διαδοχικών προγραμμάτων Leader από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ότι υπάρχουν κάποια θετικά αποτελέσματα από τις δράσεις και έχει αποκτηθεί σημαντική εμπειρία και επομένως η περαιτέρω ανάπτυξη των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων θα

συνεχιστεί και στην περίοδο την περίοδο 2000 - 2006, αξιοποιώντας την αποκτηθείσα πείρα και υποδομή. Για την νέα περίοδο όμως δίνεται βαρύτητα σε δύο παραμέτρους που είναι ο σεβασμός στην χωρητικότητα σε σχέση με τις περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, και στη σύζευξη των δράσεων με την διατήρηση της πολιτιστικής παράδοσης και της κληρονομιάς της υπαίθρου.

Στις προτεραιότητες του σχεδίου ανάπτυξης την περίοδο 2000 - 2006 μεταξύ άλλων αναφέρεται:

- a. Η βελτίωση και ο αναπροσανατολισμός της παραγωγής σε προϊόντα που έχουν αυξανόμενη ζήτηση (νέα προϊόντα, προϊόντα ονομασίας προέλευσης και γεωγραφικής ένδειξης και άλλα), καθώς επίσης και άλλα προϊόντα εκτός των ειδών διατροφής (όπως είναι η προσφορά υπηρεσιών στα πλαίσια του αγροτουρισμού).
- b. Ενθάρρυνση νέων επενδύσεων με σκοπό την ανάπτυξη συμπληρωματικών ή εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα ή έξω από την γεωργική εκμετάλλευση στα πλαίσια ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικής ανάπτυξης.

Στο κεφάλαιο του σχεδίου όπου αναλύονται οι άξονες παρέμβασης μεταξύ των άλλων αναλύεται ο ένατος άξονας με τίτλο "Προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου". Κύριο περιεχόμενο του άξονα αυτού είναι η ανάπτυξη αγροτουρισμού- βιοτεχνίας-οικοτεχνίας στον αγροτικό χώρο μέσα από σχέδια ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης. Η πολιτική που προτείνεται, αφορά στην εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης του αγροτικού

χώρου σε επιλεγμένο αριθμό μικροπεριφερειών προγραμματισμού εστιασμένων κυρίως σε μειονεκτούσες περιοχές.

5.2.2 Σχέδιο ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Καταγράφοντας την παρούσα κατάσταση στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, εκτιμάται η ύπαρξη ενδοπεριφερειακών και ενδονομαρχιακών ανισοτήτων με κύριο χαρακτηριστικό την υποβάθμιση και απομόνωση των ορεινών και εσωτερικών ζωνών.

Στις περιοχές αυτές ο αγροτικός τομέας στηρίχθηκε κυρίως σε παραδοσιακές εκμεταλλεύσεις, στην κτηνοτροφία και στην εκμετάλλευση δασών. Οι υπάρχουσες υποδομές σε όλους σχεδόν τους τομείς είναι ελλιπείς και η παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής των κατοίκων βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο.

Οι υπάρχοντες φυσικοί και πολιτισμικοί πόροι δεν έχουν αξιοποιηθεί σημαντικά, όπως π.χ. μοναδικά σε φυσική ομορφιά οικοσυστήματα, αρχιτεκτονική κληρονομιά, τοπικά παραδοσιακά προϊόντα και δραστηριότητες, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλους έλξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα αγροτουρισμού που είναι η πιο ενδεδειγμένη μορφή εναλλακτικού τουρισμού στον αγροτικό χώρο.

Στους κύριους στρατηγικούς στόχους της Περιφέρειας αναφέρεται η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και η αειφόρος ανάπτυξη και συγκεκριμένα:

- Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με την προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων συμπληρωματικών προς την γεωργία, αλλά και τη βελτίωση της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα.
- Η συγκράτηση και ανανέωση των ορεινών πληθυσμών με την παροχή επαρκών υποδομών ποιότητας ζωής και ανάπτυξης

οικονομικής δραστηριότητας και βελτίωσης της πρόσβασης τους στα κύρια μεταφορικά δίκτυα.

- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και των ευκαιριών απασχόλησης στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.

Ειδικότερα στους στόχους για τον πρωτογενή τομέα αναφέρεται η ενίσχυση της πολυαπασχόλησης του αγροτικού νοικοκυριού στις μειονεκτικές και ορεινές περιοχές, η προστασία του αγροτικού και δασικού περιβάλλοντος και η ανάδειξή του με τρόπο που να δημιουργεί νέες θέσεις απασχόλησης. Επιπλέον η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών εκμεταλλεύσεων με έμφαση στην ποιότητα και τον σεβασμό του περιβάλλοντος, καθώς και η βελτίωση των δομών μεταποίησης και εμπορίας με έμφαση στην ποιότητα και το σεβασμό του περιβάλλοντος, καθώς και η βελτίωση των δομών μεταποίησης και εμπορίας με έμφαση στην ποιότητα και την προώθηση προϊόντων ονομασίας προέλευσης και επώνυμων προϊόντων.

Στις άξονες παρέμβασης και στις ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων ανά στρατηγικό στόχο προβλέπονται:

- ✍ Ολοκληρωμένες δράσεις ανάπτυξης του ορεινού χώρου με έμφαση στην ενίσχυση των ορεινών κέντρων ανάπτυξης και δημιουργία περιφερειακών δικτύων κινητοποίησης της τοπικής αποταμίευσης.
- ✍ Δράσεις για την ανάδειξη της τοπικής παραγωγής, την προώθηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας κατά προτεραιότητα στις ορεινές ζώνες.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας εναρμονίζεται με τις Κοινοτικές Πολιτικές και προσπαθεί να επιτύχει με αποτελεσματικότητα τους στόχους που τίθενται από αυτές. Στα πλαίσια της στρατηγικής αυτής για την ανάπτυξη της υπαίθρου, προτείνονται δράσεις όπως η βελτίωση και συμπλήρωση των υποδομών στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, η ανάδειξη της τοπικής παραγωγής, η προώθηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας κατά προτεραιότητα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, η ενίσχυση των ΜΜΕ κλπ. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών και η συγκράτηση και η ανανέωση των ορεινών πληθυσμών, μέσω της ανάδειξης της τοπικής παραγωγής, αποτελούν βασικούς στόχους της αναπτυξιακής πολιτικής της Περιφέρειας που τελικά θα οδηγήσουν στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Με βάση τα αναμενόμενα αποτελέσματα οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες αναμένεται να μειωθούν με τη βελτίωση των υποδομών και της ποιότητας ζωής των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών και την ενίσχυση της πρόσβασης τους στα κύρια μεταφορικά δίκτυα. Σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας για την επίτευξη του στόχου αυτού θεωρείται η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις περιοχές αυτές, η ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και η ολοκληρωμένη ανάπτυξη με την προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων συμπληρωματικών προς την γεωργία, αλλά και τη βελτίωση της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα.

5.2.3. Προτεινόμενες πολιτικές και δράσεις για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού σε αγροτικό επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη την προωθούμενη πολιτική σε Ευρωπαϊκό, Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο, καθώς και την υφιστάμενη κατάσταση στον νομό της Θεσσαλονίκης, τόσο από πλευράς των αναπτυγμένων υποδομών και της υπάρχουσας εμπειρίας, προτείνουμε τις παρακάτω κατευθύνσεις στις οποίες πρέπει να κατευθυνθούν οι δράσεις ανάπτυξης του τομέα στον νομό της Θεσσαλονίκης για την περίοδο 2000 - 2006.

Σε ότι αφορά τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτουρισμού

οι δράσεις θα έχουν τους ακόλουθους επί μέρους στόχους:

- [Βελτίωση της ποιότητας του προσφερόμενου αγροτουριστικού προϊόντος καθώς και των μεταποιημένων προϊόντων τοπικού χαρακτήρα, ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της αγοράς και να οδηγήσουν στην αύξηση της κατανάλωσης τόσο των υπηρεσιών όσο και των προϊόντων. Η βελτίωση αυτή μπορεί να γίνει μέσα από τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής σε προϊόντα που έχουν περισσότερη ζήτηση (νέα προϊόντα, προϊόντα ονομασίας προέλευσης και γεωγραφικής ένδειξης κλπ.) καθώς και άλλα προϊόντα εκτός των ειδών διατροφής.
- [Ενίσχυση συλλογικών οργανωτικών σχημάτων (οργανώσεων παραγωγών, ενώσεων οργανώσεων παραγωγών, κ.λ.π.) για τη δημιουργία μεταξύ των άλλων και διεπαγγελματικών ενώσεων αγροτικών επιχειρήσεων.
- [Επαγγελματική κατάρτιση - εκπαίδευση - ενημέρωση - τεχνική στήριξη περιλαμβανομένων και σύγχρονων

- τεχνικών πληροφόρησης του αγροτικού πληθυσμού και ιδίως των νέων γεωργών για να αποκτήσουν επαρκή επαγγελματικά εφόδια για την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες του ανταγωνιστικού αγροτουρισμού.
- [Συγκράτηση και προσέλκυση νέων αγροτών στην ύπαιθρο, γενικότερα στον αγροτουριστικό τομέα και ειδικότερα σε περιοχές όπου παρατηρείται χειροτέρευση της ηλικιακής πυραμίδας του πληθυσμού.
- [Άμβλυνση των διαρθρωτικών προβλημάτων και των ελλείψεων που υπάρχουν στις υπάρχουσες αγροτουριστικές επιχειρήσεις.
- [Βελτίωση και αναβάθμιση των εισροών στον αγροτουριστικό τομέα.

Σε ότι αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτουρισμού με αποκατάσταση του κοινωνικού ιστού στην ύπαιθρο οι στόχοι είναι:

- ☒ Πληθυσμιακή αναζωογόνηση της υπαίθρου μέσω της αποκατάστασης νέων αγροτών, και ενίσχυσης των επαφών κοινωνικού χαρακτήρα μέσω του αγροτουρισμού.
- ☒ Ενημέρωση - τεχνική υποστήριξη πληθυσμού της υπαίθρου με κάθε πρόσφορο μέσο περιλαμβανομένων και των σύγχρονων μέσων πληροφόρησης με σκοπό την ενημέρωση των αγροτών και εντοπισμό των ευκαιριών ανάπτυξης του αγροτουρισμού, που παρέχονται σε αυτούς με τις παρεμβάσεις του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000 - 2006.
- ☒ Ενθάρρυνση επενδύσεων με σκοπό την ανάπτυξη συμπληρωματικών ή εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα ή έξω από την

γεωργική εκμετάλλευση στα πλαίσια ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικής ανάπτυξης.

☛ Προστασία, ανάπτυξη και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, μέσα από την δημιουργία πρόσθετου εισοδήματος από τον αγροτουρισμό.

☛ Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης στον αγροτικό χώρο, σαν πιθανό δυναμικό αγροτουριστικό προϊόν.

Σε ότι αφορά την ανάπτυξη του αγροτουρισμού με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος οι στόχοι είναι:

- * Ολοκληρωμένη ενδογενή ανάπτυξη και βελτίωση της λειτουργίας των τοπικών οικονομιών, με τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή του αγροτουριστικού εισοδήματος στο συνολικό αγροτικό εισόδημα, ώστε να αποφεύγεται η πρακτική εντατικής γεωργίας.
- * Αντιμετώπιση πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών, μέσω της συνειδητής προσπάθειας των κατοίκων της υπαίθρου, εφόσον η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος θα έχει οικονομικά αποτιμώμενο αποτέλεσμα μέσω των εισοδημάτων από τον αγροτουρισμό.
- * Πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών. Η αγροτουριστική δραστηριότητα είναι πιο εύκολο να ασκηθεί από νέους αγρότες οι οποίοι θα αντικαταστήσουν τον γηρασμένο

αγροτικό πληθυσμό της υπαίθρου εφόσον για αυτόν είναι δύσκολη η μετάβαση σε νέου τύπου δραστηριότητες.

5.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000 - 2006.

(Κατάρτιση και συσχέτιση των προτεινόμενων έργων για το διάστημα 2000 - 2006)

Κατά την περίοδο προετοιμασίας του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έγινε αποδέκτης πλήθους προτάσεων από τους ΟΤΑ του νομού της Θεσσαλονίκης. Ορισμένες αφορούσαν τα διάφορα τομεακά προγράμματα και άλλες το ΕΠΤΑ. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης έκρινε σκόπιμο να συλλέξει αυτές τις προτάσεις προκειμένου να υποβληθούν σε μία αξιολόγηση, ως προς τον βαθμό εναρμόνισης προς το αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Το παραπάνω θα υποβοηθήσει τους φορείς να προετοιμαστούν ανάλογα, ώστε τα προτεινόμενα έργα να αποκτήσουν την απαιτούμενη ωριμότητα για υποβολή και τελική ένταξη, στο πλαίσιο διαφόρων χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων που αναμένονται να ισχύσουν για τον αγροτουρισμό (ΠΕΠ, Leader, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ κλπ.).

Από τις προτάσεις αυτές απομονώσαμε κατ' αρχήν αυτές που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον αγροτουρισμό, με βάση το θεματολόγιό τους και εφόσον είχαν σχέση με καταλύματα, χώρους εστίασης και αναψυχής, ήπιες παρεμβάσεις και εξωραϊσμούς σε υπαίθριους χώρους, αναπλάσεις σε απομονωμένους οικισμούς,

αποκαταστάσεις σε πολιτιστικά και ιστορικά μνημεία και, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, άκρως αναγκαία έργα υποδομών.

Επισημαίνουμε ότι η αξιολόγηση έγινε όχι με βάση την αξία μιας πρότασης γενικότερα στην τοπική ανάπτυξη αλλά μόνο με βάση τη συμμετοχή στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι διαθέσιμες πληροφορίες σχεδόν από το σύνολο των προτάσεων περιορίζονταν μόνο στον τίτλο και σε αρκετές από αυτές και στην προτεραιότητα, με την οποία οι ίδιοι οι ΟΤΑ τις χαρακτήριζαν. Ο συγκεκριμένος σχεδιασμός και το αναλυτικό φυσικό αντικείμενο δεν ήταν γνωστά.

Με βάση την αρχική διάκριση των προτάσεων, κατά τα ανωτέρω, επιλέξαμε τρία βασικά κριτήρια, με την ίδια βαρύτητα το καθένα, για να προχωρήσει στην αξιολόγηση:

1. Την συμβατότητα τους με την στρατηγική για τον αγροτουρισμό στον νομό της Θεσσαλονίκης, όπως αυτή προκύπτει και προδιαγράφεται από την παρούσα μελέτη.

2. Την συσχέτισή τους με τους αγροτουριστικούς πόρους των περιοχών αναφοράς και

3. Την συνάφειά τους με προηγούμενες επενδύσεις σε ιδιωτικά και δημόσια έργα στις περιοχές αναφοράς, σχετικά με τον αγροτουρισμό και τα τοπικά προϊόντα (συμπληρωματικότητα και παραπληρωματικότητα με προηγούμενα έργα).

Εκτός από την χρησιμοποίηση των παραπάνω κριτηρίων, εκτιμήσαμε και κάθε συμπληρωματική πληροφορία, που υπήρχε μέσα στις προτάσεις, καθώς και τις προσωπικές πληροφορίες που διέθεταν οι αξιολογητές, σχετικά με τις περιοχές αναφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000 - 2006.

6.1. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Το προτεινόμενο σχέδιο του αγροτουρισμού στο νομό της Θεσσαλονίκης έχει ως βασικό στόχο του σε επιλεγμένες αγροτικές περιοχές με μειονεκτικά χαρακτηριστικά να προτείνει ολοκληρωμένα σχέδια δράσεων και παρεμβάσεων τα οποία θα έχουν ως αποτελέσματα:

- a) Την διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή και την ανάπτυξη συμπληρωματικών, στην αγροτική παραγωγή, δραστηριοτήτων.
- b) Την αναβάθμιση του αγροτικού χώρου τον οποίο αντιμετωπίζει ως μία ενιαία χωρική ενότητα που την συνθέτουν το περιβάλλον της, οι υποδομές της και οι οικονομικές και πολιτισμικές δραστηριότητές της. και
- c) Την εξασφάλιση μιας δυναμικής ανάπτυξης αυτών των περιοχών η οποία θα τις επιτρέψει να εξασφαλίσουν επαρκή εισοδήματα και ποιότητα ζωής στους κατοίκους τους.

Οι παράμετροι που καθόρισαν την διαμόρφωση του σχεδίου ανάπτυξης του αγροτουρισμού ήταν οι εξής:

- ◊ Η αξιολόγηση των αγροτουριστικών πόρων που διαθέτει η κάθε περιοχή (φυσικό περιβάλλον, αγροτικό τοπίο, αρχιτεκτονική κληρονομιά και παράδοση, τοπικά προϊόντα, παραδοσιακές πολιτισμικές εκδηλώσεις).
- ◊ Η αξιολόγηση των υπαρχουσών υποδομών και επενδύσεων αγροτουριστικών προϊόντων οι οποίες έχουν δημιουργήσει πόλους ανάπτυξης αγροτουριστικής δραστηριότητας.
- ◊ Τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της υπάρχουσας και της εν δυνάμει ζήτησης αγροτουριστικών προϊόντων.
- ◊ Η εξασφάλιση ενός διαρθρωμένου και διαφοροποιημένου αγροτουριστικού προϊόντος το οποίο θα μπορεί να ικανοποιήσει πολύπλευρα τον επισκέπτη.
- ◊ Η εξασφάλιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του αγροτουριστικού προϊόντος ώστε να προσελκύσει και να ικανοποιήσει τους επισκέπτες.

Επίσης, το προτεινόμενο σχέδιο ανάπτυξης του αγροτουρισμού βασίζεται και προσαρμόζεται στις κατευθύνσεις της κοινοτικής και εθνικής πολιτικής για τον αγροτουρισμό, έτσι ώστε να είναι ένα εφαρμόσιμο σχέδιο το οποίο θα μπορεί να επιλεγεί και να χρηματοδοτηθεί από τα προγράμματα ενίσχυσης του αγροτουρισμού την περίοδο 2000 - 2006.

Η παρουσίαση της ανάπτυξης γίνεται σε δύο επίπεδα:

- ο Διαρθρωμένο σε άξονες, μέτρα και ενέργειες.
- ο Διαρθρωμένο σε δράσεις ανά περιοχή παρέμβασης.

Η διάρθρωση σε άξονες, μέτρα και ενέργειες, δίνει τη συνολική εικόνα του σχεδίου ανάπτυξης ενώ η διάρθρωση σε δράσεις ανά περιοχή δίνει έμφαση στην χωρική διάσταση των παρεμβάσεων.

6.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ, ΜΕΤΡΟ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ.

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

ΜΕΤΡΟ Ξενώνες φιλοξενίας

1:

ΜΕΤΡΟ Χώροι εστίασης

2:

ΜΕΤΡΟ Ενίσχυση τοπικών προϊόντων

3: Ενέργεια 1: Ενίσχυση της παραγωγής των τοπικών προϊόντων

Ενέργεια 2: Τεχνική υποστήριξη για την ανάδειξη προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ, Βιολογικών κλπ.

Ενέργεια 3: Υποστήριξη της εμπορίας των τοπικών προϊόντων ποιότητας.

Ενέργεια 4: Διοργάνωση και προβολή των εκδηλώσεων

που αφορούν τα τοπικά προϊόντα.

Ενέργεια 5: Βελτίωση της επισκεψιμότητας στα οινοποιεία και στα αποστακτήρια.

ΜΕΤΡΟ Στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων

4: : Ενέργεια 1: Καρναβάλι του Σοχού

Ενέργεια 2: "Αναστενάρια" του Λαγκαδά

Ενέργεια 3: Αναβίωση του παραδοσιακού γάμου στην
Περιστέρα

**ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
του αγροτουρισμού.**

ΜΕΤΡΟ Αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων για την
1: ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Ενέργεια 1: Ανασύσταση - επανακατασκευή μονοπατιών

Ενέργεια 2: Καταγραφή - αποτύπωση των φαραγγιών, των
σπηλαίων και των αξιόλογων ρεμάτων στις περιοχές του
Νομού της Θεσσαλονίκης.

Ενέργεια 3: Ανάπτυξη ήπιων ναυταθλητικών
δραστηριοτήτων, αναψυχής και οικοξενάγησης σε υδάτινο
περιβάλλον.

ΜΕΤΡΟ Συμπληρωματικές του αγροτουρισμού δραστηριότητες και
2: εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Ενέργεια 1: Ενίσχυση της δημιουργίας οργανωμένων
χώρων κατασκήνωσης, χώρων υπαίθριας αναψυχής και
δημιουργία υποδομής για χώρους ελεύθερης
κατασκήνωσης.

Ενέργεια 2: Σχεδιασμός - κατασκευή υποδομών για ορεινές
διαδρομές με ποδήλατα βουνού.

Ενέργεια 3: Ενίσχυση της δημιουργίας εκτροφείων αλόγων για έφιππη περιήγηση.

Ενέργεια 4: Αξιοποίηση τμήματος των δασικών δρόμων για μηχανοκίνητη περιήγηση.

ΜΕΤΡΟ Αγροκτήματα πόλης.

3:

ΜΕΤΡΟ Αγροτικό Μουσείο.

4:

ΜΕΤΡΟ Ανάπτυξη ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών.

5:

ΜΕΤΡΟ Αξιοποίηση των υπάρχουσών δομών προστασίας του περιβάλλοντος και ενημέρωσης του κοινού.

6: Ενέργεια 1: Δημιουργία "Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Νερού".

Ενέργεια 2: Ενεργοποίηση του κέντρου περιβαλλοντικής ενημέρωσης Μαλγάρων.

Ενέργεια 3: Ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του κέντρου περιβαλλοντικής ενημέρωσης Βερτίσκου.

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ Αναπλάσεις εντός των οικισμών.

1:

ΜΕΤΡΟ Ανακαίνιση παραδοσιακών κατοικιών.

2:

ΜΕΤΡΟ Ανακαίνιση - επανάχρηση κτιρίων παραδοσιακών δραστηριοτήτων και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

3: Ενέργεια 1: Ανακαίνιση - επανάχρηση κτιρίων παραδοσιακών δραστηριοτήτων.

Ενέργεια 2: Ανάδειξη συγκροτήματος Οθωμανικών δημοσίων κτιρίων στην Απολλωνία.

ΑΞΟΝΑΣ 4: ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΜΕΤΡΟ Έργα βελτίωσης της πρόσβασης προς τις ζώνες ανάπτυξης
1: του αγροτουρισμού.

Ενέργεια 1: Βελτίωση οδικής σύνδεσης των οικισμών πυρήνων της περιοχής του Χορτιάτη.

Ενέργεια 2: Βελτίωση της οδικής σύνδεσης των οικισμών πυρήνων στις περιοχές ανάπτυξης του αγροτουρισμού με οικισμούς που παρουσιάζουν σημαντική τουριστική κίνηση.

ΑΞΟΝΑΣ 5: ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΜΕΤΡΟ 1: Ενημέρωση - κινητοποίηση του τοπικού πληθυσμού.

ΜΕΤΡΟ 2: Σύσταση τοπικού συμφώνου ποιότητας για τον αγροτουρισμό.

Ενέργεια 1: Κατάρτιση του τοπικού συμφώνου.

Ενέργεια 2: Υλοποίηση του τοπικού συμφώνου ποιότητας.

6.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Ξενώνες Φιλοξενίας
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	264.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η υπάρχουσα υποδομή φιλοξενίας στους οικισμούς πυρήνες των περιοχών που προτείνονται για ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού είναι εξαιρετικά περιορισμένη έως ανύπαρκτη, με αποτέλεσμα η κάλυψη της διανυκτέρευσης ενός αριθμού επισκεπτών να θεωρείται απαραίτητη, ενόψει και της δημιουργίας ενός διαφοροποιημένου και αυθεντικού αγροτουριστικού προϊόντος.

Η δημιουργία μικρών και ανθρώπινης κλίμακας χώρων φιλοξενίας, στους οποίους ο φιλοξενούμενος θα αισθάνεται τη διαφοροποίηση της σχέσης πελάτης - μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα από τη σχέση φιλοξενούμενος - μικρός ξενώνας, συνάδει με την όλη φιλοσοφία του αγροτουρισμού. Έτσι, η ιδιαίτερη φροντίδα που πρέπει να δοθεί τόσο στο μέγεθος και στους χώρους των ξενώνων,

όσο και στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, με ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της φιλοξενίας και των ανθρώπινων σχέσεων, θα διαφοροποιήσουν αυτή από την προσφορά καταλύματος από τα γνωστά ξενοδοχεία.

Προκειμένου να εξασφαλιστούν οι παραπάνω προϋποθέσεις, να διατηρείται η ανθρώπινη κλίμακα, να διασφαλίζεται η οικειότητα της καθημερινής ζωής των μικρών οικισμών και να δίνεται στον επισκέπτη της περιοχής κάτι ξεχωριστό, προτείνεται η δημιουργία ξενώνων μέγιστης δυναμικότητας 30 κλινών.

Σε ότι αφορά τη χωροθέτηση των ξενώνων ως πρώτη προτεραιότητα επιλέγεται ο πολεοδομικός ιστός των οικισμών και ειδικότερα η κατασκευή των ξενώνων με αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων των οικισμών, ή κτισμάτων με χαρακτηριστικά παραδοσιακή αρχιτεκτονική, εάν και εφόσον είναι δυνατή η εξεύρεση τέτοιων κτισμάτων. Εάν δεν είναι, δυνατή η εξεύρεση ή η επανάχρηση παλιών κελυφών, τότε θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ανέγερση νέων, τα οποία θα πρέπει να σέβονται την τοπική παράδοση καθώς και την κλίμακα των οικισμών.

Σε περίπτωση που οι ανάγκες σε έκταση μιας τέτοιας μονάδας δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν μέσα στον πολεοδομικό ιστό των οικισμών, τότε ο χώρος θα πρέπει να αναζητηθεί στην περιφέρεια του οικισμού και σε τέτοια απόσταση από αυτόν που να είναι δυνατή η πρόσβαση στο κέντρο του με τα πόδια.

Κυρίαρχος στόχος της προτεινόμενης δράσης είναι καταρχήν η κάλυψη των αναγκών των περιοχών σε κλίνες. Οι ανάγκες αυτές, όπως διαφαίνεται από τους υπάρχοντες στην περιοχή αγροτουριστικούς πόρους, αφορούν στους επισκέπτες των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, και κυρίως στους ορειβάτες, στους κυνηγούς, στους οικολόγους και σε όσους ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής στην ύπαιθρο, όπως προτείνονται στις προς ανάπτυξη περιοχές.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Προτείνεται συνολικά η κατασκευή δύο ξενώνων σε πρώτη φάση. Ο ένας από αυτούς προτείνεται να κατασκευαστεί σε έναν από τους οικισμούς - πυρήνες της περιοχής του ορεινού όγκου Βερτίσκου - Κερδυλλίων, με πρώτη προτεραιότητα τα Στεφανινά και δεύτερη την Αρεθούσα. Εάν ο ξενώνας κατασκευαστεί στα Στεφανινά, προτείνεται να γίνει κατά τέτοιον τρόπο που να εξυπηρετούνται και οι ανάγκες των κυνηγών που επισκέπτονται την περιοχή (να υπάρχει για παράδειγμα ειδικό κτίριο για τα σκυλιά). Ο δεύτερος ξενώνας κρίνεται σκόπιμο να κατασκευαστεί σε ένα από τους οικισμούς της περιοχής του ορεινού όγκου ανατολικά του Χορτιάτη με πρώτη προτεραιότητα τα Πετροκέρασα ή το Λιβάδι και δεύτερη το Αδάμ.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε ξενώνα την χρονική περίοδο 2000 - 2006 έχει ως ακολούθως:

Προϋπολογισμός αμοιβής	12.000.000
μελέτης:	δρχ.
Προϋπολογισμός κατασκευής	120.000.000
έργου:	δρχ.
Συνολικός προϋπολογισμός:	132.000.000
	δρχ.

Σε περίπτωση που επιλεγεί η κατασκευή ξενώνα και για την εξυπηρέτηση των κυνηγών, ο συνολικός προϋπολογισμός επιβαρύνεται κατά 10%.

Ο συνολικός προϋπολογισμός της ενέργειας είναι:

2 ξενώνες Χ 132.000.000 δρχ. = 264.000.000 δρχ.

Δημοσία Δαπάνη: 132.000.000 δρχ.

Ιδιωτική Συμμετοχή : 132.000.000 δρχ.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Πρώτης προτεραιότητας φορέας υλοποίησης είναι ιδιώτες, μόνιμοι κάτοικοι του οικισμού υλοποίησης της δράσης. Δεύτερης προτεραιότητας φορέας υλοποίησης είναι ιδιώτες, μη μόνιμοι κάτοικοι του οικισμού, οι οποίοι κατάγονται από τον οικισμό ή την ευρύτερη περιοχή.

Τέλος, εάν δεν υπάρχει πρόθεση από τους παραπάνω ιδιώτες να πραγματοποιήσουν τις σχετικές επενδύσεις, τότε ως φορέας υλοποίησης προτείνεται η δημοτική αρχή του τόπου.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι προτεινόμενες δράσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν από πηγές στο πλαίσιο του Κανονισμού 1257/99, όπως αυτός θα εξειδικευτεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και στο ΠΕΚ Κ. Μακεδονίας.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Χώροι Εστίασης
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	465.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Όταν μιλάμε για χώρους εστίασης στον αγροτικό τουρισμό, αναφερόμαστε στον προσφορά μιας τοπικής κουζίνας υψηλής ποιότητας, η οποία βασίζεται, ως επί το πλείστον, στα τοπικά προϊόντα και στην παραδοσιακή κουζίνα της περιοχής με χρησιμοποίηση πρώτων υλών από προϊόντα που παράγονται από τους ίδιους τους επιχειρηματίες ή από τον τοπικό πληθυσμό.

Οι χώροι εστίασης μπορούν να αναφέρονται είτε στην παροχή γευμάτων σε συνδυασμό με την παροχή καταλύματος, είτε σε εξειδικευμένους χώρους, τις γνωστές ταβέρνες.

Εξαιρετικά συμπληρωματικών καταλυμάτων οι χώροι εστίασης, επιτρέπουν τη βελτίωση της ανταποδοτικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων αλλά και την αναγκαία διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος.

Το γεγονός ότι η υπό μελέτη περιοχή βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, σε συνδυασμό με την μεγάλη συγκέντρωση επισκεπτών στην πόλη είτε λόγω των εμπορικών δραστηριοτήτων π.χ. εκθέσεις, είτε λόγω τουρισμού και την τάση των κατοίκων της πόλης για αναζήτηση του καλού φαγητού, συνηγορούν στην αναγκαιότητα δημιουργίας χώρων εστίασης του αγροτικού τουρισμού.

Οι χώροι αυτοί προτείνεται να δημιουργηθούν είτε μέσα στον πολεοδομικό ιστό των οικισμών, είτε έξω από αυτόν, σε θέσεις που

να διακρίνονται για το φυσικό τοπίο ή άλλα χαρακτηριστικά τους. Σε ότι αφορά το μέγεθος των χώρων εστίασης, αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει ένα μέγιστο αριθμό θέσεων, ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις καθορίζεται στις 60, προκειμένου να εξασφαλίσουν τις προδιαγραφές του αγροτουρισμού.

Ειδικά κίνητρα θα πρέπει να δοθούν σε όσους επιχειρηματίες ασχολούνται ήδη με χώρους εστίασης, προκειμένου να προσαρμόσουν την ήδη υπάρχουσα προσφορά στις νέες συνθήκες ζήτησης, η οποία φαίνεται να κατευθύνεται προς μία τοπική κουζίνα υψηλής ποιότητας και διαφοροποιημένης από την ήδη υπάρχουσα προσφορά.

Σε ότι αφορά τη δημιουργία νέων χώρων εστίασης, πέραν των ήδη υπάρχοντων, θεωρούμε σκόπιμη την δημιουργία αυτών μόνο στην περίπτωση που θα προτίθενται να προσφέρουν υπηρεσίες που δεν καλύπτονται ήδη.

Σε ότι αφορά την παροχή γευμάτων στα προτεινόμενα στα προτεινόμενα για κατασκευή καταλύματα, κρίνεται σκόπιμο, αναγκαίο και απαραίτητο να στηρίζεται στα τοπικά προϊόντα και στην τοπική ή παραδοσιακή κουζίνα. Έτσι, θα ανταποκρίνεται αφ' ενός στον τοπικό χαρακτήρα του αγροτουρισμού και αφετέρου στην διαφοροποιημένη παροχή γευμάτων έναντι των ήδη υπάρχοντων, σχεδόν τυποποιημένων.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ.

Με βάση τα παραπάνω προτείνονται συγκεκριμένα:

Η δημιουργία χώρων εστίασης στα δύο νέα καταλύματα που προτείνεται να δημιουργηθούν.

Η δημιουργία τεσσάρων νέων και η ανακαίνιση δύο υφισταμένων χώρων εστίασης στον ορεινό όγκο Βερτίσκου - Κερδυλλίων, ενώ στον ορεινό όγκο ανατολικά του Χορτιάτη όπου

λειτουργούν ήδη αρκετοί χώροι εστίασης προτείνεται η δημιουργία δύο νέων και η ανακαίνιση τεσσάρων υφισταμένων, στους οικισμούς - πυρήνες του προγράμματος.

Στις προστατευόμενες περιοχές γύρω από τις λίμνες Κορώνεια - Βόλβη, προτείνεται η δημιουργία ενός και η ανακαίνιση τριών χώρων εστίασης ενώ στην περιοχή του Λέλτα Αξιού και του υγροτόπου Επανομής προτείνεται η δημιουργία δύο νέων και η ανακαίνιση τριών υφισταμένων.

Επιπλέον, προτείνονται να δημιουργηθούν χώροι εστίασης εκεί όπου λειτουργούν ή βρίσκονται υπό σύσταση Γυναικείοι Συνεταιρισμοί. Έτσι προτείνεται η δημιουργία χώρου εστίασης στον Άγιο Αντώνιο και η ανακαίνιση υφισταμένου στην Περιστέρα.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Κατ' εκτίμηση, ο προϋπολογισμός για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών, έχει ως εξής:

Για την κατασκευή καινούργιων χώρων εστίασης.

Προϋπολογισμός αμοιβής μελέτης	3.000.000 δρχ.
<u>Προϋπολογισμός κατασκευής έργου</u>	<u>30.000.000 δρχ.</u>
<u>Προϋπολογισμός εξοπλισμού</u>	<u>5.000.000 δρχ.</u>
Συνολικός προϋπολογισμός	38.000.000 δρχ.

Για την ανακαίνιση ήδη υπαρχόντων χώρων εστίασης.

Συνολικός προϋπολογισμός ανακαίνισης εσωτερικού χώρου και εξοπλισμού	5.000.000 δρχ.
--	----------------

Για την δημιουργία χώρων εστίασης και τον εξοπλισμό τους στα καταλύματα.

Συνολικός προϋπολογισμός 10.000.000 δρχ.

Συνολικά ο προϋπολογισμός των επενδύσεων που προτείνονται είναι 465.000.000 δρχ.

Δημόσια Δαπάνη: 232.500.000 δρχ.

Ιδιωτική Δαπάνη: 232.500.000 δρχ.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΩΣ ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ:

- , Ιδιώτες.
- , Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι προτεινόμενες δράσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Κανονισμού 1257/99 όπως αυτός θα εξειδικευτεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και στο ΠΕΚ Κ. Μακεδονίας.

ΜΕΤΡΟ	Ενίσχυση Τοπικών Προϊόντων
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	1.820.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Από την έρευνα που έγινε στο νομό της Θεσσαλονίκης προέκυψε ότι οι κάτοικοι της υπαίθρου, τουλάχιστον μέχρι το πρόσφατο παρελθόν, έχουν αναπτύξει μία αξιοσημείωτη διείσδυση στην αγορά της Θεσσαλονίκης με επώνυμα τοπικά προϊόντα ευρείας κατανάλωσης, επί των οποίων θα μπορούσε να στηριχτεί μία πολιτική ανάκτησης, προώθησης και σύνδεσης με τον αγροτουρισμό, με όρους σύγχρονου μάρκετινγκ και με προϋποθέσεις αναγνώρισης και σήμανσης.

Μεταξύ αυτών των προϊόντων σημειώνονται:

Προϊόντα φυτικής και ζωικής παραγωγής

- [Φασόλια Αρεθούσας.
- [Φρέσκα κηπευτικά, μπιστανικά Απολλωνίας, Αγγελοχωρίου και Βασιλικών.
- [Καρύδια Σοχού, Σκεπαστού, Βασιλικών.
- [Κεράσια, μήλα, απίδια Σοχού και Όσσας.
- [Κάστανα Χοριάτη, Φιλύρου, Λιβαδιού και Κερδυλλίων.
- [Μύρτιλλα και σμέουρα στον Βερτίσκο.
- [Γιαούρτι Δορκάδος.
- [Τυριά, Κασέρια Σοχού, Κατίκι Περιστεράς.

- [Τυρί σαρακατσάνικο Μαυρούδας.
- [Μέλι Βερτίσκου.
- [Ρίγανη, και άλλα αρωματικά φυτά στη Μαυρούδα.
- [Λιπαριές (Αλίπαστα) Λαγκαδά.
- [Κυνήγι Χορτιάτη, Φιλύρου, Κερδυλλίων.

Προϊόντα οικοτεχνίας χειροτεχνίας

- [Μεταξωτά Μελισσοχωρίου - Δερβενίου
- [Φουρούσια, σκεπές, ξυλοτεχνήματα Βερίσκου.
- [Δέρματα, σολοδέρματα, τσουράπια, ιπποσκευές από τον Λαγκαδά και την Όσσα.
- [Υφαντά από κατσικότριχα (τσούλια) Βερίσκου.

Εδέσματα και ποτά

- [Γίδα βραστή στα Πετροκέρασα.
- [Λουκάνικα χωριάτικα στο Σοχό και στα Βασιλικά.
- [Ψωμί χωριάτικο στα Βασιλικά.
- [Τραχανάδες στα Πετροκέρασα.
- [Πίτες στην Κριθιά.
- [Μοσχαροκεφαλή ψητή και πατσάς στον Λαγκαδά.
- [Γλυκά του κουταλιού στον Άγιο Αντώνιο.
- [Μισούρα (Χοιρινό με πράσα και σέλινο) στο Μελισσοχώρι και στο Δερβένι.
- [Κρασί και τσίπουρο στην Μεσήμβρια, Αγχίαλο, Επανομή, στον Βερτίσκο, στο Νέο Ρύσιο και στο Ζαγκλιβέρι.
- [Σουβλάκι και χοιρινά στη Νέα Χαλκηδόνα.
- [Μύδια και όστρακα στην Χαλάστρα και Αγγελοχώρι.
- [Φρέσκο ψάρι και θαλασσινά στην Επανομή, Μηχανιώνα, Χαλάστρα.

Το μέτρο αποσκοπεί στην αναβίωση ή και ενίσχυση της παραγωγής αυτών των προϊόντων, ανάλογα με την περίπτωση, και την σύνδεσή τους με τον τουρισμό της περιοχής. Τα προϊόντα αυτά μπορούν ανάλογα να αποτελέσουν μέρος από τα προσφερόμενα εδέσματα στα εστιατόρια και στις ταβέρνες, να επανεμφανιστούν στις τοπικές αγορές, να προωθηθούν στην αγορά της Θεσσαλονίκης, να υποστηριχτούν για την κατάκτηση της επωνυμίας ΠΟΠ ή ΠΓΕ ή Προϊόντα Ολοκληρωμένης Παραγωγής ή Προϊόντα Βιολογικής Παραγωγής.

Η σημασία της ανάδειξης των τοπικών προϊόντων για τον αγροτουρισμό δεν βρίσκεται μόνο στον εφοδιασμό της πελατείας, αλλά και στην ενίσχυση της απαραίτητης εικόνας του γνήσιου και παραδοσιακού, που πρέπει να χαρακτηρίζει την περιοχή, και να συνοδεύει το τουριστικό προϊόν.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Ι. Ενίσχυση της παραγωγής των τοπικών προϊόντων.

Οι παραγωγοί των τοπικών γεωργικών προϊόντων μπορούν να τύχουν ενισχύσεων για να βελτιώσουν τον τρόπο παραγωγής και να εκσυγχρονίσουν το πάγιο κεφάλαιο των εκμεταλλεύσεών τους στο πλαίσιο Σχεδίων Βελτίωσης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1257/99 του Συμβουλίου. Οι επιδοτήσεις αφορούν την αγορά καλλιεργητικού εξοπλισμού, τη βελτίωση της καλλιέργειας με την εισαγωγή νέων μεθόδων, ποικιλιών συστημάτων άρδευσης κλπ, την κατασκευή εγκαταστάσεων για την αποθήκευση, την τυποποίηση και την οικοτεχνική μεταποίηση αυτών των προϊόντων, την δημιουργία μικρών βιοτεχνιών χειροτεχνίας, με την προϋπόθεση ότι οι

δραστηριότητες αυτές θα συμπεριληφθούν στις επιλέξιμες που θα αποφασίσει η Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης του νομού της Θεσσαλονίκης.

Με τον ίδιο κανονισμό ενισχύονται επίσης οι επενδύσεις που αφορούν τον βιολογικό τρόπο παραγωγής ορισμένων από τα τοπικά γεωργικά προϊόντα και επί πλέον καταβάλλεται κ'τ ' έτος στρεμματική ενίσχυση, εφόσον η παραγωγή ενταχθεί σε σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης.

Η επιλογή των δικαιούχων μπορεί να προβλέπει επίσης την υιοθέτηση συστημάτων καλλιέργειας ολοκληρωμένης διαχείρισης, καθώς και την κύρια ή συμπληρωματική γεωργική ιδιότητα των δικαιούχων, κατόπιν πρότασης της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης του νομού της Θεσσαλονίκης και σχετικής έγκρισης από το Υπουργείο Γεωργίας.

Ειδικότερα για τον αμπελοοινικό τομέα ισχύουν γενικά οι προϋποθέσεις που ορίζει ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 86/85 του Συμβουλίου ή όπως θα εξειδικευτούν στο πλαίσιο του νέου Κανονισμού (ΕΟΚ) 11257/99 του Συμβουλίου.

Μπορούν τέλος να συμπεριληφθούν ενισχύσεις και για επενδύσεις μη γεωργών, για μικρές επιχειρήσεις παρασκευής, επεξεργασίας και τυποποίησης κλπ. των τοπικών προϊόντων, κατά πρότυπο ανάλογης δράσης που υπήρχε στο ΠΕΠ 1994 - 1999 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, και σύμφωνα με το άρθρο 33 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1257/99 του Συμβουλίου.

Η δράση αφορά όλα τα προϊόντα που προαναφέρθηκαν και χωροθετείται στις αντίστοιχες περιοχές.

II. Τεχνική υποστήριξη για την ανάδειξη προϊόντων ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικών κλπ.

Ορισμένα από τα τοπικά προϊόντα φυτικής ή ζωικής παραγωγής του νομού της Θεσσαλονίκης πιθανώς πληρούν τις προϋποθέσεις να τεθούν σε καθεστώς ελέγχου και πιστοποίησης, δεδομένα που στοιχειοθετούν τις παραπέρα ενισχύσει για ενέργειες προβολής και τοποθέτησης στην αγορά.

Τέτοια προϊόντα μπορεί να είναι τα:

- [Φασόλια Αρεθούσας.
- [Φρέσκα κηπευτικά, μπουτανικά Απολλωνίας, Αγγελοχωρίου και Βασιλικών.
- [Καρύδια Σοχού, Σκεπαστού, Βασιλικών.
- [Κεράσια, μήλα, απίδια Σοχού και Όσσας.
- [Κάστανα Χοριάτη, Φιλύρου, Λιβαδιού και Κερδυλλίων.
- [Μύρτιλλα και σμέουρα στον Βερτίσκο.
- [Γιαούρτι Δορκάδος.
- [Τυριά, Κασέρια Σοχού, Κατίκι Περιστεράς.
- [Τυρί σαρακατσάνικο Μαυρούδας.
- [Μύδια, κέφαλος Κυμίνων,
- [Περέκ και παραδοσιακά ζυμαρικά προϊόντα Αγίου Αντωνίου.
- [Γίδα βραστή, Πετροκεράσων.
- [Λιστιά, Λιπαριές Λαγκαδά.
- [Κυδώνια, Μύδια Αγγελοχωρίου.
- [Γλωσσούδια, Όστρακα, Ρύζι Χαλάστρας,

καθώς και άλλα προϊόντα που χαρακτηρίζουν τις περιοχές παραγωγής.

Ανάλογα με την περίπτωση, ΠΟΠ, ΠΓΕ ή βιολογικά, χρειάζεται καταρχήν η τεχνική υποστήριξη, για την ενθάρρυνση των παραγωγών και των Ομάδων τους, και στη συνέχεια - αναφορικά με την δυνατότητα αναγνώρισης ΠΟΠ ή ΠΓΕ - η κατάρτιση φακέλου υποψηφιότητας και η υποστήριξη μέχρι της δημοσίευσης της αναγνώρισης στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

III. Υποστήριξη της εμπορίας των τοπικών προϊόντων ποιότητας.

Με την προϋπόθεση της αναγνώρισης και σήμανσης των τοπιών προϊόντων, σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι δυνατό να υποστηριχθεί η τοποθέτησή τους στην αγορά με τους ακόλουθους δύο τρόπους.

- A. Στήριξη της εμπορίας στις λαϊκές αγορές και δημιουργία δικτύου stands προϊόντων στις οδικές αρτηρίες του νομού της Θεσσαλονίκης.
- B. Δημιουργία και ενίσχυση αγροκτημάτων πώλησης τοπικών προϊόντων ποιότητας.

Και στις δύο περιπτώσεις μπορεί να επιδοτηθεί ο εξοπλισμός των επιχειρήσεων, τα μέσα και υλικά συσκευασίας και τυποποίησης, διαφημιστικά έντυπα και ενημερωτικά φυλλάδια κλπ, σύμφωνα με το άρθρο 33 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1257/99 του Συμβουλίου. Η Ν.Α. μπορεί να λάβει ιδιαίτερες πρωτοβουλίες, ώστε να προσδιορίσει τα κατάλληλα σημεία στις οδικές αρτηρίες, να σχεδιάσει και να προωθήσει ενιαίου τύπου καλαισθητά και λειτουργικά stands, για τα σημεία αυτά, και τις λαϊκές αγορές, ειδικούς λογότυπους για την προβολή και την διαφήμιση, κατά προτεραιότητα χορήγηση αδειών κλπ.

IV. Διοργάνωση και προβολή των εκδηλώσεων που αφορούν τα τοπικά προϊόντα.

Για τα τοπικά προϊόντα πραγματοποιούνται εκδηλώσεις. Προτείνεται η καλύτερη διοργάνωση τους και η πρωτότυπη παρουσίασή τους μέσω της πλαisiώσης με ημερίδες σχετικές με το θέμα, διαγωνισμούς γευσιγνωσίας και πρωτότυπης συνταγής, με βάση το τοπικό προϊόν καθώς και σύγχρονες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επιπλέον για το κρασί και τα αλιεύματα προτείνεται η συνεργασία των παραγωγών και των φορέων ΟΤΑ σε Νομαρχικό επίπεδο. Η "γιορτή αλιευμάτων" και η "γιορτή κρασιού" να γίνονται σε όλο το νομό "σπαστά" από φορέα που θα συστήσουν όλοι οι Δήμοι που έχουν αυτά τα προϊόντα.

Άλλες γιορτές είναι η γιορτή κερασιού, καρυδιού, καστανού, γιαουρτιού, "μαντί".

V. Βελτίωση της επισκεψιμότητας σε οινοποιεία και αποστακτήρια.

Αφορά μικρά έργα ανακαίνισης, κατάλληλης διαμόρφωσης κτιριακών εγκαταστάσεων και προμήθεια κατάλληλου εξοπλισμού για την υποδοχή επισκεπτών για γευσιγνωσία κλπ.

Προτείνεται κύρια για τους οικισμούς Επανομή, Νέα Μεσημβρία, Αγχίαλο, και Όσσα αλλά και σε όλους τους υπόλοιπους παραδοσιακούς οικισμούς όπου υπάρχουν παραδοσιακά οινοποιεία και αποστακτήρια.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Κατ' εκτίμηση η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε μία από τις παραπάνω ενέργειες για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006, σε εκατομμύρια δρχ. είναι:

• Ενέργεια 1	Δημόσια δαπάνη, 500, συμμετοχή 500	Ιδιωτική	Σύνολο 1.000
• Ενέργεια 2	Δημόσια δαπάνη, 150, συμμετοχή 150	Ιδιωτική	Σύνολο 300
• Ενέργεια 3	Δημόσια δαπάνη, 200, συμμετοχή 200	Ιδιωτική	Σύνολο 400
• Ενέργεια 4	Δημόσια δαπάνη, 10, συμμετοχή 10	Ιδιωτική	Σύνολο 20
• Ενέργεια 5	Δημόσια δαπάνη, 50, συμμετοχή 50	Ιδιωτική	Σύνολο 100

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ανάλογα με την ενέργεια, οι φορείς υλοποίησης μπορούν να είναι:

• Ενέργεια 1	Ιδιώτες, γεωργοί ή μη, μικρές επιχειρήσεις ατομικής ή εταιρικής μορφής, ομάδες παραγωγών.
• Ενέργεια 2	Ιδιώτες γεωργοί, Ομάδες παραγωγών, Συνεταιρισμοί, Δημοσυνεταιριστικές επιχειρήσεις, Φορέας επίσπευσης: Αναπτυξιακή Εταιρία.
• Ενέργεια 3	Ιδιώτες, παραγωγοί, Ομάδες παραγωγών, Συνεταιρισμοί έμποροι και μικρέμποροι.
• Ενέργεια 4	Παραγωγοί, Έμποροι, Συνεταιρισμοί, Δημοτικές Επιχειρήσεις
• Ενέργεια 5	Ιδιώτες, Οινοποιεοί

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι προτεινόμενες δράσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του ΣΠΑ 2000 - 2006 του Υπουργείου Γεωργίας, όπως αυτό θα εξειδικευτεί, ως προς το Εθνικό και Περιφερειακό του σκέλος, αναφορικά με τις ιδιωτικές επενδύσεις στον Αγροτικό Χώρο.

Η εφαρμογή πολλών από τις παραπάνω δράσεις προϋποθέτει την σύσταση και λειτουργία σε περιφερειακό επίπεδο ενδιαμέσου Φορέα Διαχείρισης, γεγονός που μεταφέρει την έναρξη εφαρμογής από το 2001 και μετά.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	18.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Στο Νομό πραγματοποιούνται πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων που είτε συνδέονται με το πλαίσιο τοπικών πανηγυριών, είτε αποτελούν σύγχρονες εκδηλώσεις, ή συνδέονται με τα τοπικά προϊόντα και τη λαογραφία.

Τα λαϊκά θρησκευτικά πανηγύρια γίνονται σε όλα σχεδόν τα χωριά του νομού, κύρια το καλοκαίρι κατά την εορτή του πολιούχου και λειτουργούν ως ανάπαυλα στις επίπονες αγροτικές εργασίες των κατοίκων, αλλά και ως κάλεσμα προς τους ξενιτεμένους. Τα πανηγύρια αυτά υποστηρίζονται από την Εκκλησία και το Τοπικό Συμβούλιο, περιλαμβάνουν συνήθως περιφορά της εικόνας και μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις και είναι τοπικής εμβέλειας. Σε ελάχιστε περιπτώσεις, όπως το πανηγύρι της 29ης Ιουνίου στο Σοχό, διατηρούν το περιεχόμενο που είχαν τα παλιά χρόνια, και παισιώνονται με παραδοσιακές μουσικοχορευτικές και αθλητικές εκδηλώσεις (πάλη, ιπποδρομίες, πέταμα πέτρας) και άλλα έθιμα ("κουρμπάνι").

Οι σύγχρονες πολιτιστικές εκδηλώσεις (μουσικές εκδηλώσεις στον Βερτίσκο, Δρώμενα στη Θέρμη), διοργανώνονται από τους ΟΤΑ και τους πολιτιστικούς συλλόγους σε περιοχές που βρίσκονται στην περιφερειακή ζώνη ή έχουν αναπτύξει κάποιας μορφής αγροτουρισμό,

και απευθύνονται τόσο στους ντόπιους όσο και στους επισκέπτες της περιοχής.

Εκδηλώσεις, γιορτές χαρακτηριστικών προϊόντων είναι η γιορτή κρασιού στην Αγχίαλο, ρυζιού στα Μάλγαρα, σταφυλιού στο Κάτω Σχολάρι, σαρδέλας στη Νέα Μηχανιώνα και στον Σταυρό, καρυδιού στο Σοχό, μυδιού στη Χαλάστρα, κερασιού στην Όσσα, κάστανου στα Πετροκέρασα, μαντιού στην Κριθιά, γιαουρτιού στην Δορκάδα κλπ.

Επίσης, ντόπιοι και προσφυγικοί πολιτιστικοί σύλλογοι, σε μια προσπάθεια αναβίωσης των πατροπαράδοτων εθίμων, με το σμίξιμο ήχων, χορών και παραδοσιακών στολών προσκαλούν τους νεότερους και τους κατοίκους της πόλης και των άλλων περιοχών στη διατήρηση της πολιτιστικής μας ταυτότητας. Εκδηλώσεις εξαιρετικής σημασίας είναι το τραγόμορφο καρναβάλι στο Σοχό, τα Αναστενάρια του Λαγκαδά, ο παραδοσιακός γάμος στην Περιστέρα, οι ιπποδρομίες στην Λητή, η γιορτή της "μπάμπως" στο Σκεπαστό, και άλλα.

Στόχος του μέτρου είναι η στήριξη αυτών των εκδηλώσεων που όχι μόνο ψυχαγωγούν και διασκεδάζουν τους ντόπιους αλλά και είναι ικανές να προσελκύσουν τους επισκέπτες.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Ι. Καρναβάλι του Σοχού.

Την Κυριακή της Αποκριάς και την Καθαρά Δευτέρα πάνω από εκατό "κουδουνοφόροι" τρέχουν ασταμάτητα μέρα και νύχτα, με τα κουδούνια τους που τα κρεμούν στη μέση ή στο λαιμό, και χορεύουν κάνοντας μεγάλο θόρυβο. Τα "νταούλια" και οι "ζουρνάδες" δίνουν ξεχωριστό τόνο αυτές τις ημέρες. Παράλληλα γίνονται και άλλες εκδηλώσεις, αναπαράσταση παραδοσιακού γάμου, το έθιμο

"συγχώριο με το πορτοκάλι", προσφορά παραδοσιακής πίτας, κα άλλα. ο έθιμο είναι στενά συνδεδεμένο με την παράδοση του χωριού και παίζει ρόλο όχι μόνο αποκριάτικου γλεντιού αλλά και συνήθειας που φέρνει καλό στη σοδειά. Διοργανώνεται από το Δήμο Σοχού με την συνεργασία των Πολιτιστικών Συλλόγων.

Δράσεις:

- , Πλαισίωση της εκδήλωσης με διοργάνωση ημερίδας σχετικά με την προέλευση του εθίμου.
- , Διοργάνωση εκθέσεων και διαγωνισμού φωτογραφίας, ζωγραφικής, και άλλα, με θέμα το έθιμο.
- , Δημιουργία ιματιοθήκης με τις παραδοσιακές στολές και τα κουδούνια.
- , Προβολή της εκδήλωσης στη χώρα αλλά και στο εξωτερικό.

II. Αναστενάρια του Λαγκαδά

Τα "Αναστενάρια" του Λαγκαδά είναι λαογραφικό και παραδοσιακό έθιμο που γίνεται κάθε χρόνο στις 21 Μαΐου, γιορτή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Έχει πανάρχαιες ρίζες, είναι βασισμένο στην πυροβασία και στην Διονυσιακή Λατρεία και για αυτό τα τελευταία χρόνια (με την αλλαγή του Μητροπολίτη) δεν συμμετέχει η Εκκλησία. Το έφεραν στο Λαγκαδά οι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη.

Ανήμερα της γιορτής το απόγευμα, ανάβουν φωτιά στην πλατεία και όταν σχηματιστεί θράκα, το βράδυ, αναστενάρηδες και αναστενάρησες, υπό τους ήχους τυμπάνων, λύρας και γκάϊντας,

πηδούν με γυμνά πόδια στα αναμμένα κάρβουνα, έκτασης δύο μέτρων, κρατώντας τις εικόνες των αγίων. Η ακαΐα είναι φαινόμενο παγκόσμια γνωστό και συναντάται με σε άλλα μέρη. Η εκδήλωση οργανώνεται από τον Σύλλογο των Αναστενάρηδων. Από το 1999 η εκδήλωση πραγματοποιείται ταυτόχρονα σε τρία διαφορετικά σημεία από τους τρεις πια συλλόγους Αναστενάρηδων.

Δράσεις:

- , Διοργάνωση ο Δήμος του Λαγκαδά σε συνεργασία με τους Συλλόγους Αναστενάρηδων.
- , Διαμόρφωση κατάλληλου χώρου για την πραγματοποίηση της εκδήλωσης.
- , Πλαισίωση της και με άλλες λαογραφικές εκδηλώσεις.
- , Συνεργασία με άλλους φορείς και συλλόγους που πραγματοποιούν αντίστοιχη εκδήλωση.

III. Αναβίωση του παραδοσιακού γάμου στην Περίστερά.

Τις απόκριες στην Περίστερά πραγματοποιείται αναβίωση του παραδοσιακού γάμου με πρωτοβουλία του πολιτιστικού συλλόγου. Οι εκδηλώσεις κρατούν τέσσερις μέρες από την Παρασκευή έως την Δευτέρα και περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία ενός παραδοσιακού γάμου, την προετοιμασία της προίκας, το ζύμωμα της κουλούρας, τα δώρα στην νύφη, το ξύρισμα του γαμπρού, το άλλαγμα της νύφης, τη στέψη, το γλέντι καθώς και το νεροκουβάλημα της νύφης. Πέρα από το γαμπρό και την νύφη είναι παραδοσιακά ντυμένοι όλα τα μέλη της συνοδείας (ο σύλλογος διαθέτει 70 φορεσιές), παραδοσιακά όργανα παίζουν συνέχεια, ενώ στο χωριό υπάρχουν διάφορα σκηνικά που αναπαριστούν τους απαραίτητους χώρους (σπίτι γαμπρού, εκκλησία, κλπ.).

Δράσεις:

- , Διαμόρφωση χώρου για την πραγματοποίηση της εκδήλωσης.
- , Επιχορήγηση για τη δημιουργία ιματιοθήκης και σκηνικών και για την κάλυψη των αναλωσίμων.
- , Πλαισίωση με άλλες εκδηλώσεις.
- , προβολή της εκδήλωσης.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Κατ' εκτίμηση η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε ενέργεια του μέτρου κα για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006, σε εκατομμύρια δρχ. είναι:

Ενέργεια 1:	Δημόσια δαπάνη 10	Σύνολο 10
Ενέργεια 2:	Δημόσια δαπάνη 5	Σύνολο 5
Ενέργεια 3:	Δημόσια δαπάνη 3	Σύνολο 3

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι φορείς και οι σύλλογοι των περιοχών που διοργανώνονται οι εκδηλώσεις.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Πηγές χρηματοδότησης μπορεί να είναι το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης, η Νομαρχία Θεσσαλονίκης καθώς και οι πρωτοβάθμιοι τοπικοί φορείς αυτοδιοίκησης.

**ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ:**

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	740.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ:

Στόχοι του μέτρου είναι:

- Η αυστηρή εφαρμογή των κανόνων προστασίας των περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών (Ράμσαρ, Φύση 2000, κλπ.) καθώς και η προστασία των δασικών περιοχών.
- Η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρουν πέρα από την περιβαλλοντική ενημέρωση - εκπαίδευση - έρευνα - παρατήρηση, στην δημιουργία επιπλέον ρεύματος επισκεπτών προς τις περιοχές ανάπτυξης του αγροτουρισμού.
- Η σύνδεση των οικισμών πυρήνων στις ορεινές περιοχές, μεταξύ τους αλλά και με άλλα σημεία αγροτουριστικού ενδιαφέροντος εντός και εκτός του νομού Θεσσαλονίκης, με παλιά μονοπάτια.

Στα προηγούμενα κεφάλαια της μελέτης αναφέρθηκαν αναλυτικά όλες οι περιβαλλοντολογικά ευαίσθητες περιοχές, του Νομού Θεσσαλονίκης και οι βασικές διεθνείς συνθήκες προστασίας που ισχύουν σε αυτές. Στο σχεδιασμό του μέτρου εφαρμόζονται οι περιορισμοί που καταγράφονται στις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες που έχουν εκπονηθεί για τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές, όπως αυτές ορίζονται βάση Διεθνών και Εθνικών συμφωνιών. Κύρια πρόταση των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών αποτελεί η πρόταση για σύσταση Φορέα Διαχείρισης για κάθε τέτοια περιοχή. Ένας Φορέας Διαχείρισης προτείνεται για το Δέλτα του Αξιού και ένας για το σύστημα των λιμνών, των στενών του Ρηχίου. Ο δεύτερος θα διαχειριστεί και την περιοχή των αποξηραμένων λιμνών Μαυρούδας & Λάντζας. Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι υλοποιείται έργο μερικής αναδημιουργίας της λίμνης Μαυρούδας, σύμφωνα με το οποίο, σε τμήμα της έκτασης που κάλυπτε η παλιά λίμνη (4.500 στρέμματα), θα δημιουργηθεί νέα λίμνη έκτασης 1.200 στρεμμάτων περίπου.

Οι Φορείς Διαχείρισης που προβλέπεται να συσταθούν, θα έχουν την επίβλεψη ρτης κατασκευής και θα καθορίσουν τους όρους λειτουργίας όλων των έργων του μέτρου. Ακόμη όμως και στην περίπτωση που η σύσταση των Φορέων Διαχείρισης καθυστερήσει, δεν προβλέπεται να υπάρξει πρόβλημα στην εφαρμογή των προτεινόμενων ενεργειών, αφού στον σχεδιασμό τους κύρια παράμετρος είναι η πιστή εφαρμογή των όσων προβλέπονται από τις Ειδικές Περιβαλλοντικές μελέτες.

Το μέτρο περιλαμβάνει ένα πλήθος δραστηριοτήτων που αφορούν:

- [Ανασύσταση και επανακατασκευή των εγκαταλειμμένων μονοπατιών, τόσο στις δασικές όσο και στις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές.

- [Ανάπτυξη ήπιων ναυταθλητικών δραστηριοτήτων, της αναψυχής και της οικοξενάγησης, σε υδάτινα περιβάλλοντα.
- [Λεπτομερή καταγραφή και αποτύπωση των σημαντικών και αξιοποιήσιμων παραγγιών, σπηλαίων και ρεμάτων στις ορεινές περιοχές του Νομού.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Το μέτρο αποτελείται από μία σειρά ενεργειών και δράσεων που αντιστοιχούν σε στόχους που αυτό καλείται να πετύχει.

Ι. Ανασύσταση - επανακατασκευή μονοπατιών.

Δράσεις:

1. Προμελέτες επισήμανσης - χαρτογράφησης παλαιών μονοπατιών στις περιοχές προστασίας, και στις ορεινές περιοχές. Η μελέτη θα λάβει υπόψη του τιθέμενους περιορισμούς, ενώ παράλληλα παρουσιάζουν, ενώ παράλληλα παρουσιάζουν ενδιαφέρον και μπορούν να αξιοποιηθούν. Αξιολόγηση των προσφερομένων για συμπληρωματικές του αγροτουρισμού δραστηριότητες, καθώς και επισήμανση των θέσεων παρατήρησης και θέας. Κύριες παράμετροι αξιολόγησης και επιλογής των μονοπατιών πρέπει να είναι:

- * Η σύνδεση μεταξύ οικισμών πυρήνων.
- * Η διαδρομή να εμπεριέχει σημεία φυσικού κάλλους, ιστορικής σημασίας, τοπικής παράδοσης, μνημείων της φύσης.

- Η σύνδεση με οικισμούς συμβατικού τουρισμού, και με οικισμούς πυρήνες των περιβαλλοντικά προστατευόμενων περιοχών.
- Η κατηγοριοποίηση των διαδρομών με βάση τις ώρες πεζοπορίας που απαιτούν.

Οι περιοχές με καθεστώς προστασίας, λόγω του πεδινού χαρακτήρα τους αλλά και της έντονης γεωργικής δραστηριότητας που έχει αναπτυχθεί σε αυτές, παρουσιάζουν μεγάλο πλήθος και πυκνότητα μονοπατιών. Κύριο αντικείμενο της προμελέτης σε αυτές θα είναι η επιλογή των καταλληλότερων μονοπατιών προς αξιοποίηση για την επιθυμητή ενέργεια. Τα υπόλοιπα μονοπάτια θα πρέπει να καταστραφούν ώστε να υπηρετηθεί ο στόχος της προστασίας των περιοχών.

Για τις ορεινές - δασικές περιοχές του Νομού θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα μονοπάτια που έχουν ήδη καταδειχθεί από παλαιότερες μελέτες (Μελέτη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Βερτίσκου), ενώ παράλληλα θα πρέπει να γίνει ανίχνευσή τους για τις περιοχές όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη προεργασία. Παράδειγμα τέτοιων μονοπατιών για την περιοχή του Βερτίσκου είναι:

- ◊ Σοχός
→ Ράκοβο → Σεβάστεια → Φλαμούρι → Χωρούδα → Βερτίσκος
- ◊ Σοχός → 12
Απόστολοι → Μίτκο → Ραντάρ → Τσακίρ → Μπούλιαμα
Ράκα → Πέτρινη Γέφυρα → Νιγρίτα.

Παραδείγματα τέτοιων μονοπατιών για την περιοχή του Χορτιάτη είναι:

- ◊ Πετροκέρασα → Γκαστρωμένη Οξυά → Πεζούλια → Καστέλι
→ Σφεντανούδι → Λιβάδι.

- ◊ Πετροκέρασα → Ραχώνια
→ Σταγόνοι → Πηγάδι → Σταυρός → Αδόμ.
- ◊ Πετροκέρασα → Μύλος Λέκα → Αμπέλι Λέκα → Κερασιές
Λέκα → Φιγκιόρ Σιλιάδι → Βλάχικα Καλύβια → Λαμπούι
Μπαχτσές → Μαντρί Μουρούγκα → Γαλάτισσα.

Μελέτη για την επανακατασκευή τμημάτων και διάνοιξη νέων μονοπατιών όπου αυτό είναι αναγκαίο. Με βάση τα επιλεχθέντα μονοπάτια η μελέτη θα επισημάνει ποια μονοπάτια εξυπηρετούν τους στόχους του μέτρου καθώς και τα σημεία που χρειάζονται επισκευές ή κατασκευή νέων τμημάτων. Επίσης η μελέτη αυτή θα επισημάνει και τις θέσεις κατασκευής των παρατηρητηρίων. Στην μελέτη θα συμπεριληφθούν και τα τεχνικά δελτία με το κόστος κατασκευής των μονοπατιών και των παρατηρητηρίων. Η κάθε μελέτη θα λάβει υπόψη της τους περιορισμούς που έχουν τεθεί για τις περιοχές προστασίας και στην περίπτωση που έχουν συσταθεί οι Φορείς Διαχείρισης θα πρέπει να έχουν εγκριθεί από αυτόν.

2. Μελέτη για την επανακατασκευή τμημάτων και διάνοιξη νέων μονοπατιών όπου αυτό είναι αναγκαίο. Με βάση τα επιλεχθέντα μονοπάτια η μελέτη θα επισημάνει ποια μονοπάτια εξυπηρετούν τους στόχους του μέτρου καθώς και τα σημεία που χρειάζονται επισκευές ή κατασκευή νέων τμημάτων. Επίσης η μελέτη αυτή θα επισημάνει και τις θέσεις κατασκευής των παρατηρητηρίων. Στην μελέτη θα συμπεριληφθούν και τα τεχνικά δελτία με το κόστος κατασκευής των μονοπατιών και των παρατηρητηρίων. Η κάθε μελέτη θα λάβει υπόψη της τους περιορισμούς που έχουν τεθεί για τις περιοχές προστασίας και στην περίπτωση που έχουν συσταθεί οι Φορείς Διαχείρισης θα πρέπει να έχουν εγκριθεί από αυτόν.

3. Κατασκευή σήμανση των μονοπατιών σύμφωνα με τους όρους του Φορέα Διαχείρισης ή των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις περιοχές προστασίας και σύμφωνα με τις υποδείξεις

των Δασαρχείων για τις δασικές περιοχές. Κατασκευή των απαιτήτων ελαφρών κατασκευών (Κρύπτες, παρατηρητήρια) στα επιλεγμένα σημεία. Ανάπλαση - διαμόρφωση εναρμονισμένων ελαφρών κατασκευών στις θέσει παρατήρησης και θέας.

4. Τοποθέτηση πινακίδων ενημέρωσης με τις επιτρεπόμενες και απαγορευμένες δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή και ειδικότερα στις κύριες οδούς προσέγγισης.

5. Σχεδιασμός και παραγωγή ενημερωτικού υλικού με πληροφορίες για τα μονοπάτια, τους οικισμούς που ενώνουν, με ιστορικές - παραδοσιακές αναφορές.

II. Καταγραφή - αποτύπωση των φαράγγιων, των σπηλαίων, και των αξιόλογων ρεμάτων στις ορεινές περιοχές του Νομού Θεσσαλονίκης.

Στον ευρύτερο ορεινό όγκο του Νομού Θεσσαλονίκης, υπάρχουν αξιόλογα και όχι ευρέως γνωστά φαράγγια και ρεματιές, τα οποία παρουσιάζουν πολύπλευρο ενδιαφέρον. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το φαράγγι της Σκάλας, που βρίσκεται στην περιοχή του Δήμου Καλλινδοίων. Αυτοί οι φυσικοί σχηματισμοί αποτελούν φυσικούς πόρους που μπορούν να αποτελέσουν την βάση για την διοργάνωση πολύπλευρων δραστηριοτήτων όπως η επιστημονική έρευνα, και κυρίως η ψυχαγωγία και η αναψυχή.

Δράση:

Μελέτη πεδίου για την λεπτομερή καταγραφή και αξιολόγηση όλων των υπάρχοντων φυσικών σχηματισμών στο Νομό Θεσσαλονίκης. Περιεχόμενα αυτής της μελέτης θα είναι:

- 1** Η ακριβής χαρτογράφηση των υπάρχοντων φυσικών σχηματισμών στον νομό Θεσσαλονίκης.

- 2** Η λεπτομερής αναφορά του τρόπου πρόσβασης προς αυτούς με αναφορά του βαθμού δυσκολίας ή ευκολίας πρόσβασης.
- 3** Η αναλυτική περιγραφή των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας,
- 4** Αξιολόγηση και επιλογή των πιο σημαντικών και αξιοποιήσιμων για οργάνωση δραστηριοτήτων συμπληρωματικών του αγροτουρισμού και επισήμανση των ενδεικνυομένων έργων που θα επιτρέψουν αυτή τη χρήση τους.

III. Ανάπτυξη ήπιων ναυταθλητικών δραστηριοτήτων, αναψυχής και οικοξενάνησης σε υδάτινο περιβάλλον.

Οι δράσεις της ενέργειας αυτής έχουν την ιδιότητα της εφαρμογής τους σε προστατευόμενες περιοχές. Για την αποφυγή προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν προτείνεται η εφαρμογή των έργων να γίνει υπό την επίβλεψη του Φορέα Διαχείρισης, ειδάλλως θα πρέπει αν ακολουθηθούν πιστά οι περιορισμοί που προβλέπονται στην Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη. Επίσης από την γνωστή κατάσταση των αποθεμάτων νερού στις δύο λίμνες, πρόταση της μελέτης είναι η κατά προτεραιότητα εφαρμογή των δράσεων να γίνει στη Λίμνη Βόλβη λόγω της σαφώς καλύτερης κατάστασής της.

Δράσεις:

- 1** Αποκατάσταση - ολοκλήρωση της υποδομής των αναφερόμενων στην Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη σημείων ελλιμενισμού

ΜΗ μηχανοκίνητων σκαφών (4 σημεία στην Βόλβη, 2 εναλλακτικά μεταξύ τους στην λίμνη Κορώνεια).

- 2 Οργάνωση και εξοπλισμός επιχειρήσεων οικοξενάγησης με βάση τα επιτρεπόμενα σημεία.
- 3 Έκδοση οικοτουριστικού οδηγού για τις προστατευόμενες περιοχές.
- 4 Δράσεις προώθησης - δημοσιοποίησης των δραστηριοτήτων ναυταθλητισμού & οικοξενάγησης στις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΡΓΩΝ

Κατ' εκτίμηση η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε ενέργεια του μέτρου κα για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006, σε εκατομμύρια δρχ. είναι:

Ενέργεια 1:	Δημόσια δαπάνη 520	Σύνολο 520
Ενέργεια 2:	Δημόσια δαπάνη 20	Σύνολο 20
Ενέργεια 3:	Δημόσια δαπάνη 100	Σύνολο 100

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ανάλογα με την ενέργεια οι φορείς υλοποίησης μπορούν να είναι:

Ενέργεια 1: Ν.Α.Θ. Ο.Τ.Α. Λαχανά, Βερτίσκου, Σοχού, Αρεθούσας, Καλλινδροίων.

Ενέργεια 2: Ν.Α.Θ.

Ενέργεια 3: ΥΠΕΧΩΔΕ, Ν.Α.Θ. Φ.Δ. Ο.Τ.Α. Συνεταιρισμοί ψαράδων, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, ιδιώτες.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

1. ΕΚΤ πόροι του ΥΠΕΧΩΔΕ

2. ΕΠΤΑ.

3. Ίδιοι πόροι της Ν.Α.Θ. και του Ο.Τ.Α.

4. Γ' Κ.Π.Σ. - Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας.

5. Ιδιωτικά κεφάλαια.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Αγροκτήματα Πόλης
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	57.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι άνθρωποι της πόλης στις αναπτυγμένες χώρες, και κυρίως τα παιδιά, είναι ξεκομμένα από τη ζωή στην ύπαιθρο, τα φυτά και τα ζώα, την παράδοση και τον αγροτικό πολιτισμό γενικότερα. Στην Ελλάδα η σχετικά πρόσφατη αγροτική έξοδος του πληθυσμού, σε συνδυασμό με την διατήρηση των δεσμών του με την κοινωνία του τόπου καταγωγής του, και τις συχνές επισκέψεις σε αυτόν, συνέβαλαν στην επιβράδυνση της αποξένωσης των κατοίκων της πόλης από την ζωή στην ύπαιθρο. Ωστόσο, διαπιστώνονται αυξανόμενοι ρυθμοί της αποξένωσης αυτής, κυρίως στα μικρά παιδιά, τα οποία αποκτούν μία πρώτη επαφή από εικονογραφημένα βιβλία, χωρίς όμως να μπορούν να αντιστοιχίσουν την εικόνα με την πραγματικότητα. Η άμεση επαφή όμως των παιδιών με τον φυσικό κόσμο και την ύπαιθρο, είναι εξαιρετικά μεγάλης σημασίας, γιατί συμβάλει στην ενημέρωση και στην εξοικείωση των παιδιών με τα ζώα και τα φυτά, στη διαδικασία κατανόησης της λειτουργίας του φυσικού κόσμου, της συμβολής του στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, και στη συμβολή του στην ευαισθητοποίηση των ανθρώπων, από την παιδική ηλικία, σε θέματα προστασίας, είτε

απειλούμενων ζώων και φυτών είτε του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα.

Όλα τα παραπάνω θέματα προσπαθούν να περάσουν στα παιδιά και μέσα από τα συγγράμματα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Και ενώ για τα παιδιά της υπαίθρου η επαφή αυτή γίνεται σε καθημερινή βάση, για τα παιδιά των πόλεων ο φυσικός κόσμος, τις περισσότερες φορές, παραμένει εικόνα του βιβλίου. Για να μπορέσουν λοιπόν και τα παιδιά της Θεσσαλονίκης, και όχι μόνο, για γνωρίσουν από κοντά ζώα και φυτά των αγροκτημάτων της Ελλάδας, να ζήσουν για λίγο τη ζωή του γεωργού ή του κτηνοτρόφου και να την κατανοήσουν, να ενασχοληθούν για λίγο με γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες μέσα από διαδικασίες εύληπτες από παιδιά, προτείνεται η δημιουργία ενός "αγροκτήματος πόλεως" σε θέση η οποία δεν πρέπει να βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από το πολεοδομικό συγκρότημα.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ.

Ένα αγρόκτημα πόλεως θα πρέπει να αναπτυχθεί σε έκταση τουλάχιστον 50 στρεμμάτων, προκειμένου να μπορούν να υπάρξουν σε αυτό όσο το δυνατό περισσότερες δραστηριότητες σχετικές με την αγροτική ζωή και με τις σχετικές εγκαταστάσεις. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στο αγρόκτημα αυτό θα πρέπει να υπάρχουν οικόσιτα ζώα, όπως πρόβατα, κατσίκια, αγελάδες, γουρούνια, και άλλα, οικιακά (σκυλιά, γάτες) άλογα, πάπιες, χήνες, κότες, καθώς και ζώα που δεν είναι χαρακτηριστικά της Ελλάδας, αλλά παρουσιάζουν ενδιαφέρον, όπως είναι οι στρουθοκάμηλοι. Θα πρέπει επίσης να υπάρχουν αντιπροσωπευτικές καλλιέργειες της ελληνικής γεωργίας με επικρατέστερες αυτές των δενδρωδών καλλιεργειών, των κηπευτικών και των λουλουδιών. Ο τυπικός μηχανολογικός εξοπλισμός μίας γεωργικής εκμετάλλευσης είναι αναγκαίο να υπάρχει

στο αγρόκτημα, προκειμένου οι επισκέπτες να έχουν ολοκληρωμένη εικόνα των γεωργοκτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Στους χώρους του αγροκτήματος είναι απαραίτητη η λειτουργία ενός αναψυκτηρίου, σε πρώτη φάση, και ενός εστιατορίου, σε επόμενη, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες των επισκεπτών του αγροκτήματος. Ακόμη, είναι δυνατή η ανάπτυξη υποδομής φιλοξενίας σε συνδυασμό με την διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων, όπως είναι η θερινή απασχόληση παιδιών για καθορισμένο χρονικό διάστημα.

Στόχος της δημιουργίας του αγροκτήματος πόλεως είναι η προσφορά εναλλακτικών, επιμορφωτικών δραστηριοτήτων αναψυχής, σχετικών με την αγροτική ζωή, οι οποίες θα απευθύνονται είτε στα σχολεία της ευρύτερης περιοχής, είτε σε μεμονωμένα άτομα, μέσα από τις οποίες θα επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση για θέματα σχετικά με τον φυσικό κόσμο.

Αγρόκτημα πόλης προτείνεται να δημιουργηθεί κατά προτεραιότητα στον Δήμο Βασιλικών.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η προβλεπόμενη δαπάνη για τις παραπάνω δράσεις, εξαιρούμενης της αγοράς γης, και για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006 έχει ως ακολούθως.

Αγορά κτηνοτροφικού κεφαλαίου	5.000.000 δρχ.
Αγορά φυτικού υλικού	3.000.000 δρχ.
Γεωργοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις	20.000.000 δρχ.
Μηχανολογικός εξοπλισμός	10.000.000 δρχ.
Λοιπά έξοδα εγκατάστασης	4.000.000 δρχ.

Κατασκευή και εξοπλισμός αναψυκτηρίου	25.000.000 δρχ.
ΣΥΝΟΛΟ	57.000.000 δρχ.

Δημόσια δαπάνη: 28.500.000 δρχ. Ιδιωτική συμμετοχή: 28.500.000 δρχ.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Φορείς υλοποίησης του αγροκτήματος πόλεως μπορούν να είναι ιδιώτες, γεωργοί και μη, μικρές επιχειρήσεις ατομικής ή εταιρικής μορφής, τοπική αυτοδιοίκηση.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι προτεινόμενες δράσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Κανονισμού 1257/99 όπως αυτός θα εξειδικευτεί ως προς το εθνικό και περιφερειακό του σκέλος, αναφορικά με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις στον αγροτικό χώρο.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Ανακαίνιση παραδοσιακών κατοικιών
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	280.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στις περιοχές που προτείνονται δράσεις του αγροτουρισμού υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός παλαιών χαρακτηριστικών κατοικιών, οι οποίες μαρτυρούν την ιστορική διαδρομή της αρχιτεκτονικής της περιοχής, όπως και την ανάπτυξη του τρόπου ζωής του πληθυσμού. Οι παλαιότεροι οικισμοί που διατηρούνται ανήκουν στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Τα τυπικά αγροτικά σπίτια αυτής της περιόδου είναι διώροφα, πλατυμέτωπα με διάφορα χαγάτια. Τα σπίτια αυτά, βρίσκονται στο βάθος της αυλής, όπου υπάρχουν και διάφορα βοηθητικά προσκτίσματα, όπως φούρνοι, βρύσες, αποθήκες, και άλλα. Επίσης τα ισόγεια των κτισμάτων χρησιμοποιούνταν για τα ζώα ή για κάποιες αγροτικές δραστηριότητες ενώ στον όροφο οργανώνονταν οι χώροι κατοικίας.

Οι μεθεπόμενες φάσεις του τρόπου ζωής του πληθυσμού της περιοχής, καθρεφτίζονται και στην κατοικία: αρχικά στις διαφοροποιήσεις των παραδοσιακών σπιτιών στο λειτουργικό και συνθετικό μέρος, και κατά δεύτερον λόγο στην εισαγωγή

καινούργιων κτισμάτων για να φτάσουμε στην μεσοπολεμική περίοδο στην ανέγερση κατοικιών αστικού προτύπου.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι κατοικίες, αντιπροσωπευτικές της κάθε αναπτυξιακής φάσης διατηρούνται σε κάθε χωριό των περιοχών παρεμβάσεων, όμως γενικά σε κακή κατάσταση, ενώ μερικά έχουν υποστεί παρεμβάσεις που έχουν αλλοιώσει την αρχική τους μορφή. Μερικά από αυτά έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα, όμως υπάρχουν και άλλα που μπορούν να αξιολογηθούν ως τέτοια. Αυτά βρίσκονται στις περιοχές που προτείνονται ως "ιστορικά κέντρα", αλλά και εκτός αυτών. Η επιλογή και η ανακαίνισή τους, παράλληλα με την ανάπλαση των "ιστορικών κέντρων" θα διαφυλάξει την πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά, και θα αποτελέσει τρόπο ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Σε αυτά τα σπίτια περιλαμβάνονται 3-4 περιπτώσεις στα χωριά Στεφανινά, Αρεθούσα, Ζαγκλιβέρι, Αδάμ, Πετροκέρασα και άλλα.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε ανακαίνιση παραδοσιακής κατοικίας έχει ως ακολούθως:

Για την εκπόνηση της μελέτης της ανακαίνισης	6.000.000
Για τις εργασίες της ανακαίνισης	50.000.000
Συνολικός προϋπολογισμός για κάθε κατοικία	56.000.000
Ανακαίνιση πέντε παραδοσιακών σπιτιών	280.000.000

Δημόσια δαπάνη: 140.000.000 δρχ.

Ιδιωτική Συμμετοχή: 140.000.000 δρχ.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αγρότες - Ιδιοκτήτες των παραδοσιακών κατοικιών

5. ΦΟΡΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Ο Κανονισμός 1257/99 όπως θα εξειδικευτεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και στο ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας.

ΑΞΟΝΑΣ 5 ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Ενημέρωση - κινητοποίηση του τοπικού πληθυσμού
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	9.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Το προτεινόμενο σχέδιο του αγροτουρισμού , οι παρεμβάσεις-επενδύσεις αναφέρονται σε αγροτικές περιοχές και κύρια σε ορεινές και σχετικά απομακρυσμένες. Οι περιοχές αυτές, παρουσιάζουν ορισμένα χαρακτηριστικά, σε ότι αφορά την τοπική κοινωνία (απουσία βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, υγείας, εκπαίδευσης) και οικονομία (παραγωγικές δραστηριότητες πρωτογενή τομέα, ανεπάρκεια δημοσίων πόρων και έργων), τα οποία ενισχύουν την "απομόνωση" αυτών των περιοχών που ξεκινά από γεωγραφικούς λόγους.

Το αποτέλεσμα αυτής της "απομόνωσης" είναι η έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης των κατοίκων των περιοχών αυτών. Επιπλέον στις περιοχές αυτές μένουν άτομα μεγάλης

ηλικίας με ανεπαρκή γενική και ειδική παιδεία, και χαμηλό επίπεδο επαγγελματικών ικανοτήτων. Τα στοιχεία αυτά γεννούν μια έλλειψη αυτοεκτίμησης που της περισσότερες φορές οδηγεί στην αδρανοποίηση αυτών των ατόμων ενώ οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης τους δημιουργούν επιφυλακτικότητα (έλλειψη εμπιστοσύνης).

Επομένως για να αναλάβουν οι κάτοικοι των περιοχών αυτών πρωτοβουλίες σχετικές με τον αγροτουρισμό, είναι αναγκαίο να έχουν την απαραίτητη πληροφόρηση και να είναι πεισμένοι για την προοπτική που έχει η ενασχόληση με αυτόν.

Στόχος του μέτρου αυτού είναι η ενεργοποίηση και συμμετοχή των κατοίκων των περιοχών που προτείνονται για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, μέσα από την ενημέρωσή τους και την εμπέδωση της αντίληψης για τη δημιουργία οικονομικά βιώσιμου πλέγματος συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στην τοπική οικονομία.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι δράσεις οι οποίες προτείνονται θα έχουν διάρκεια 12 μηνών και θα αναφέρονται παρακάτω:

Διοργάνωση ενημερωτικής σύσκεψης των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων συλλογικών φορέων για τις κατευθύνσεις της εφαρμοζόμενης πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ότι αφορά τη βιώσιμη αγροτική και ιδιαίτερα την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, και τα χρηματοδοτικά προγράμματα που τον ενισχύουν.

Διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων κύρια σε όλα τα χωριά τα οποία ανήκουν στις ζώνες ανάπτυξης του αγροτουρισμού, και συγκεκριμένα για το τι προτείνεται για την κάθε περιοχή στη βάση της αξιοποίησης των τοπικών αγροτουριστικών πόρων. Οι ενημερωτικές εκδηλώσεις θα

περιλαμβάνουν ενέργειες που θα προκαλέσουν δημόσια συζήτηση η οποία θα αξιοποιηθεί για ενημέρωση κινητοποίηση σε ατομική βάση.

Ενημέρωση για κάθε χρηματοδοτικό μέσο στο οποίο μπορούν να ενταχθούν επιχειρήσεις του αγροτουρισμού.

Οργάνωση δράσεων επιδεικτικής εφαρμογής αγροτουρισμού με τη συμμετοχή των φορέων διαχείρισης αντίστοιχων προγραμμάτων και την κινητοποίηση των τοπικών φορέων και του τοπικού πληθυσμού. Σημαντικό είναι μέσα από την επιδεικτική εφαρμογή οι ντόπιοι να ανακαλύπτουν τα πλεονεκτήματα, τους "πόρους" που διαθέτουν και τις δυνατότητες αξιοποίησής τους.

Κινητοποίηση ατόμων που είναι περισσότερο δεκτικοί στην ανάληψη καινοτόμων πρωτοβουλιών και οι οποίοι μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα.

Σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης στον αγροτουρισμό.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Κατ' εκτίμηση η προβλεπόμενη δαπάνη για όλο το μέτρο και για το χρονικό διάστημα 12 μηνών σε εκατομμύρια δρχ. είναι:

Δημόσια δαπάνη: 9.000.000 δρχ. ΣΥΝΟΛΟ 9.000.000 ΔΡΧ.

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι φορείς υλοποίησης θα είναι οι φορείς εκπόνησης του Σχεδίου Ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

ΠΕΠ 2000 - 2006 Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, LEADER+.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΜΕΤΡΟΥ

ΜΕΤΡΟ	Έργα βελτίωσης της πρόσβασης προς τις ζώνες ανάπτυξης του αγροτουρισμού
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	1.350.000.000 δρχ.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Βασικοί στόχοι του μέτρου είναι η βελτίωση της οδικής επικοινωνίας μεταξύ των οικισμών πυρήνων, μεταξύ των περιοχών ανάπτυξης του αγροτουρισμού και των αστικών - περιαστικών περιοχών, καθώς και η βελτίωση της σύνδεσης των περιοχών ανάπτυξης του αγροτουρισμού με τις περιοχές που παρουσιάζεται σημαντική κλασική τουριστική κίνηση.

2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Βελτίωση οδικής σύνδεσης μεταξύ των οικισμών πυρήνων της περιοχής του Χορτιάτη

Η οδική σύνδεση των οικισμών του όγκου Βερτίσκου - Κερδυλλίων βελτιώθηκε σημαντικά ύστερα από τις τελευταίες επεμβάσεις της Νομαρχίας που περιλαμβάνανε εκτελέσεις έργων

οδοποιίας, διαπλάτυνσης οδών, σηματοδότησης και βελτίωσης των γεωμετρικών χαρακτηριστικών στις στροφές του Νομαρχιακού δικτύου. Η οδική επικοινωνία στην περιοχή αναμένεται να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο με την διέλευση της Εγνατίας και με την ολοκλήρωση των συνδέσεων με τους υφιστάμενους άξονες, όπως αυτά προβλέπονται από το σχεδιασμό του έργου.

Στον πυρήνα που εντοπίζεται στην περιοχή του ανατολικού όγκου του Χορτιάτη, η ποιότητα της επικοινωνίας κρίνεται ως μη ικανοποιητική.

Η οδική επικοινωνία στον άξονα Χορτιάτης - Περιστέρá είναι σε πολύ άσχημη κατάσταση επιτρέποντας την επικοινωνία μόνο με ειδικά για εκτός δρόμου οχήματα, ενώ το χειμώνα με τις προκαλούμενες διαβρώσεις από τα κατακρημνίσματα η επικοινωνία καθίσταται αδύνατη.

Πρόσφατα ολοκληρώθηκε η οδική σύνδεση μεταξύ Πετροκέρασων και Λιβαδίου, μήκους 12 χιλιομέτρων η οποία σε συνδυασμό με την ικανοποιητική σύνδεση Λιβαδίου - Βασιλικών, δημιουργεί έναν πολύ καλό άξονα που διατρέχει την Ανατολική - Νότια και Δυτική πλευρά του Χορτιάτη συνδέοντας οικισμούς που συγκεντρώνουν σημαντικούς αγροτουριστικούς πόρους και τους οποίους, ήδη υπάρχει αξιόλογη αγροτουριστική κίνηση.

Έχει προγραμματιστεί η επαναχάραξη και η κατασκευή μιας νέας οδικής σύνδεσης στον άξονα Χορτιάτης - Αρδαμέρι - Σαρακήνας.

Προτάσεις:

1. Η πρώτη πρόταση είναι η επέκταση του έργου με κατασκευή της συνδετηρίας οδού μέχρι τα Πετροκέρασα. Με την επέκταση αυτή θα δημιουργηθεί ένας άξονας επικοινωνίας από τη Βόρεια και Ανατολική πλευρά του βουνού.

2. Η δεύτερη πρόταση είναι η βελτίωση - ασφαλτόστρωση του δασικού δρόμου Χορτιάτης - Περιστέρα.

Την κατασκευή των παραπάνω έργων θα ολοκληρωθεί μία κυκλική διασύνδεση των παραπάνω οικισμών προσφέροντας ορισμένα σαφή πλεονεκτήματα στον συγκεκριμένο πυρήνα ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι:

- Εύκολη σύνδεση μεταξύ οικισμών που συγκεντρώνουν σημαντικούς αγροτουριστικούς πόρους.
- Οι διαδρομές περνούν μέσα από δασικές περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Επιτυγχάνεται η κυκλική σύνδεση των παραπάνω οικισμών με ένα ημιαστικό κέντρο (Χορτιάτης) με εύκολη επικοινωνία με το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Η σύνδεση αυτή θα προσφέρει μία καλή πρόσβαση για τους κατοίκους της πόλης προς τους οικισμούς - πυρήνες ανάπτυξης του αγροτουρισμού ενώ ταυτόχρονα θα παρέχει μεγαλύτερο εύρος επιλογών τόπου διαμονής και δραστηριοτήτων.

Βελτίωση της οδικής σύνδεσης των οικισμών του Νομού Θεσσαλονίκης που παρουσιάζουν σημαντική ανάπτυξη του κλασικού θαλάσσιου τουρισμού με οικισμούς που βρίσκονται κοντά τους και συγκεντρώνουν σημαντικούς αγροτουριστικούς πόρους, κρίνεται ως μία πολύ κρίσιμη ενέργεια, για την

επιτάχυνση και διεύρυνση της τουριστικής κίνησης. Η σύνδεση αυτή έχει λειτουργήσει με επιτυχία σε άλλες περιοχές στην Ελλάδα, όπως για παράδειγμα στην περιοχή του Πηλίου, αυξάνοντας την κίνηση των τουριστών από τα παράλια προς το εσωτερικό και αξιοποιώντας του εσωτερικούς φυσικούς πόρους και δίνοντας επιπλέον ώθηση στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Στον Νομό Θεσσαλονίκης μια περιοχή με πολύ σημαντική τουριστική κίνηση κατά το θέρος είναι τα Ανατολικά παράλια του Νομού, στις παραλίες των οικισμών της Ασπροβάλτας, Βρασνών και Σταυρού. Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στις όμορες ορεινές περιοχές των Κερδυλλίων και του Βερτίσκου προϋποθέτει την βελτίωση της οδικής επικοινωνίας μεταξύ αυτών των περιοχών.

Παρεμβάσεις:

- , Διαπλάτυνση, βελτίωση και κατασκευή των αναγκαίων τεχνικών έργων της οδού Αρεθούσας - Βρασνών.
- , Διαπλάτυνση, βελτίωση του επαρχιακού δρόμου μεταξύ του παλαιού οικισμού Βρασνών και της οδού Θεσσαλονίκης - Καβάλας.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ

Κατ' εκτίμηση η προβλεπόμενη δαπάνη για κάθε ενέργεια του μέτρου και για το χρονικό διάστημα 2000 - 2006, σε εκατομμύρια δρχ, είναι:

Ενέργεια 1: Δημόσια Δαπάνη 550. Σύνολο 550

Ενέργεια 2: Δημόσια Δαπάνη 800. Σύνολο 800

4. ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ανάλογα με την ενέργεια, φορείς υλοποίησης μπορούν να γίνουν:

Ενέργεια 1: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης.

Ενέργεια 2: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης για την πρώτη φάση και Δήμος Αγίου Γεωργίου για την δεύτερη.

5. ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

- , Οι πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσσαλονίκης και των ΟΤΑ.
- , ΚΠΣ ΠΕΠ Κ.Μακεδονίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης δραστηριοτήτων του αγροτουρισμού για την προγραμματική περίοδο 2000 - 2006 είναι ο Κανονισμός 1257/99 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων και η Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader+

Ο Κανονισμός 1257/99 καθορίζει το πλαίσιο της πολιτικής των ενισχύσεων οι οποίες θα περιλαμβάνονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και στο ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας στον άξονα της "Αγροτικής Ανάπτυξης"

Στην παρούσα χρονική περίοδο δεν είναι ακόμη γνωστές οι λεπτομέρειες εφαρμογής του Κανονισμού καθώς το Γ' ΚΠΣ, τα Επιχειρησιακά και τα Περιφερειακά Προγράμματα είναι ακόμη υπό διαπραγμάτευση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ορισμένες όμως κατευθύνσεις έχουν γίνει γνωστές για τα μέτρα και τις δραστηριότητες που πρόκειται να ενισχυθούν.

Η σημαντικότερη από αυτές, η οποία αφορά και στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, είναι ότι στο πλαίσιο του άξονα "Αγροτική πολιτική" θα σχεδιαστούν και θα χρηματοδοτηθούν, τόσο από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και ήδη εκπονούνται οι μελέτες των αντίστοιχων ολοκληρωμένων προγραμμάτων.

Στις περιοχές αυτές δεν περιλαμβάνεται περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης.

Δεν έχουν καθοριστεί ακόμη οι περιοχές που θα επιλεγούν στο πλαίσιο του ΠΕΠΕ Κ. Μακεδονίας.

Ο στόχος των ολοκληρωμένων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης είναι σε αγροτικές περιοχές με φθίνοντα το ρόλο της αγροτικής παραγωγής και με σοβαρές ελλείψεις υποδομών να σχεδιαστούν παρεμβάσεις οι οποίες:

- a) θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη διαφοροποιημένων δραστηριοτήτων συμπληρωματικών στην αγροτική παραγωγή και
- b) θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής.

Με βάση αυτόν τον στόχο στα ολοκληρωμένα προγράμματα μπορούν να περιλαμβάνονται οι εξής δράσεις:

- [δημιουργία υπηρεσιών αντικατάστασης στις εκμεταλλεύσεις και υπηρεσιών διαχείρισης εκμεταλλεύσεων.
- [Εμπορία γεωργικών προϊόντων ποιότητας,
- [βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό.
- [ανακαίνιση και ανάπτυξη των χωριών, καθώς και προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.
- [διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων ή απόκτησης εναλλακτικών εισοδημάτων.
- [ανάπτυξη και βελτίωση της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη της γεωργίας.

- [ενθάρρυνση των τουριστικών και των βιοτεχνικών δραστηριοτήτων,
- [προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την γεωργία, τη δασοκομία, τη διατήρηση του τοπίου, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων.
- [χρηματοοικονομική τεχνική.

Συμπληρωματικά στα ολοκληρωμένα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, μπορούν να χρηματοδοτηθούν και δράσεις που θα περιλαμβάνονται στο ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας ή στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και οι οποίες, ενδεικτικά, μπορεί να είναι για δημόσια έργα οι εξής:

- ☐ έγχειρες βελτιώσεις
- ☐ αναδασμός εκτάσεων
- ☐ διαχείριση των υδατικών πόρων της γεωργίας.
- ☐ ανασύσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές και εφαρμογή των κατάλληλων προληπτικών μέσων.

Οι ανωτέρω κατευθύνσεις διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα χρηματοδοτηθούν οι δράσεις ανάπτυξης του αγροτουρισμού σε επιλεγμένες περιοχές.

Η διαδικασία επιλογής των περιοχών και εκπόνησης των μελετών για τα ολοκληρωμένα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης θα καθοριστεί από την Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας.

Το Leader+ είναι η Κοινοτική Πρωτοβουλία που αφορά την αγροτική ανάπτυξη για την περίοδο 2000 - 2006. Τίτλος της είναι

"Δεσμοί μεταξύ των δράσεων και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας".

Στις 14 Απριλίου 2000, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τις κατευθύνσεις της Πρωτοβουλίας Leader+ και κάλεσε τα κράτη μέλη να υποβάλλουν μέσα σε 6 μήνες τα προγράμματά τους τα οποία αναμένεται να τα εγκρίνει εντός 5 μηνών. Μία ή περισσότερες προσκλήσεις για την υποβολή προτάσεων θα οργανωθούν στη συνέχεια σε κάθε κράτος μέλος.

Στην Ελλάδα, στην οποία θα διατεθούν 172 εκατομμύρια Euro σε σύνολο 2020 εκ. Euro κοινοτικής συμμετοχής, το Υπουργείο Γεωργίας έχει συστήσει μία επιτροπή, για την προετοιμασία του Leader+ και την άντληση διδαγμάτων από την Leader II, προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι συνθήκες εφαρμογής της νέας πρωτοβουλίας.

Όπως είναι φανερό, στην παρούσα χρονική στιγμή, δεν είναι γνωστό το πλαίσιο εφαρμογής της Leader+ στην Ελλάδα.

Παρά ταύτα αξίζει να σημειωθούν ορισμένα σημαντικά σημεία για τους στόχους της Leader+ και τις επιλέξιμες δράσεις.

Στόχοι

Το πρόγραμμα Leader+ ενθαρρύνει τις ολοκληρωμένες ενέργειες που σχεδιάζονται και υλοποιούνται στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων σε τοπική κλίμακα. Στόχος θα είναι να παροτρύνει και να στηρίξει τους φορείς των αγροτικών περιοχών να εξετάσουν το δυναμικό της περιοχής τους κάτω από μία περισσότερο μακροπρόθεσμη προοπτική και να προωθήσει την εφαρμογή ολοκληρωμένων, πρωτότυπων στρατηγικών, αειφόρου

ανάπτυξης, υψηλής ποιότητας, στόχος των οποίων θα είναι ο πειραματισμός νέων μορφών:

- , αξιοποίησης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
- , ενίσχυσης του οικονομικού πλαισίου προκειμένου να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- , βελτίωσης της οργανωτικής ικανότητας της κοινότητας τους

Θεμελιώδες στοιχείο του Προγράμματος θα αποτελέσει η συχνή "συνεργασία" με την ευρεία έννοια του όρου.

Επιλέξιμες περιοχές:

Όλες οι αγροτικές περιοχές είναι επιλέξιμες, στο πλαίσιο του Leader+. Ωστόσο, η κοινοτική χρηματοδότηση στο πλαίσιο των στόχων 1 και 2 θα χορηγηθεί μόνο σε ένα περιορισμένο αριθμό περιοχών.

Δικαιούχοι

Οι δικαιούχοι θα είναι οι "ομάδες τοπικής δράσης" πρέπει να αποτελούν ένα ισορροπημένο και αντιπροσωπευτικό σύνολο εταίρων των κοινωνικοοικονομικών κύκλων της περιοχής. Στο επίπεδο λήψης αποφάσεων, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, καθώς και οι ενώσεις πρέπει να εκπροσωπούν τουλάχιστον 50% της τοπικής εταιρικής σχέσης.

Οι "ομάδες τοπικής δράσης" θα ενεργούν σε αγροτικές περιοχές μικρού μεγέθους, οι οποίες αποτελούν ομοιογενή μονάδα από φυσική (γεωγραφική), οικονομική και κοινωνική άποψη. Ο πληθυσμός της περιοχής δεν πρέπει αν υπερβαίνει, κατά γενικό κανόνα, τους 100.000 κατοίκους για τις πλέον π για τις πλέον π περιοχές (της τάξης των 120 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο) χωρίς όμως να είναι και κατώτερος, κατά γενικό κανόνα, των 10.000 κατοίκων. Ωστόσο, για τις περιοχές με μεγάλη ή μικρή πυκνότητα πληθυσμού, όπως είναι ορισμένες περιοχές της Βόρειας Ευρώπης, είναι δυνατό να εγκριθούν εξαιρέσεις από τα κριτήρια αυτά, δεόντως αιτιολογημένες.

Επιλέξιμα μέτρα:

Η Πρωτοβουλία Leader+ αρθρώνεται γύρω από 3 σκέλη:

Σκέλος 1: Στήριξη των ολοκληρωμένων και πιλοτικών στρατηγικών ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών, βάσει μιας προσέγγισης εκ των κάτω προς τα άνω και οριζόντιας εταιρικής σχέσης.

Θα δοθεί στήριξη στις περιοχές που επιδεικνύουν βούληση και ικανότητα στήριξης και εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης, βιώσιμης και πιλοτικής αναπτυξιακής στρατηγικής, η οποία επιβεβαιώνεται με την παρουσίαση αναπτυξιακού σχεδίου, βασίζεται σε μία αντιπροσωπευτική εταιρική σχέση και αρθρώνεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα χαρακτηριστικό για την ταυτότητα ή / και τους πόρους ή / και τις τεχνογνωσίες μιας περιοχής.

Τα θέματα προτεραιότητας σε ευρωπαϊκή κλίμακα είναι:

[Η χρησιμοποίηση νέας τεχνογνωσίας και νέων τεχνολογιών, προκειμένου να καταστούν ανταγωνιστικότερα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες των αγροτικών περιοχών.

- [Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές,
- [Η αξιοποίηση των τοπικών αγορών, ιδίως μέσω της διευκόλυνσης, με συλλογικές ενέργειες, της πρόσβασης στις αγορές για τις μικρές διαρθρώσεις της παραγωγής.
- [Η αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης των τοποθεσιών κοινωνικού ενδιαφέροντος του προγράμματος NATURA 2000.

Ωστόσο, ο κατάλογος τόσο των θεμάτων με ικανότητα συσπείρωσης όσο και των ομάδων στόχων μπορεί να διευρυνθεί από τα κράτη μέλη, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι συνθήκες που επικρατούν στο καθένα από αυτά.

Η Επιτροπή επιθυμεί να δοθεί κατά προτεραιότητα στήριξη στις στρατηγικές, οι οποίες επιδιώκουν να αυξήσουν τις δυνατότητες εξεύρεσης απασχόλησης ή / και τις δραστηριότητες για γυναίκες και νέους.

Η αναπτυξιακή στρατηγική πρέπει να είναι οικονομικά βιώσιμη και αειφόρος καθώς και πιλοτικής φύσης. Ο πειραματισμός που ξεκίνησε στο πλαίσιο του Leader I και Leader II θα πρέπει να ενισχυθεί στο πλαίσιο του Leader+ με πρωτότυπες και φιλόδοξες προσεγγίσεις για την αγροτική ανάπτυξη, οι οποίες είναι μεταβιβάσιμες και συμπληρώνουν τις παρεμβάσεις των κύριων ("mainstream") προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην οικεία περιοχή.

Επεξηγηματικά, ο "πilotικός" χαρακτήρας μπορεί να εκτιμηθεί σχετικά με:

- * την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ενσωματώνουν το διακριτικό χαρακτηριστικό της τοπικής περιοχής,
- * νέες μεθόδους που επιτρέπουν το συνδυασμό του ανθρώπινου δυναμικού, των φυσικών ή /και χρηματοδοτικών πόρων της περιοχής, με αποτέλεσμα την καλύτερη εκμετάλλευση του ενδογενούς της δυναμικού.
- * το συνδυασμό και τις σχέσεις μεταξύ των κατά παράδοση ανεξάρτητων του ενός από τον άλλο τομέων της οικονομίας.
- * από την άποψη των πρωτότυπων μορφών οργάνωσης και συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και υλοποίησης του σχεδίου.

Σκέλος 2: Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ περιοχών και διακρατικής συνεργασίας.

Το Leader+ θα παρέχει στήριξη στις δράσεις συνεργασίας στο πλαίσιο ενός κράτους μέλους (συνεργασία μεταξύ περιοχών) μεταξύ περισσότερων κρατών μελών (διακρατική συνεργασία) ή / και τρίτων χωρών.

Η συνεργασία πρέπει να επιδείξει γνήσια προστιθέμενη αξία για τις περιοχές και μπορεί να έχει τους δύο ακόλουθους, συχνά παραπληρωματικούς στόχους:

- [Επίτευξη της απαιτούμενης κρίσιμης μάζας για την βιωσιμότητα ενός κοινού σχεδίου,
- [Αναζήτηση της συμπληρωματικότητας.

Η συνεργασία δεν μπορεί να συνίσταται σε μία απλή ανταλλαγή εμπειριών, αλλά στην υλοποίηση μιας κοινής ενέργειας, αν είναι δυνατόν από μία κοινή διάρθρωση.

Στο πλαίσιο του σκέλους αυτού χρηματοδοτούνται η κοινή δράση και προκαταρτικές δαπάνες, στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας για τη συνεργασία.

Η δράση αυτή θα εφαρμόζεται στις αγροτικές περιοχές που επιλέγονται στο σκέλος 1 της Πρωτοβουλίας Leader+. Θα υλοποιείται με ευθύνη μιας συντονίστριας ΟΤΔ.

Για το σκέλος αυτό ισχύουν τα ακόλουθα:

- * *συνεργασία μεταξύ περιοχών.* Μόνο οι ενέργειες που αφορούν τις περιοχές που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας Ls Πρωτοβουλίας Λεπιλέξιμες για όλες τις εμπλεκόμενες περιοχές.
- * *Διακρατική συνεργασία.* Η διακρατική συνεργασία καλύπτει τις "ομάδες τοπικής δράσης" που ανήκουν σε δύο τουλάχιστον κράτη μέλη.

Ωστόσο, στην περίπτωση που μία επιλεγείσα περιοχή στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας Leader+ αναπτύσσει συνεργασία βάσει των προϋποθέσεων του παρόντος σκέλους με μία περιοχή χώρας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οργανωμένης βάσει της προσέγγισης Leader, οι σχετικές δαπάνες που αφορούν την περιοχή Leader+ καθίστανται επιλέξιμες.

Σκέλος 3: Η δικτύωση όλων των αγροτικών περιοχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η δικτύωση του συνόλου των αγροτικών περιοχών, ανεξάρτητα από το αν τους αφορά η πρωτοβουλία ή όχι, καθώς και όλων των οργανώσεων και των διοικητικών υπηρεσιών, που εμπλέκονται σε αυτές τις τοπικές ενέργειες, όπως, για παράδειγμα, τα Αγροτικά Σταυροδρόμια, θα ενισχύεται όχι μόνο με στόχο την ανταλλαγή και την μεταφορά εμπειριών, αλλά και με στόχο:

- την τόνωση και πληροφόρηση της συνεργασίας μεταξύ περιοχών, και
- την πληροφόρηση και την αποκόμιση διδαγμάτων όσον αφορά την τοπική ανάπτυξη και το αγροτικό επίπεδο.

Η ενεργός συμμετοχή στο δίκτυο θα έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για όλους τους δικαιούχους της πρωτοβουλίας LEADER+.

Κάθε κράτος μέλος θα προτείνει μέτρα για τη δημιουργία της απαιτούμενης διάρθρωσης για την καθοδήγηση του εθνικού δικτύου LEADER. Η Επιτροπή συνιστά ότι η μονάδα εμπύχωσης του δικτύου θα είναι υπεύθυνη για:

- εντοπισμό, ανάλυση και πληροφόρηση σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά τις μεταβιβάσιμες ορθές πρακτικές
- εμπύχωση του δικτύου
- οργάνωση της ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας, ιδίως προς όφελος των λιγότερο προηγμένων περιοχών που θα πρέπει να επωφεληθούν από τις εμπειρίες των περισσότερο πεπειραμένων ΟΤΑ.
- εξασφάλιση τεχνικής βοήθειας για την τοπική και διακρατική συνεργασία

Ένα "Παρατηρητήριο των Αγροτικών Περιοχών", το οποίο θα κατευθύνεται από την Επιτροπή, θα διασφαλίζει τη δικτύωση σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την εμπύχωση του δικτύου.

Από την παραπάνω ανάλυση των πηγών χρηματοδότησης γίνεται φανερό ότι για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 βασική κατεύθυνση της κοινοτικής και Εθνικής πολιτικής είναι οι δράσεις αγροτουρισμού να εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, με ενεργοποίηση του τοπικού δυναμικού, δημιουργία εταιρικών σχέσεων και στόχο την

δυναμική επιβίωση των αγροτικών περιοχών στις νέες οικονομικές συνθήκες.

8.1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η προβολή και διαφήμιση των υπαρχουσών και σχεδιαζόμενων αγροτουριστικών δραστηριοτήτων του Ν. Θεσσαλονίκης αποτελεί αποφασιστική παράμετρο για την επιτυχή λειτουργία τους.

Ο σχεδιασμός της στρατηγικής για την προβολή του αγροτουρισμού στο Νομό πρέπει να διέπεται από ορισμένες αρχές συμβατές με τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού και να συνυπολογίζει τις ιδιαιτερότητες του αγροτουριστικού προϊόντος.

Οι βασικές αρχές σχεδιασμού μιας ενιαίας στρατηγικής για την προβολή του αγροτουριστικού προϊόντος είναι οι εξής:

Το αγροτουριστικό προϊόν απευθύνεται και προσελκύει ειδικές ομάδες "χρηστών" και κατά συνέπεια η προβολή του θα πρέπει να σχεδιάζεται για να προσεγγίσει τις συγκεκριμένες ομάδες στόχου (target groups) της αγοράς.

Το αγροτουριστικό προϊόν είναι ελκυστικό όταν αποτελεί ένα διαρθρωμένο σύνολο παρεχόμενων υπηρεσιών. Άρα η προβολή του είναι επιτυχής όταν περιλαμβάνει συνδυασμένες και όχι μεμονωμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες (π.χ. να προβάλλονται μαζί ο ξενώνας μιας περιοχής, το κέντρο εστίασης και οι παράλληλες δραστηριότητες αγροτουρισμού της περιοχής).

Τα βασικά χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού, δηλ. ο ανθρωποκεντρικός του χαρακτήρας, η τοπική κλίμακα ανάπτυξής του, η αρμονική συνύπαρξή του με το φυσικό περιβάλλον και την αγροτική παραγωγή, επιβάλλουν, να υπάρχουν αντίστοιχες

επιλογές στον τρόπο προβολής του. Δεν ταιριάζει με τα παραπάνω χαρακτηριστικά μια διαφημιστική καμπάνια μεγάλης κλίμακας και μαζικού προσανατολισμού.

Και τέλος για να προβληθούν με επιτυχία τα αγροτουριστικά προϊόντα πρέπει να διαθέτουν προδιαγραφές ποιότητας, π.χ. τα τοπικά προϊόντα να έχουν πιστοποίηση προϊόντων ποιότητας, τα καταλύματα και τα κέντρα εστίασης να κατασκευάζονται βάση ενός αρχιτεκτονικού σχεδίου συμβατού με το περιβάλλον και να λειτουργούν με υψηλά standards παρεχόμενων υπηρεσιών κλπ.

Αντίθετα με τις παραπάνω αρχές που αποτελούν ένα περιοριστικό πλαίσιο κανόνων για τη στρατηγική προβολής του αγροτουρισμού, τα μέσα προβολής και διαφήμισης των αγροτουριστικών προϊόντων μπορούν και πρέπει να αξιοποιούν ένα ευρύ φάσμα μέσων με ιδιαίτερη έμφαση σ'αυτά που αξιολογούν τις νέες τεχνολογίες π.χ. site στο Internet, πολυμέσα, info-κιόσκια. Όλα τα παραπάνω είναι ευέλικτα μέσα και τρόποι προβολή που μπορούν με μικρό κόστος να έχουν σημαντικά αποτελέσματα.

8.2. ΦΟΡΕΙΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ

8.2.1 Δημιουργία φορέα των επιχειρήσεων αγροτουρισμού στο Ν. Θεσσαλονίκης

Η μικρή, χρονικά, περίοδος λειτουργίας των αγροτουριστικών επιχειρήσεων όλων των δραστηριοτήτων δεν έχει αναδείξει ακόμη την ανάγκη των ιδιοκτητών για κοινή επιχειρηματική δράση. Είναι όμως φανερό ότι σε θέματα όπως η προβολή, η διαφήμιση, οι προδιαγραφές λειτουργίας, τα ποιοτικά standards των αγροτουριστικών προϊόντων κ.α. θα προκύψει η ανάγκη για

συντονισμό όλων των επιχειρηματιών. Λόγω του μικρού αριθμού των επιχειρήσεων, του μικρού μεγέθους και τον χαρακτήρα τους ως οικογενειακές επιχειρήσεις, την πρωτοβουλία για την δημιουργία ενός φορέα των ιδιοκτητών (τυπικού ή άτυπου) θα μπορούσε να την έχει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης. Αντικείμενα της δραστηριοποίησης του φορέα θα μπορούσαν να είναι:

- * η προβολή και διαφήμιση του αγροτουριστικού προϊόντος του Ν. Θεσσαλονίκης
- * η κατάρτιση και υλοποίηση ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για τα αγροτουριστικά προϊόντα

Η δημιουργία του προτεινόμενου φορέα θα έχει προφανή θετικά αποτελέσματα για τους ίδιους τους επιχειρηματίες (μικρότερο κόστος για την κοινή προβολή-διαφήμιση), για τους χρήστες του αγροτουριστικού προϊόντος (ο φορέας θα εξασφαλίσει ένα ενιαίο πλαίσιο κανόνων κατασκευής, παραγωγής ή λειτουργίας με ποιοτικά standards) και για την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση η οποία θα αποκτήσει ένα ισχυρό και αξιόπιστο συνομιλητή για τον σχεδιασμό και την ενίσχυση του αγροτουρισμού στο Ν. Θεσσαλονίκης.

8.2.2 Προτάσεις προβολής του αγροτουριστικού προϊόντος του Ν. Θεσσαλονίκης

Οι προτάσεις για την προβολή του αγροτουριστικού προϊόντος οι οποίες θα μπορούσαν να υλοποιηθούν άμεσα και να έχουν αποτελέσματα σε σύντομο χρονικό διάστημα είναι οι εξής:

1. Έκδοση ενημερωτικού οδηγού

Με χρηματοδότηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ν. Θεσσαλονίκης να εκδοθεί ο Οδηγός αγροτουριστικών

δραστηριοτήτων του Ν. Θεσσαλονίκης, ο οποίος θα περιλαμβάνει αναγκαίες πληροφορίες (περιγραφή, τόπο, υπεύθυνους, τηλέφωνα) και φωτογραφικό υλικό για όλες τις αγροτουριστικές δραστηριότητες δηλ. για τα καταλύματα, τα κέντρα εστίασης, τα τοπικά προϊόντα, τις τοπικές παραδοσιακές εκδηλώσεις και τις υπόλοιπες αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Η πρωτοβουλία αυτή θα δώσει σημαντική ώθηση στον αγροτουρισμό της περιοχής και θα έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Χώροι διάθεσης του οδηγού μπορούν να είναι ο Ε.Ο.Τ., η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, οι Δήμοι (στην περιοχή των οποίων ανήκουν οι δραστηριότητες) πρακτορεία ταξιδιών γενικού και ειδικού ενδιαφέροντος κ.α.

2. Δημιουργία ειδικών σελίδων, με πληροφορίες αντίστοιχες με αυτές του Οδηγού αγροτουριστικών δραστηριοτήτων, στο site της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στο Internet.

Με μικρό σχετικά κόστος θα μπορούσε να προβληθεί η αγροτουριστική δραστηριότητα του Νομού στο διαδίκτυο με δεδομένο τον όλο και αυξανόμενο αριθμό των χρηστών του Internet.

3. Εισαγωγή των αντίστοιχων πληροφοριών.

Όπως και στην προηγούμενη πρόταση με μικρό κόστος θα μπορούσαν όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον αγροτουρισμό να περιλαμβάνονται στα info-κιόσκια τα οποία επισκέπτονται τουρίστες και επισκέπτες, δηλ. οι εν δυνάμει χρήστες του αγροτουριστικού προϊόντος.

4. Δημιουργία ενός καλαίσθητου υλικού για πολυμέσα το οποίο θα εγκατασταθεί σε επιλεγμένους χώρους π.χ. Κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης.

Το υλικό αυτό είναι συνήθως ιδιαίτερα πειστικό και ελκυστικό με την προϋπόθεση ότι το περιβαλλόμενο προϊόν διαθέτει σαφή και αδιαμφισβήτητα πλεονεκτήματα π.χ. φυσικό περιβάλλον, ωραία και φιλόξενα καταλύματα, ενδιαφέρουσες αγροτουριστικές δραστηριότητες κ.α.

Οι παραπάνω προτάσεις αποτελούν ένα αρχικό σχέδιο προβολής του αγροτουριστικού προϊόντος του Νόμου Θεσσαλονίκης και προτείνεται να έχουν ως φορέα υλοποίησης την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ως τον πιο αρμόδιο φορέα για την ανάληψη της αντίστοιχης πρωτοβουλίας.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΚΕΛΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ.

1.ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2 Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3 Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στη μεταπολεμική διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση για ταξιδιωτικές μετακινήσεις και συμβάλλουν κατά το μάλλον ή ήττον στην ανάπτυξη του (διεθνούς) τουρισμού. Οι παράγοντες αυτοί

Γύρω από τους οποίους εξελίσσεται η όλη επιστημονική συζήτηση για τα αίτια της επιταχυνόμενης μεγέθυνσης των διεθνών τουριστικών μετακινήσεων είναι συνολικά οι ακόλουθοι:

1. Ελεύθερος χρόνος
2. Διαθέσιμο εισόδημα
3. Τεχνολογικές δυνατότητες μετακίνησης
4. Διάθεση για μετακίνηση
5. Βαθμός αστικοποίησης του περιβάλλοντος στον τόπο μόνιμης κατοικίας
6. Απόσταση μεταξύ τόπου μόνιμης κατοικίας και τόπου τουριστικής διαμονής
7. Κοινωνική θέση
8. Επάγγελμα
9. Δομή του νοικοκυριού
10. Τιμές των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών
11. Συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής .

Ανεξάρτητα από το ποιου από αυτούς τους παράγοντες είναι δυνατόν, να επικαλεστεί κανείς για το πώς και το πόσο επηρεάζουν την επιθυμία και την απόφαση για ένα ταξίδι τουρισμού, είναι γεγονός ότι δύο είναι εκείνοι που ως βασικές προϋποθέσεις καθόρισαν και καθορίζουν μέχρι σήμερα την ατομική απόφαση για

την πραγματοποίηση τουριστικής μετακίνησης εκτός των ορίων της χώρας μόνιμου διαμονής. Τόσο το μέγεθος του ατομικά διαθέσιμου όσο και ο ατομικά διαθέσιμος ελεύθερος χρόνος αποτελούν τα δύο θεμελιώδη συστατικά στοιχεία των οποίων οι μεταβολές καθόρισαν μέχρι σήμερα την ανάπτυξη των ταξιδιωτικών μετακινήσεων για αναψυχή και μέσω αυτών του τουρισμού ως συνολικού φαινομένου στις σύγχρονες κοινωνίες.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά τις δύο αυτές προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση τουριστικού που συνιστούν και οι δύο μαζί τους βασικότερους όρους των εργασιακών σχέσεων, ισχύουν συνοπτικά τα ακόλουθα:

Η συνολική μέχρι σήμερα συζήτηση συμφωνεί ότι η ύπαρξη διαθέσιμου εισοδήματος, και μάλιστα σε μέγεθος μεγαλύτερο του μέσου αναγκαίου για την ικανοποίηση των αναγκών καθημερινής διαβίωσης στον τόπο ή τη χώρα μόνιμης διαμονής, συνιστά έναν από τους βασικούς παράγοντες για την απόφαση ταξιδιωτικής μετακίνησης με σκοπό την ατομική αναψυχή.

Ο ατομικά διαθέσιμος ελεύθερος χρόνος, και μάλιστα συνεχούς διάρκειας αρκετής για την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού τουρισμού εκτός της χώρας μόνιμης κατοικίας, συνιστά στοιχείο της κοινωνικής εξέλιξης των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών και αποτελεί σχετικά πρόσφατη κατάκτηση των κοινωνικών στρωμάτων που απασχολούνται σ' αυτές με εξαρτημένη εργασία.

Στην ιστορία του ελεύθερου χρόνου εύκολα διακρίνει κανείς *grosso modo* δύο διακριτές εποχές :Την προβιομηχανική εποχή, όπου δεν υφίστατο ελεύθερος χρόνος, με τη σημερινή έννοια του όρου, και τη βιομηχανική εποχή, με το συνεχώς διευρυνόμενο ελεύθερο χρόνο των εργαζόμενων στρωμάτων, ο οποίος συνοδεύεται με αντίστοιχη αύξηση των καταναλωτικών απαιτήσεων αυτών.

Μια διαχρονική συγκριτική προσέγγιση του χρόνου εργασίας στη βιομηχανική περίοδο των ανεπτυγμένων κοινωνιών δείχνει εύκολα

τη σχετική πτώση του συνολικού ετήσιου εργάσιμου χρόνου, αφού οι 3.900 ώρες ετήσιας εργασίας στο τέλος του 19^{ου} αιώνα έχουν φτάσει σήμερα περίπου τις 2.300 και η περαιτέρω μείωση του εβδομαδιαίου και συνακόλουθα του ετήσιου χρόνου εργασίας αποτελεί ζήτημα που απασχολεί άμεσα την εποχή μας.

Για το θέμα αυτό θα πρέπει εδώ να σημειωθεί μόνο ότι η μεν εξέλιξη του ελεύθερου χρόνου οφείλεται στην επίδραση της τεχνολογίας, οι συνθήκες όμως του ανταγωνισμού που επιβάλλουν τη χρήση της αποφέρουν αποτελέσματα εκ των οποίων μία μόνο πλευρά είναι η μείωση του εργάσιμου χρόνου των απασχολουμένων. Δεν πρέπει δηλαδή να αρνείται ότι οι πραγματικά απορρέουσες καταστάσεις από την εισαγωγή της τεχνολογίας δεν συνιστούν αποκλειστικά μια γραμμική εξέλιξη φθίνοντος χρόνου εργασίας για το σύνολο της κοινωνίας, αλλά μπορούν κάλλιστα να έχουν και άλλες επιπτώσεις, όπως π.χ η μείωση του χρόνου εργασίας να συνοδεύεται και από παράλληλη αύξηση είτε της ανεργίας είτε της μείωσης του ημερήσιου χρόνου εργασίας και συνακόλουθη μείωση του ατομικά διαθέσιμου εισοδήματος. Στην περίπτωση αυτή, η αύξηση του ετήσιου πλέον <<ελεύθερου χρόνου>> στα εργασιακά ενεργά άτομα μπορεί να συνοδεύεται από μείωση του εισοδηματικά καλυπτόμενου <<ελεύθερου χρόνου >> για το σύνολο της κοινωνίας. Για την οικονομία του παρόντος άρθρου θα αντιπαρέλθουμε εδώ μια μεγαλύτερη ανάλυση του θέματος αυτού και θα επικεντρωθούμε στο αναμφισβήτητο γεγονός ότι ο ατομικά διαθέσιμος ελεύθερος συνιστά βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση ταξιδιωτικής μετακίνησης μόνο στο βαθμό που συνυπάρχει με το ατομικά διαθέσιμο εισόδημα και αντίστροφα.

Πολλοί συγγραφείς θεωρούν επίσης ότι,, ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στο διαθέσιμο ατομικό εισόδημα και στον ατομικά διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο, η ανάπτυξη του τουρισμού δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την ύπαρξη και ενός τρίτου παράγοντα, αυτού της ανάπτυξης των μεταφορών. Η θέση αυτή θεωρούμε ότι σφάλλει όχι τόσο γιατί

θεωρεί τις μεταφορές παράγοντα στην εξέλιξη του διεθνούς τουρισμού, πράγμα που εκφράζει όντως μια πραγματικότητα, αλλά γιατί υπερτονίζει την τεχνολογική εξέλιξη των μεταφορών και γενικότερα της τεχνολογίας και την ανάγει έτσι σε συντελεστή ισότιμο με το ατομικά διαθέσιμο εισόδημα και τον ατομικά διαθέσιμο ελεύθερο χρόνο.

Η υπερεκτίμηση της σημασίας της τεχνολογίας των μεταφορών παραγνωρίζει ότι η τεχνολογική εξέλιξη σ' αυτόν τον τομέα αποτελεί συνακόλουθο στοιχείο της βιομηχανικής εξέλιξης εν γένει, στην οποία το διαθέσιμο εισόδημα και ο ελεύθερος χρόνος είναι τα κύρια κοινωνικά γνωρίσματα που συντελούν και επηρεάζουν τη μετακίνηση για τουρισμό ως κοινωνική ενέργεια και δραστηριότητα.

Μ' άλλα λόγια, η τεχνολογική εξέλιξη των μεταφορών παραγνωρίζει ότι η τεχνολογική εξέλιξη των μεταφορών δεν μπορεί να θεωρηθεί ξεχωριστός, ισότιμος και κυρίως αυτόνομος παράγων στην αύξηση της ζήτησης για τουριστικά ταξίδια, διότι ενυπάρχει μέσα στη γενικότερη εξέλιξη της βιομηχανικής ανάπτυξης. Μαζί με άλλους παρεμφερείς παράγοντες όπως οι επικοινωνίες, η ασφάλεια, οι χρηματοπιστωτικές τεχνικές και διαδικασίες, παρέχουν και οι μεταφορές εξ αντικειμένου τη δυνατότητα χρήσης τους στην τουριστική μετακίνηση όπως, ακριβώς και όλες οι άλλες τεχνολογικές εξελίξεις στην παραγωγή και γενικότερα στην οικονομία.

Ιστορικά οι πρώτες μεταβολές στο χρόνο εργασίας, που πραγματοποιήθηκαν ύστερα από σκληρότατους συνδικαλιστικούς αγώνες, ήταν για το χρόνο της εργάσιμης ημέρας, όπου μόλις από τη δεκαετία του 1920 αρχίζουν να καθιερώνονται οι 9 έως 8 ώρες ημερησίως, ενώ το γενικό 8ωρο αρχίζει να αποτελεί κατάκτηση των εργαζομένων μόλις από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μέχρι όμως και τη δεκαετία του 1920-30 οι εργάσιμες εβδομάδες παρέμεναν 52 και οι εργάσιμες ημέρες εβδομαδιαίως 6, πράγμα που συνιστά και το μεγαλύτερο εμπόδιο για ταξιδιωτική μετακίνηση εκτός

τόπου μόνιμης κατοικίας, ανεξαρτήτων των <<και διαθέσιμων εισοδημάτων για αναψυχή >>.

Μόνο λοιπόν από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και εντεύθεν, με την καθιέρωση πρώτα των 50 και αργότερα των 48 εργάσιμων εβδομάδων, δηλαδή με την εισαγωγή του θεσμού της άδειας των 4 εβδομάδων με αποδοχές, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι εργαζόμενοι, που αποτελούν και τη συντριπτική μεγαλύτερη μάζα της τουριστικής καταναλωτικής ζήτησης, διαθέτουν ελεύθερο χρόνο ικανό να καλύψει ανάγκες ταξιδιωτικής μετακίνησης για αναψυχή και τουρισμό εκτός τόπου και κυρίως εκτός χώρας μόνιμης κατοικίας.

Το ατομικό διαθέσιμο εισόδημα, δηλαδή ο δεύτερος σημαντικός παράγοντας επηρεασμού της δαπάνης για τουρισμό, και ιδιαίτερα της επιθυμίας για τουριστική μετακίνηση εκτός του τόπου μόνιμης κατοικίας, φαίνεται, σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα για τη μεταπολεμική περίοδο, να ανέρχεται ικανοποιητικά μέσω της ανόδου του μέσου κατά κεφαλήν εισόδημα τους στις βιομηχανικές χώρες αποστολής τουρισμού. Όμως η θεσμοθέτηση και η γενίκευση της άδειας με αποδοχές, αρχικά για 2 εβδομάδες και σήμερα για 4 ή 5 εβδομάδες ετησίως, είναι εκείνη που εμπέδωσε και καθιέρωσε τις ετήσιες διακοπές και ενίσχυσε την αγοραστική δύναμη για κατανάλωση στον ελεύθερο χρόνο των τουριστικών ταξιδιών ως συνολικών πλέον καταναλωτικών προϊόντων από ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.

Είναι σε τελική λοιπόν ανάλυση η διαλεκτική συνύπαρξη των δύο αυτών παραγόντων, που ιστορικά επιτεύχθηκε με το θεσμό της άδειας με αποδοχές, που όχι μόνο επηρέασε, αλλά καθόρισε τη δομή και τη μορφή της ανάπτυξης του (διεθνούς) τουρισμού. Είναι η εξέλιξη της ποιοτικής και ποσοτικής δομής αυτής της συνύπαρξης που καθόρισε ιστορικά όχι μόνο τους όρους και τα μεγέθη της τουριστικής ζήτησης, αλλά κυρίως τους όρους παραγωγής και

διάθεσης του τουριστικού ταξιδιού στη μετάβασή του από ατομικά (μέσω του ίδιου του ταξιδιώτη στο 18^ο και 19^ο αιώνα) σε βιοτεχνικά (μέσω του πρακτορείου ταξιδιών το 19^ο και 20^ο αιώνα και τέλος σε βιομηχανικά (μέσω του tour operator τον 20^ο και την αυγή του 21^ο αιώνα) παραγόμενο προϊόν. Είναι δηλαδή με απλά λόγια η διαλεκτικά ταυτόχρονη συνύπαρξη του εργασιακού ελεύθερου χρόνου και διαθέσιμου εισοδήματος του υποκειμένου της ζήτησης για τουρισμό που καθορίζει την εξέλιξη του περιεχομένου και της μορφής του προϊόντος <<τουριστικό ταξίδι>> και τελικά τη μορφή του ίδιου του τουριστικού φαινομένου.

Οι διαγραφόμενες σήμερα συνθήκες αυτής της συνύπαρξης δείχνουν να εγκαταλείπουν τη γραμμική λογική ανάπτυξής τους που κυριάρχησε για όλη τη μεταπολεμική περίοδο και να εισέρχονται όλο και βαθύτερα σε μια φάση απορύθμισης όπου ως κύρια χαρακτηριστικά διαφαίνονται τα ακόλουθα: Από τη μια μεριά, τα μεγέθη των κοινωνικών ομάδων, με σταθερούς ή και γραμμικά εξελισσόμενους όρους ατομικά συνεχούς ετήσιου ελεύθερου χρόνου και διαθέσιμου εισοδήματος, σταδιακά θα συρρικνώνονται, ενώ θα διευρύνονται συνεχώς τόσο τα μεγέθη της ανεργίας όσο και οι κοινωνικές ομάδες με επισφαλείς όρους στο χρόνο εργασίας και στο επιπλέον του αναγκαίου διαθέσιμο εισόδημα.

Από την άλλη μεριά, ο (διεθνής) τουρισμός, όντας πλέον αναγκαίο συστατικό της συνολικής ισορροπίας του διεθνούς οικονομικού συστήματος, θα μεταβάλλει προς το <<βιομηχανικότερο>> ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής και διάθεσης των τουριστικών μετακινήσεων, Κύριος στόχος αυτής της μεταβολής θα είναι η διάθεση προϊόντων (τουριστικών ταξιδιών) ευρείας χρήσεως και χαμηλής τιμής για να ικανοποιηθούν οι δημιουργούμενες απαιτήσεις για τουριστική ζήτηση και από συνεχώς διευρυνόμενα κοινωνικά στρώματα στις χώρες αποστολής που θα διαβιούν σε συνθήκες αβεβαιότητας χρόνου εργασίας και

συνακόλουθα του ελεύθερου χρόνου και ατομικά διαθέσιμου εισοδήματος .

Στη διαδικασία αυτή μετάβασης σ3ε ακόμη μεγαλύτερη κλίμακα παραγωγής του τόσο δύσκαμπτου, από άποψη συντελεστών παραγωγής, προϊόντος όπως είναι το τουριστικό ταξίδι, βασικό ρόλο θα κληθούν να παίξουν, από τη μια μεριά, η μετανάστευση στους χώρους ή χώρες υποδοχής φθηνής και ενίοτε εποχικής εργασίας και, από την άλλη μεριά, στους χώρους ή χώρες αποστολής η διεύρυνση της χρήσης των νέων τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο και τα multimedia, σε όλες τους τις εκφάνσεις και σε όλα τα κοινωνικά στρώματα της τουριστικής ζήτησης .

Ένα δείγμα αυτής της διαφαινόμενης προοπτικής είναι και ποιοτική πλευρά της λειτουργίας των GDS (Global Distribution Systems) μεταξύ των τουριστών, των πρακτορείων, των tour operators και όλων ανεξαιρέτως των παραγωγών των συστατικών προϊόντων του τουριστικού ταξιδιού. Στο πλαίσιο αυτό , ο εσωτερικά εντεινόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων ειδών και των μορφών παραγωγής και διάθεσης του τουριστικού ταξιδιού θα μεταβάλλει συνεχώς τη μορφή και τη δομή της τουριστικής αγοράς καθώς και τη μορφή των ταξιδιωτικών προϊόντων της .

Αυτή η δομή της τουριστικής αγοράς θα διακρίνεται από μεγάλο βαθμό συγκέντρωσης, τον οποίο οι νέες τεχνολογίες επικοινωνιών και ιδιαίτερα το Διαδίκτυο θα επιτείνουν συνεχώς, κυρίως στο επίπεδο της διάθεσης, μετατρέποντας πολλά από τα μέχρι σήμερα τελικά τουριστικά καταναλωτικά προϊόντα σε προϊόντα άμεσων εισροών για την παραγωγή όλο και πιο συμπυκνωμένων και ομοιογενοποιημένων ταξιδιωτικών προϊόντων .

Χρησιμοποιώντας όρους μελλοντολογίας, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι δύο είναι οι τάσεις που διαφαίνονται:

Η πρώτη συνίσταται στην ένταξη όλων, καταναλωτών-τουριστών, παραγωγών και ενδιαμέσων, σε μια μεγάλη και συνεχώς διαδικτυόμενη τουριστική αγορά, όπου όλοι θα ανταγωνίζονται

όλους σε κάθε χρονική στιγμή για όλα όσα αφορούν το ταξίδι τουρισμού είτε στους χώρους αποστολής είτε στους χώρους υποδοχής.

Η δεύτερη συνίσταται στην παράλληλη δημιουργία ενός πεδίου <<φανταστικής πραγμάτωσης >> διακοπών, όπου το ταξίδι σε χώρες μακρινές θα μπορεί με φθηνές τιμές λιανικής να προσφέρεται σε ηλεκτρονική μορφή χωρίς πλέον την εμπράγματη

Μορφή του, η οποία θα έχει αντικατασταθεί από την εικονική πραγματικότητα της ταξιδιωτικής εμπειρίας . Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε, πραγματοποιώντας μια αυθαίρετη χρήση υπαρχόντων δόκιμων όρων, να σκεφτούμε ότι κάπου έχει ήδη αρχίσει το <<προσομοιωμένο τουριστικό ταξίδι>> της πλήρους φανταστικής ψευδαίσθησης και ενδεχομένως της χυδαιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρει η μέχρι σήμερα ιστορικά διαμορφωμένη ταξιδιωτική κουλτούρα.

Δηλαδή, ένα τουριστικό ταξίδι είτε για πραγμάτωση πρόσθετων ταξιδιωτικά υποπροϊόντα θα διατίθενται στην καθημερινή ζωή των εργασιακά ευέλικτων και επισφαλών και έτσι ανασφαλών κοινωνικών στρωμάτων.

Η Γεωργία στην Ελλάδα

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, σε μία σημαντική έρευνα της εποχής υποστηριζόταν ότι ο ελληνικό αγροτικό τομέας παρουσιάζει σημαντικά κενά στην κάλυψη των αναγκών του σε εργατικό δυναμικό. Είναι η περίοδος κατά την οποία το οικονομικά ενεργό αγροτικό δυναμικό ανερχόταν στο 54% του συνολικού οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, γινόταν πολύς λόγος για τον υπερβολικό αριθμό των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα της χώρας, η εσωτερική μετανάστευση είχε αρχίσει να παίρνει μορφή χιονοστιβάδας, η δε εξωτερική που είχε χαρακτηριστεί και ως "θείον δώρον", προσέθετε κι άλλον ένα δρόμο φυγής στο πλεονάζον αυτό εργατικό δυναμικό. Σήμερα, που ο οικονομικά ενεργός αγροτικός πληθυσμός βρίσκεται πολύ πιο κάτω από το 20% (18,7%, σύμφωνα με την απογραφή του 1991), συνεχίζεται να γίνεται λόγος για πολύ υψηλό ποσοστό που παρεμποδίζει την ανάπτυξη του τομέα και τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της αγροτικής παραγωγής μας, ενώ, από την άλλη, η χρήση μισθωτής εργατικής δύναμης, ντόπιας ή από την αλλοδαπή, παίρνει όλο και μαζικότερες διαστάσεις. Οι <<αντιφάσεις>> που εντοπίζει κανείς στις παρατηρήσεις αυτές είναι προφανείς. Τα ερωτήματα που ανακύπτουν είναι εύγλωττα.

Ποια είναι τελικά η αλήθεια; Όλα είναι αλήθεια. Και πρώτη αλήθεια είναι η διαρκής, μέσα στο χρόνο, ιδιομορφία αλλά και πολυπλοκότητα της αγροτικής παραγωγής, της κοινωνίας του αγροτικού χώρου, της απασχόλησης των μελών της και του αγροτικού τομέα συνολικά. Ο αγροτικός τομέας, στην Ελλάδα και διεθνώς, λειτουργεί, αλλάζει <<αποδιαρθρώνεται>>, <<αναδιαρθρώνεται>> και τελικά προσαρμόζεται στο εκάστοτε νέα δεδομένα και απαίτησης που πηγάζουν όμως, κατά κύριο λόγο, έξω από τον αγροτικό τομέα και αποβλέπουν, σε τελική ανάλυση, στην εξυπηρέτηση αναγκών των άλλων τομέων της οικονομίας.

Ο ρόλος της αγροτικής οικονομίας και κοινωνίας στην ανάπτυξη.

Πράγματι, αν διατρέξει κανείς κ με μια γρήγορη μάτια, την ιστορική πορεία του αγροτικού τομέα στην περίοδο από τη βιομηχανική επανάσταση μέχρι σήμερα, θα διαπιστώσει ότι ο ρόλος του, και η λειτουργία του, ήταν αυτός μιας εσωτερικής <<αποικίας>> προς όφελος της ανάπτυξης των αστικών τομέων της οικονομίας και κύρια του βιομηχανικού. Μέχρι πριν από κάποιες δεκαετίες, αν μείνουμε στο παράδειγμα των αναπτυγμένων, λεγόμενων, χωρών, εκτός του ότι αποτέλεσε την αφετηρία της βιομηχανικής τους επανάστασης, όφειλε στη συνέχεια να τροφοδοτεί τον αστικό τομέα ε φθηνές πρώτες ύλες και προϊόντα διατροφής, φθινό εργατικό δυναμικό, να αποτελεί πηγή εκροής κεφαλαίου και συναλλάγματος και παράλληλα χώρο κατανάλωσης των προϊόντων του αστικού χώρου.

Η ανάγκη, δηλαδή, της αύξησης της αγροτικής παραγωγής και της παραγωγικότητας, της εξειδίκευσης, του εκχρηματισμού και της εμπορευματοποίησης, με παράλληλη αύξηση της χρήσης της πλέον σύγχρονης τεχνολογίας και της, κατά συνέπεια, διαρκούς μείωσης του αγροτικού εργατικού δυναμικού προέκυπταν ως αναπόφευκτες εξελίξεις. Εύλογα, οι αλλαγές στις προσιώνιες δομές , λειτουργίες αλλά και αξίες της χωρικής κοινωνίας, οικονομίας και πολιτισμού ήταν καταλυτικές. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Η αγροτική παραγωγή εντατικοποιήθηκε και σε πολλές περιπτώσεις <<εκβιομηχανίστηκε>>, η βελτιούμενη τεχνολογία αχρήστευσε παραδοσιακές μορφές παραγωγής και οδήγησε στην υποκατάσταση της εργατικής δύναμης όλο και πιο πολύ, από τεχνολογικά μέσα και στη μετανάστευσή της αφήνοντας, σε πολλές περιπτώσεις, ερημωμένες περιοχές. Οι εξελίξεις αυτές έδωσαν σε πολλούς τη δυνατότητα να διαβλέπουν σύντομα το τέλος των αγροτών

(Mendras, Rifkin) και την απόλυτη κυριαρχία της τεχνολογίας. Διαβάζοντας κανείς της περιγραφές του Rifkin για το πώς προβλέπεται να επιδράσουν η ανάπτυξη της παραγωγής του εργαστηρίου και της παραγωγής χωρίς γη, η χρήση του λογισμικού, η ρομποτική, η μοριακή τεχνολογία, η γενετική και η γενικότερη βιοτεχνολογική επανάσταση, εύκολα καταλήγει στο δικό του συμπέρασμα ότι επέρχεται <<το τέλος της υπαίθριας γεωργίας>>. Η γνωστή μας ειδυλλιακή εικόνα του αγρότη παραγωγού-εργαζόμενου, μέλους <<από πάντα>> της χωρικής μικροκοινωνίας και φορέας του αντίστοιχου προαιώνιου πολιτισμού, θα ανήκει μόνο στις αναπολήσεις και αργότερα στις λογοτεχνικές-λαογραφικές σελίδες.

Φαίνεται ότι προς τα εκεί πηγαίνουν τα πράγματα. Μπορεί όμως και να μη φτάσουν μέχρι εκεί και να μην είναι τόσο μελανό ή ρόδινο, ανάλογα με το από ποια οπτική το βλέπει κανείς, το μέλλον. Κι αυτό μέχρι στιγμής στο μέλλον της αγροτικής παραγωγής και της κοινωνίας των αγροτών του αναπτυγμένου, του πρώτου κόσμου. Δίπλα όμως σ' αυτόν υπάρχει ένας τρίτος και ένας τέταρτος κόσμος με τα δισεκατομμύρια των ανθρώπων που προσπαθούν απλώς να επιβιώσουν, κάτι που δεν είναι πάντα εφικτό, με γεωργία της αυτοκατανάλωσης και με ησιόδεια, σε πολλές περιπτώσεις, τεχνολογία. Μόνο μια δημιουργική φαντασία ενός σύγχρονου Ιουλίου Βερν ή ίσως ενός μάνατζερ μιας πολυεθνικής των αγροδιατροφικών συμπλεγμάτων μπορεί να <<προβλέψει >> ή να σχεδιάσει το μέλλον της γεωργίας και της διατροφής των δισεκατομμυρίων αυτών <<αθλίων >>.

Πέρα όμως από αυτούς τους ανήμπορους του φτωχού κόσμου, είναι και η κοινωνία και η διατροφή αυτού του ίδιου του ανεπτυγμένου κόσμου. Τα φαινόμενα των τελευταίων τουλάχιστον 20 ετών, που εντάθηκαν τελευταία, δείχνουν ότι η μαζικοποίηση, μέσω της "εκβιομηχάνισης" της αγροτικής παραγωγής, η με κάθε θυσία ανεξέλεγκτη επιδίωξη της αύξησης της παραγωγικότητας, της

μείωσης του κόστους της παραγωγής, με τη μείωση της ζωντανής εργασίας και τη μαζική χρήση βιομηχανικών εισροών, με απρόβλεπτες, πολλές φορές ή προβλεπτές επιπτώσεις στην υγεία των καταναλωτών και καταστροφικές συνέπειες στην αναπαραγωγή της φύσης, οδηγούν σε αρρωστημένες στην κυριολεξία καταστάσεις. Είναι διάχυτος ο φόβος στους πληθυσμούς των ανεπτυγμένων κοινωνιών για τα προβλήματα που συνεπάγονται οι παρεμβάσεις στη διατροφική αλυσίδα, μέσα από τις μεταλλάξεις των προϊόντων, τη μαζική χρήση χημικών ουσιών, τη χρήση των κρεατάλευρων, κ.λ.π.

Οι φωνές για αύξηση των ελέγχων, ανάπτυξη των βιολογικών προϊόντων, για συνειδητοποίηση της έννοιας και εφαρμογή της αειφορίας, για επιστροφή στη μικρή οικογενειακή παραγωγή με τις παλαιές υγιείς προδιαγραφές της, για αλλαγή στην καταναλωτική συνείδηση των πληθυσμών, κ.λ.π., αυξάνονται και ακούγονται όλο και πιο πολύ. Άλλη μια λοιπόν αντίφαση, αναδεικνύεται καθώς η ανεμπόδιστη λειτουργία του κυρίαρχου καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής αλλά και σκέψης, με τα αποθεωμένα κεντρικά συστατικά του, την "ελευθερία" της αγοράς και την κερδοφορία, έρχεται σε σύγκρουση με το γενικό καλό της ανθρωπότητας.

Μέσα σε ανάλογες αντιφάσεις προσπαθεί να ισορροπήσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση τη δική της αγροτική πολιτική. Αφού στις πρώτες δύο, περίπου, δεκαετίες της εφαρμογής της Κοινής της Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) επιδίωξε αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα, διαμορφώνοντας ένα θερμοκήπιο προστασίας με μηχανισμούς που προωθούσαν την παραγωγική διαδικασία προς τη μαζικοποίηση και εντατικοποίηση, δεν άργησε να "νιώσει" τα όρια του αναπόφευκτα κρισιακού αυτού μοντέλου ανάπτυξης.

Ασφαλώς δεν είναι μόνο οι πιέσεις των κυρίαρχων ΗΠΑ ή δι' αυτής των αποφάσεων της πρώην GATT ή του σημερινού Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που επιβάλλουν αλλαγές στην αγροτική πολιτική της. Τα ίδια τα αποτελέσματα της πολιτικής της,

είτε κατά την πρώτη περίοδο, ως τεράστιοι όγκοι αδιάθετων αποθεμάτων αγροτικών προϊόντων, είτε η συνειδητοποίηση της ανεξέλεγκτης καταστροφής των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος ή οι επιπτώσεις της βιομηχανοποίησης της αγροτικής παραγωγής με τα παραδείγματα των "τρέλων αγελάδων", για να αναφερθούμε στο πιο πρόσφατο αρνητικό παράδειγμα, επέβαλαν νέες προσεγγίσεις στην αναπτυξιακή αντίληψη.

Στη βάση αυτή επιτείνονται και οι προβληματισμοί για τις επιπτώσεις της κάθετης συρρίκνωσης των κοινωνιών της υπαίθρου και της ερήμωσης πολλών περιοχών στην κοινωνική συνοχή, την πολιτισμική πολυμορφία αλλά και στην αύξηση της ανεργίας στα αστικά κέντρα. Η αναπτυξιακή ευφορία των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών συγκάλυπτε πολλά από τα προβλήματα αυτά.

Η έξοδος των αγροτών προς τα αστικά κέντρα εμφανιζόταν ανώδυνη, αφού ή εύκολη απορρόφηση τους στους αναπτυσσόμενους οστικούς τομείς της οικονομίας, δεν προκαλούσε κοινωνικούς κραδασμούς. Από τις αρχές όμως της δεκαετίας του '70 αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση και στο επίπεδο αυτό, καθώς η ανεργία χτυπάει την πόρτα των ανεπτυγμένων κοινωνιών.

Δύο παράλληλα λοιπόν , φαινόμενα-γεγονότα επιβάλλουν στην Ε.Ε. τη σταδιακή αναθεώρηση των "επιτυχημένων" πολιτικών της. Η Ε.Ε. "ανακαλύπτει" τον αγροτικό χώρο, την κοινωνία του, τις ανισότητες μέσα σ' αυτήν, τις πολλές γεωργίες μέσα στην ίδια γεωργία, τα δυνητικά ποιότητα της παραγωγής του, τη σημασία της χωρικής κοινωνίας, τη συμβολή του στην αναπαραγωγή του περιβάλλοντος και συνολικά την περίφημη πολυλειτουργικότητα του.

Η Ε.Ε. δηλαδή, "ανακαλύπτει" ότι ο αγροτικός χώρος δεν είναι μόνο πεδίο παραγωγής αγροτικών αγαθών, αλλά και άκρως σημαντικών αύλων αγαθών. "Ανακαλύπτει" την υπαίθρο χώρα και τις τοπικές κοινωνίες με την πολυμορφία των πολιτισμών τους και τις μεγάλες δυνατότητες οργάνωσης και διαχείρισης των τοπικών πόρων προς όφελος όλων. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι η

ανακάλυψη αυτή είναι υστερόβουλη, είναι παρόλα αυτά σημαντική. Μιλάμε για "υστεροβουλία" γιατί η νέα αυτή αντίληψη για τον αγροτικό χώρο και το ρόλο του απαντάει (συγκυριακά ;) σε συγκεκριμένα προβλήματα, χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι όταν αυτά τα προβλήματα αρθούν, δε θα κληθεί ο αγροτικός χώρος να ανταποκριθεί στις όποιες ανάγκες του κυρίαρχου κεφαλαίου. Βασικά απαντά στα δυο καίρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. τα τελευταία 20 χρόνια.

Πρώτον, στο πως θα μειωθεί ο όγκος των προϊόντων και θα βελτιωθεί η ποιότητα τους και **δεύτερον**, πως θα συγκρατηθεί ο πλεονάζων αγροτικός πληθυσμός στον τόπο του και κυρίως μακριά από τα αστικά κέντρα που μαστίζονται από την ανεργία. Μη μπορώντας όμως να ξεπεράσει τις αντιφάσεις του ίδιου του συστήματος, η Ε.Ε. διακηρύσσει δύο πολιτικές: από τη μία, την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων της και από την άλλη, τη στήριξη της αγροτικής εκμετάλλευσης με παράλληλη ανάδειξη τρόπων παρέμβασης στα περιβαλλοντολογικά προβλήματα που προκαλούν η εντατική και η μεγάλη παραγωγή. Η απλή λογική λέει ότι αυτά τα δύο όχι μόνο δεν πάνε μαζί, αλλά αλληλοαναιρούνται, καθώς η μεν πρώτη προϋποθέτει μεγάλης έκτασης και μαζική παραγωγή σε μεγάλες εκμεταλλεύσεις, με τη χρήση των πλέον σύγχρονων μέσων της τεχνολογίας και άρα μικρή ανθρώπινη εργασία, ενώ η άλλη προϋποθέτει, κατέχει και μπορεί ακριβώς τα αντίθετα. Αφήνουμε την ανταγωνιστικότητα και μένουμε στην οικογενειακότητα της αγροτικής παραγωγής που συνδυάζεται πιο πολύ με την ανθρώπινη απασχόληση αλλά και με μια άλλη, δυνητική, μελλοντική εικόνα του αγροτικού χώρου και της υπαίθρου χώρας.

Η προσπάθεια λοιπόν της Ε.Ε. μέσα από μια σειρά πολιτικές, όπως τα προγράμματα LEADER (αγροτουρισμός, οικοτεχνία, μικρές βιοτεχνίες κ.τλ.), την προώθηση της ολοκληρωμένης τοπικής

ανάπτυξης και άλλων συλλογικών πρωτοβουλιών (γυναικείοι συνεταιρισμοί, διεπαγγελματικές οργανώσεις, κ.τ.λ.), την ενίσχυση προγραμμάτων για παραγωγή προϊόντων ποιότητας, βιολογικών ή ονομασίας προέλευσης, περιβαλλοντολογικών δράσεων που φέρονται από αγρότες και κατοίκους της υπαίθρου κ.τ.λ. προσπαθεί να δημιουργήσει ένα πλέγμα δραστηριοτήτων που θα επιτρέψουν στους κατοίκους του αγροτικού χώρου να προχωρήσουν σε συνδυασμό απασχολήσεων και άρα πηγών εισοδημάτων που θα τους επιτρέψει να επιβιώνουν στον τόπο τους.

Τους προτρέπει , δηλαδή, προς την πολυαπασχόληση. Σε συνδυασμό με αυτά, η ενίσχυση της εικόνας της οικογένειας και της οικογενειακότητας της παραγωγής ανακαλεί στη μνήμη και, γιατί όχι, επικαλείται στην πράξη τον παλιό ρόλο της αγροτικής οικογένειας, όχι πλέον ως μικρή επιχείρηση που μπορεί να επιβιώσει με όρους αγοράς, αλλά ως, πρωτίστως, αρχετυπικού κοινωνικού κυττάρου, με κυρίαρχη την αίσθηση της κοινής μοίρας των μελών της, που βέβαια, και αυτό είναι το σημαντικότερο, δεν "απολύει" το πλεονάζων εργατικό δυναμικό της, αλλά το συγκρατεί ακόμα και σε συνθήκες υποαπασχόλησης, λανθάνουσας ή ανοιχτής ανεργίας τους.

Βέβαια, η πλέον σύγχρονη πολιτική της Ε.Ε. που διαφαίνεται μέσα από την Agenda 2000 και τις αποφάσεις του Βερολίνου, την αναμενόμενη διεύρυνση της Ε.Ε. προς Ανατολάς καθώς και το οικονομικό κόστος των "τρέλων αγελάδων", δεν προοιωνίζεται προσδοκίες για τη συνέχιση ανάλογης της, μέχρι σήμερα τουλάχιστον ευρωπαϊκής χρηματοδοτικής ενίσχυσης των δράσεων αυτών. Επομένως και από αυτήν την οπτική, το μέλλον είναι ομιχλώδες, που μάλλον θα αποβεί σε βάρος των αγροτών.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο λειτουργεί και ο ελληνικός αγροτικός τομέας. Παρ' όλες τις σημαντικές διαφορές του από τους αντίστοιχους των ανεπτυγμένων, κυρίως βόρειων χωρών της Ε.Ε., οι βασικοί κανόνες και κατευθύνσεις δε διαφοροποιούνται καθώς τα εκάστοτε "αιτήματα" του αστικού χώρου ήταν ανάλογα. Βέβαια ο

αγροτικός ελληνικός πληθυσμός συνεχίζει να είναι πολύ σημαντικός. Παρ' όλη τη μαζική εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση των οικονομικά ενεργών αγροτών από τα μέσα της δεκαετίας του '50 ως τα μέσα της δεκαετίας του '70 (53,9% το 1961 στο σύνολο του πληθυσμού και 18,7% το 1991) το ποσοστό τους είναι μεγαλύτερο ή πολλαπλάσιο αυτών των άλλων χωρών μελών της Ε.Ε.

Από την άλλη, η ελληνική αστική κοινωνία χαρακτηρίζεται ως "νεαρή" καθώς οι προερχόμενες από τον αγροτικό χώρο γενιές που τη συγκρότησαν είναι πρόσφατες. Άρα το ερώτημα που ανακύπτει ως προς το μέλλον του αγροτικού τομέα έχει πολλές πτυχές. Αν το ζήτημα της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αγροτικών προϊόντων επιβάλλει και τους αντίστοιχους όρους, με πρώτιστο τη μείωση του αγροτικού εργατικού δυναμικού, δεν μπορεί κανείς να μη λάβει υπόψη του τις άλλες, πολύ σημαντικές διαστάσεις. Σε ποιες π.χ περιοχές, σε ποια προϊόντα, σε ποια μεγέθη εκμεταλλεύσεων, με πόση και ποια τεχνολογία και με πόσους και ποιους εργαζόμενους μπορεί να επιτευχθεί μια τέτοια μείωση του κόστους παραγωγής, ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα αυτή; Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται για τα μεγάλα τμήματα των ορεινών, ημιορεινών και μικρονησιωτικών περιοχών που έχουν ένα πλούσιο φάσμα προϊόντων και είναι αυτές που υποφέρουν πιο πολύ από την ερήμωση, την εγκατέλειψη και τη φτώχεια. Από τον τεράστιο αριθμό των αγροτικών οικογενειακών εκμεταλλεύσεων (πάνω από 800 χιλ), πάνω από το 90% είναι κάτω από 100 στρέμματα, μικρές δηλαδή για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, το δε κληρονομικό, τουλάχιστον, δίκαιο δεν επιτρέπει τη συγκέντρωσή τους σε λιγότερα χέρια για μια, κατά τεκμήριο, ορθολογικότερη οργάνωσή τους. Πολλά από τα προϊόντα δεν επιδέχονται ιδιαίτερες οργανωτικές βελτιώσεις ή σοβαρή τεχνολογική συμβολή, πόσο μάλλον, όταν παράγονται στις προβληματικές γεωλογικά, περιοχές. Πως μπορεί να επιτευχθεί η μείωση των εργαζομένων, αν υποθέσουμε ότι είναι επιθυμητή, χωρίς κοινωνικούς κραδασμούς και με δεδομένα τα ψηλά ποσοστά

ανεργίας στα μεγάλα αστικά κέντρα, όταν οι προσφερόμενες εναλλακτικές λύσεις για άλλη απασχόληση είναι οριακές και σε πολλές περιοχές μηδαμινές.

Ο αριθμός των νέων που επιθυμούν να διαδεχτούν τους γονείς τους στην αγροτική τους εκμετάλλευση είναι ανησυχητικά χαμηλός. Αν προσθέσει δε κανείς το μεγάλο ποσοστό των γερασμένων αρχηγών των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, τότε τίθεται ένα σοβαρό ζήτημα για τη συνέχεια τους. Τι θα σημάνει το επίπεδο της κοινωνικής συνοχής μια ακόμα σοβαρή έξοδος των αγροτών, όπως όμως και για τη διαφύλαξη τού, θεωρούμενου πλέον ως κοινωνικού αγαθού, περιβάλλοντος του οποίου είναι φυσικοί φύλακες; Ήδη οι οικονομικά ενεργοί αγρότες έχουν συρρικνωθεί από το 85% που ήταν το 1961 στο σύνολο των οικονομικά ενεργών ατόμων που ζούσαν σε κοινότητες με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους, σε περίπου 46%, αποτελούν, δηλαδή, μειονότητα και στον κατεξοχήν χώρο τους, στα χωριά.

Φυσικά οι πολυαπασχολούμενοι, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό αγρότες, αυξάνονται διαρκώς, οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις, με τη δραστική μείωση των συμβοηθούντων μελών, μεταβάλλονται σε πεδίο απασχόλησης "ένός ατόμου", του αρχηγού, ενώ, παράλληλα, η μαζική απασχόληση αλλοδαπών μισθωτών περιπλέκει την έννοια και τις προοπτικές αλλά και τις δυνατότητες της αγροτικής απασχόλησης.

Είναι προφανές ότι οι αντιλήψεις για τον "αγρότη" θα υποστούν σημαντικές αλλαγές στο μέλλον. Δε θα πάψουν, όμως, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο οι αγρότες να είναι αναγκαίοι, όπως αναγκαία θα είναι και η παραγωγή προϊόντων διατροφής και πρώτων υλών, και κύρια, πιθανόν, πιστοποιημένων για την ποιότητα τους. Ίσως αναζητήσουμε, μαζί με την ποιότητα των προϊόντων τους και τη σημαντικότητα της πολλαπλής πολιτισμικής και κοινωνικής συνεισφοράς τους. Αποτελεί, ούτως ή άλλως, μια πρόκληση και ένα

σημαντικό δίλημμα, για την οργανωμένη κοινωνία να αρθεί πάνω από τις μονοσήμαντες αντιλήψεις για την οικονομική ανάπτυξη και να δει πιο ολοκληρωμένα και πέρα από συγκυριακές πολιτικές, το, σε τελική ανάλυση, κοινωνικό αγροτικό ζήτημα του οποίου οι ρίζες και προεκτάσεις ούτε αρχίζουν ούτε τελειώνουν στους αγρότες. Συνεπώς, το αν θα έχουμε λίγο ή περισσότερο αγροτικό πληθυσμό, το αν η απασχόληση τους θα ακολουθήσει αυτούς ή τους άλλους δρόμους, το αν θα αφήσουμε τις “νομοτέλειες” να οδηγούν στη γνωστή αναπόφευκτη συρρίκνωση ή θα επιλεγούν άλλες λύσεις έγκειται στο όραμα και άρα τις προτεραιότητες που θα θέσει η κάθε κοινωνία για το μέλλον της.

Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

Οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες μας δεν καλλιεργούμε τη γη κι έτσι μάλλον δεν καταλαβαίνουμε πια αυτόν τον τρόπο ζωής.

Όμως είτε στις ανεπτυγμένες χώρες, όπου οι αγρότες γίνονται πιο γέροι και λίγοι, είτε στις αναπτυσσόμενες όπου γίνονται συνεχώς περισσότεροι και άρα κληρονομούν όλο και μικρότερα κομμάτια γης, ο κοινός παρονομαστής είναι ότι η ζωή γίνεται δυσκολότερη για τους αγρότες. Ένας συνδυασμός συμπίεσης του εισοδήματός τους, αυξανόμενου χρέους προς τις τράπεζες και μαρasmus της υπαίθρου οδηγεί συνεχώς τους αγρότες να εγκαταλείψουν τη γεωργία ως κύρια απασχόλησή τους ή να μετακομίσουν οριστικά στις πόλεις. Ή, ίσως να φύγουν οριστικά για τον άλλο κόσμο: Ο αριθμός αυτοκτονιών αγροτών σ' όλο τον κόσμο έχει αυξηθεί δραματικά .

Από το 1950 ο αριθμός των αγροτών σε όλες τις βιομηχανικές χώρες έχει πέσει μέχρι και 80%, λες και τους έχει χτυπήσει κάποιος θανατηφόρος ιός. Στην Ιαπωνία πάνω από το 50% των αγροτών που απέμειναν είναι πάνω των 65 ετών . Στις Η.Π.Α οι κανονικοί αγρότες πλήρους απασχόλησης είναι κάτω από 1% του πληθυσμού (λιγότεροι και από τους φυλακισμένους !

Οι αριθμοί μπορεί να συρρικνώνονται, όμως η οικονομική σημασία της γεωργίας κάθε άλλο. Η γη πρέπει να θρέφει κάθε χρόνο 80 εκατομμύρια περισσότερα στόματα που προστίθενται στον παγκόσμιο πληθυσμό. Από την άλλη πλευρά σήμερα, –παρά την εκβιομηχάνιση και την άνθηση των υπηρεσιών – περίπου οι μισοί κάτοικοι του πλανήτη ζουν ακόμα από τη γεωργία (στην υποσαχάρια Αφρική κα την ΝΑ Ασία πάνω από 70%)

Η παγκόσμια κρίση στη γεωργία συνήθως αντιμετωπίζεται ως αναπόφευκτο τίμημα της “προόδου” και του εκσυγχρονισμού της οικονομίας κα της κοινωνίας. Η ζωή στην ενοχή θεωρείται πια, από τους κατοίκους των πόλεων αλλά και των χωριών, ως

οπισθοδρομική, αργή, βαρετή κ.λπ., κατάλληλη μόνο για διακοπές το καλοκαίρι. Δυστυχώς, το όνειρο της πόλης για πολλούς για πολλούς αγρότες δεν αποδεικνύεται στην πράξη παρά σκέτη απογοήτευση, ειδικά στον Τρίτο Κόσμο, όπου οι άνθρωποι στοιβάζονται μέσα στις βρώμικες τρώγλες που μαστίζονται από εγκληματικότητα, στη σκιά των ουρανοξυστών. Βέβαια, οι αγρότες συνήθως δεν προσελκύονται τόσο στις πόλεις από τις δελεαστικές υποσχέσεις της αστικής ζωής όσο διώχνονται από τα χωράφια τους μέσα από μια συνεχή διαρθρωτική αλλαγή (μάλλον καταστροφή...) στην οικονομία.

Από αρκετές πλευρές η ζωή των αγροτών ήταν καλύτερη το 18^ο και το 19^ο αιώνα. Δεν ήταν πλούσιοι οι περισσότεροι, αλλά είχαν σταθερά εισοδήματα, χαμηλότερο κόστος παραγωγής, ανύπαρκτη εξάρτηση από δάνεια και ισχυρούς δεσμούς μεταξύ τους. Όλα άλλαξαν μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν εμφανίστηκαν τα χημικά (λιπάσματα, εντομοκτόνα κ.λπ.) και εντάθηκε η εκμηχάνιση. Όταν όλοι οι αγρότες μπορούσαν πια ν' αυξήσουν δραστικά την παραγωγή τους (το θαύμα παραγωγικότητας της "Πράσινης Επανάστασης"), λόγω κάθετης αύξησης της προσφοράς, οι τιμές πήραν την κάτω βόλτα .

Γρήγορα οι αγρο-βιομηχανίες που πρόσθεταν "αξία" στο προϊόν του αγρότη (επεξεργασία, συσκευασία, διανομή) έγιναν κυρίαρχη δύναμη στη διατροφική αλυσίδα από τα χωράφια μέχρι το σουπερμάρκετ. Οι αγρότες κατάντησαν ένα γρανάζι σε αυτή την αλυσίδα, παράγοντας απλώς <<πρώτες ύλες >>. Αυτή είναι η παγίδα του σημερινού αγρότη: Η υπερπροσφορά και οι πτωτικές τιμές που έχουν προκληθεί από την παραγωγικότητα της τεχνολογίας και των χημικών εισροών απαιτούν ως αναγκαστική διέξοδο ολοένα περισσότερες επενδύσεις – άρα μεγαλύτερα χρέη για τον αγρότη – σε τεχνολογία (π.χ πληροφορική πια) και χημικά για να γίνει πιο ανταγωνιστικός, δηλαδή να παράγει ακόμα περισσότερα προϊόντα. Αλλά έτσι οι τιμές θα πέσουν κι άλλο, ενώ τα χρέη του δύσκολα θα

εξυηρητηθούν θα χρειαστούν νέες επενδύσεις κ.ο.κ. Φαύλος κύκλος, που οδηγεί σε συνεχώς λιγότερους αγρότες κι αυτούς πια κανονικούς επιχειρηματίες. Το μόνο μήνυμα που παίρνουν οι αγρότες από τις αγορές κα τις κυβερνήσεις είναι να γίνουν μεγαλύτεροι – ή να φύγουν από τα χωράφια...

Δυστυχώς για τους αγρότες, ακόμα και τα πολυδιαφημισμένα οφέλη από τις οικονομίες κλίμακας δεν αφορούν τόσο τους ίδιους όσο τις αγρο-βιομηχανίες που αγοράζουν τις πρώτες ύλες τους φθηνότερα. Γι' αυτό και οι αγρο-βιομηχανίες γίνονται όλο και ισχυρότερες και λιγότερες! Ακόμα και οι πολιτικές που υποτίθεται ότι ευνοούν τους αγρότες, όπως η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου αγροτικών προϊόντων στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε), όλο και περισσότερο καθορίζονται από τις αγρο-πολυεθνικές που έχουν κάθε λόγο να ωθούν τους αγρότες όλου του κόσμου σε σκληρό ανταγωνισμό, εξαιτίας του οποίου οι τιμές θα βουλιάξουν κι άλλο. Άρα, το άνοιγμα των παγκόσμιων αγορών δεν είναι πανάκεια για τους αγρότες. Όπως πολλοί το πλασάρουν.

Δεν είναι έτσι παράξενο που σε όλο τον κόσμο οι αγρότες συχνά εξεγείρονται, πολλές φορές με βίαιο τρόπο, ενάντια στις κυβερνήσεις, τους μεγάλο-ιδιοκτήτες γης, τις πολυεθνικές. Από τους Ζαπατίστας του Μεξικού, τους ακτήμονες της Βραζιλίας ή της Ζιμπάμπουε που κάνουν καταλήψεις αγροκτημάτων, μέχρι τους Ευρωπαίους αγρότες που τα σπάνε στις Βρυξέλλες, η διάχυτη οργή είναι φανερή. Και δεν πρόκειται για επαναστάτες χωρίς αιτία...Καθώς όμως οι αγρότες λιγοστεύουν, η πολιτική δύναμή τους μάλλον μειώνεται.

Εάν πρόκειται η γεωργία και η ανάπτυξη της υπαίθρου να πάρουν το σωστό δρόμο στο μέλλον, θα πρέπει να αλλάξουν οι σχέσεις δύναμης σε όλο το μήκος της αγρο-διατροφικής αλυσίδας, ώστε οι σχέσεις ανάμεσα στους γεωργούς και την αγορά (έμποροι,

βιομηχανίες τροφίμων, καταστηματαρχες κ.λπ .)να γίνουν πιο ισότιμες.

Διότι τελικά δεν είναι οι χαμηλές αγροτικές τιμές ρίζα του προβλήματος αλλά η ολοένα μεγαλύτερη εξάρτηση των αγροτών από τους αγοραστές των προϊόντων τους (δηλαδή συνήθως από πολυεθνικές εταιρείες, όπως οι Cofa Arga και Novartis).

Έτσι, από αυτό που πληρώνει ο καταναλωτής ως τελική τιμή για ένα αγροτικό προϊόν, στον αγρότη που το παρήγαγε αναλογεί συνεχώς μικρότερο ποσοστό. Μερικές φορές ο αγρότης λειτουργεί σε μια ολιγοπωνιστική αγορά όπου υπάρχει μόνο ένας αγοραστής για τη σοδειά του – η ίδια εταιρεία από την οποία προμηθεύεται σπόρους, λιπάσματα κ.λπ. Συχνά αναγκάζεται να αγοράζει ακριβά και να πουλά φθηνά, μετατρέπόμενος σε <<δουλοπάροικο>> στην ίδια του τη γη. Όσο πιο μεγάλη δύναμη αποκτούν οι αγρο-βιομηχανικές επιχειρήσεις στη γεωργία μιας χώρας, τόσο περισσότεροι αγρότες τα παρατούν για να κάνουν άλλη δουλειά.

Σήμερα, η εικόνα της παγκόσμιας γεωργίας είναι χονδρικά η εξής: Μια αυξανόμενη μειονότητα του αγροτικού πληθυσμού είναι συνδεδεμένη με την παγκόσμια αγορά τροφίμων μέσα από συμβόλαια με μεγάλες αγρο-βιομηχανικές εταιρείες ή και άμεσα με μεγάλα σουπερ μάρκετ . Στο άλλο άκρο μια μεγάλη μάζα αγροτών αγωνίζεται να επιβιώσει, παράγοντας αποκλειστικά για αυτό-κατανάλωση και συνήθως καταφεύγοντας σε συμπληρωματικές έξω-αγροτικές δουλειές και τη μετανάστευση (εποχική ή πιο μόνιμη). Στο ενδιάμεσο βρίσκεται μια συνεχώς συρρικνούμενη <<μεσαία αγροτική τάξη >> που παράγει αγροτικά προϊόντα με χαμηλές τιμές και σε εδάφη με μειούμενες αποδόσεις .

Μεγάλα τμήματα του αγροτικού κόσμου σε Βορρά και Νότο βρίσκονται σε κρίση και γλιστρούν στη φτώχεια, παρ' όλο που στον ανεπτυγμένο Βορρά οι ανά κεφαλή κρατικές ενισχύσεις στους αγρότες έχουν φθάσει τα 330 δολάρια (σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α). Το 1999 οι συνολικές επιδοτήσεις στη γεωργία τους των χωρών του

ΟΟΣΑ υπολογίστηκαν σε 361,5 δισεκατομμύρια δολάρια ή στο 1,4% του συνολικού ΑΕΠ τους. Οι ενισχύσεις αυτές είναι συμβατές με τις ισχύουσες συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, αλλά αναμφίβολα δίνουν στις ανεπτυγμένες χώρες ένα μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες. Είναι αξιοσημείωτη η σύγκριση με την επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια από το Βορρά προς το Νότο, ειδικά για τη γεωργία, που το 1998 ήταν μόλις 7,4 δισεκατομμύρια δολάρια.

Αυτή η πόλωση και η οικονομική περιθωριοποίηση συμβαδίζει με τη συνεχή αδυναμία της γεωργίας να παίξει τους πολλαπλούς και απαραίτητους ρόλους της στη βιώσιμη ανάπτυξη που η κοινωνία ιδεατά αναμένει από αυτήν (διαχείριση φυσικών πόρων, βιοποικιλότητα, απασχόληση στην ύπαιθρο, επάρκεια τροφίμων κ.λπ.). Η γεωργία έχει ένα πολυλειτουργικό ρόλο αλλά αδυνατεί να τον παίξει σήμερα.

Ο βασικότερος λόγος είναι ίσως η παγκοσμιοποίησή της που ακολούθησε τον εκσυγχρονισμό της (εκμηχάνιση -εισροές χημικών- μονοκαλλιέργεια)στις προηγούμενες δεκαετίες. Η ευρισκόμενη σε εξέλιξη – απελευθέρωση του παγκόσμιου αγροτικού εμπορίου και η σταδιακή άρση του κρατικού προστατευτισμού στις εγχώριες αγροτικές αγορές σημαίνουν ότι οι τιμές και οι ποιοτικές προδιαγραφές των προϊόντων καθορίζονται πια από τη διεθνή αγορά . Οι γεωργοί σε όλο τον κόσμο αναγκάζονται έτσι –με την ενθάρρυνση και των κυβερνήσεών τους στο όνομα της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας –να στρέφονται όλο και πιο πολύ στις εξαγωγικές και κατά συνέπεια να παράγουν προϊόντα με παρόμοιο κόστος και ποιότητα ώστε να μπορούν να <<σταθούν >>στην παγκόσμια αγορά. Ουσιαστικά για να γίνουν αποδεκτά από τους πλούσιους καταναλωτές της Δύσης...

Όλο και πιο κλειστές οι αγροτικές αγορές.

Καθώς προχωρά η παγκοσμιοποίηση ,οι αγορές αγροτικών προϊόντων γίνονται συνεχώς όλο και πιο κλειστές, καθετοποιημένες αγορές εμπορευμάτων, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές αγορές χονδρεμπορίου ή τις επί τόπου ανταλλαγές. Οι πολυεθνικές αγρο-βιομηχανίες, σταδιακά όλο και λιγότερες (ένδειξη για την αυξανόμενη συγκέντρωση της αγοράς), οι οποίες βρίσκονται στο τέλος της αγρο-διατροφικής αλυσίδας και ασχολούνται με τη μεταποίηση – επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων και τη διανομή τους, συνεχώς αποκτούν ασφυκτικότερο έλεγχο σε όλη την αλυσίδα . Μειώνουν έτσι και <<φιλτράρουν >>τη βάση των αγροτών, στην αρχή της αλυσίδας, από όπου προμηθεύονται τις <<πρώτες ύλες>> τους, θέτοντας μια σειρά από προδιαγραφές που είτε τις βολεύουν στη βιομηχανική επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων που θα ακολουθήσει είτε τις διευκολύνουν για να τα προωθήσουν ευκολότερα στην αγορά.

Καθώς αυξάνει συνεχώς η δύναμη των αγοραστών – εταιρειών, οι μικροί αγρότες αντιμετωπίζουν όλο και μεγαλύτερα εμπόδια για να μπουν στην αγορά . Μόνο μια μικρή ανταγωνιστική μερίδα της παγκόσμιας αγροτιάς έχει τα κεφάλια, την υποδομή, την τεχνογνωσία και την ενημέρωση για τις συνθήκες στην αγορά, ώστε να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των αγοραστών και των καταστημάτων λιανικής. Αλλά ακόμα και για τους αγρότες που μπορούν και <<βγαίνουν>>στη διεθνή αγορά, η διαπραγματευτική δύναμή τους συνεχώς μειώνεται καθώς η αλυσίδα γίνεται όλο και πιο συγκεντρωτική στα χέρια των μεγάλων εταιρειών.

Έτσι, η παλιά αγρο-διατροφική αλυσίδα μετατρέπεται σε μια κάθετη <<αλυσίδα ζήτησης>> με ιδιωτικά κριτήρια και αύξηση των δεσμευτικών συμβολαίων ανάμεσα στους αγρότες και τις εταιρίες .Αυτό το μοντέλο <<κλειστού>>συστήματος αγροτικής παραγωγής ουσιαστικά δεν επιβραβεύει τόσο τους αποτελεσματικούς παραγωγούς όσο αυτούς που καταφέρνουν να συμμορφώνονται με τις άνωθεν (ή μάλλον τις πιο κάτω στην αλυσίδα) απαιτήσεις για τις

προδιαγραφές και τους χρόνους παράδοσης. Οι μεγάλες εταιρείες τείνουν να συνεργάζονται με τους μεγαλο-αγρότες, τους οποίους θεωρούν πιο επαγγελματίες και αρά ικανούς να τηρήσουν αυτές τις απαιτήσεις. Έτσι, όλο το σύστημα τείνει να οδηγεί σε αγρότες <<βιομηχάνους>>, αφήνοντας γκριζο το μέλλον για τους πολυάριθμους αγρότες όλου του κόσμου, σε φτωχές αλλά και πλούσιες χώρες.

Μερικοί μικροί αγρότες έχουν κατορθώσει τελευταία να βρουν νομιμότερη διέξοδο στην τοπική ή και τη διεθνή αγορά, κυρίως παίζοντας το <<το χαρτί >>της βιώσιμης –οργανικής καλλιέργειας και καλύπτοντάς έτσι τις ανάγκες ενός διευρυνόμενου δυναμικού καταναλωτικού κοινού στη Δύση που ζητά μη βιομηχανοποιημένα αγροτικά προϊόντα, για λόγους υγείας κυρίως, και είναι διατεθειμένο να πληρώσει παραπάνω γι' αυτά. Όμως μέχρι στιγμής, η παγκόσμια αγορά δεν ευνοεί αυτή την εξέλιξη, ώστε να καταστεί εφικτή μια δραστική στροφή της γεωργίας-σε μαζικότερη κλίμακα – προς πιο παραδοσιακές/οικολογικές μορφές παραγωγής, οι οποίες παρά τη δημοσιότητα που έχουν κερδίσει τελευταία, παραμένουν στη <<μειοψηφική αντιπολίτευσης>>.

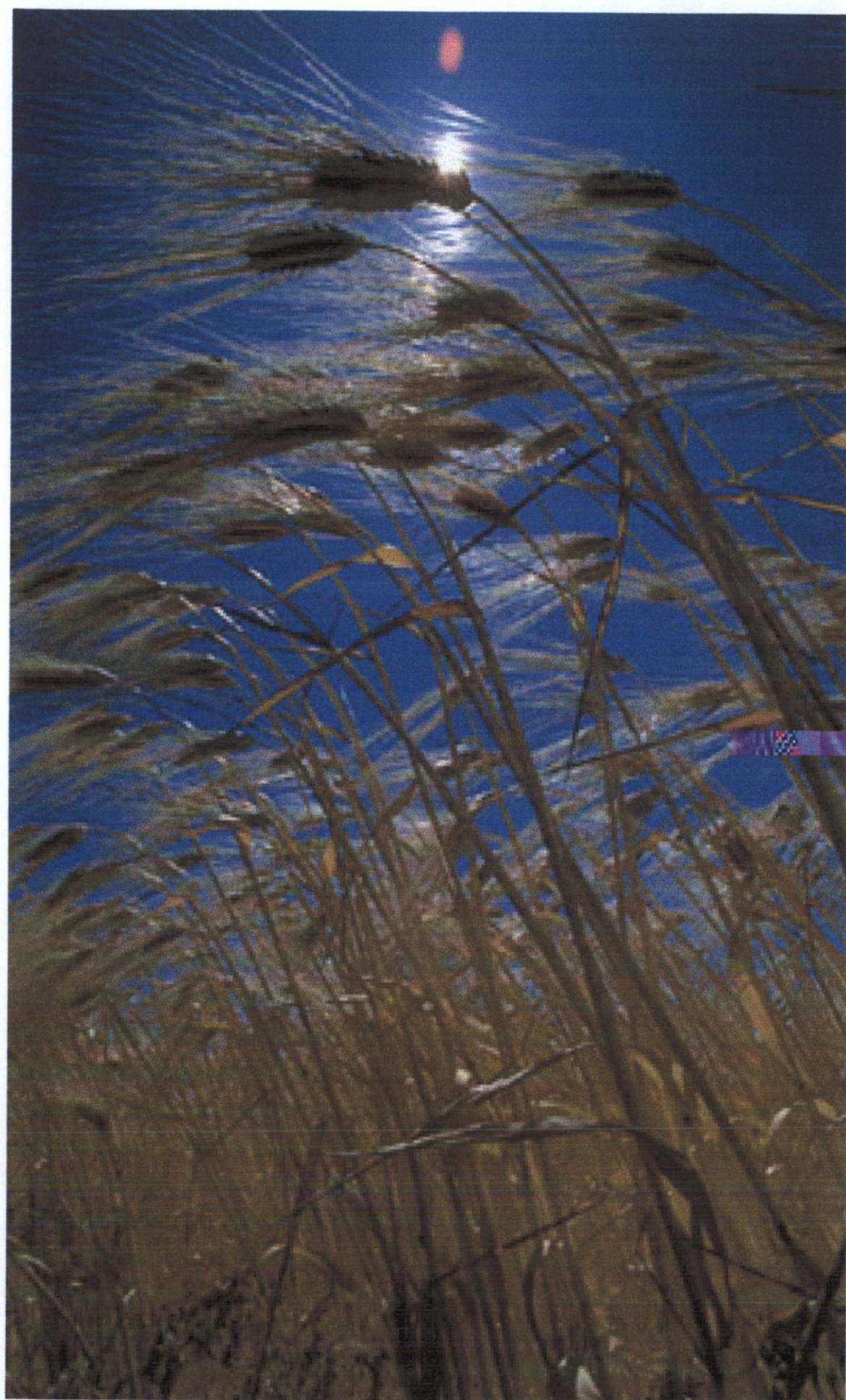
Ο Ο.Ο.Σ.Α και άλλοι διεθνείς οργανισμοί θα έπρεπε, όπως στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες όπου εφαρμόζουν αντι-μονοπωλιακή νομοθεσία, να κάνουν το ίδιο και στη γεωργία, ώστε να περιορίσουν το βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς σε λίγες εταιρείες. Από την άλλη, οι αγρότες πρέπει να ξεφύγουν από την – έξωθεν επιβεβλημένη-λογική ότι αποτελούν <<ξαδέρφια>>των βιομηχάνων και να επανέλθουν σ' ένα ήθος και μια λογική πιο παραδοσιακή και αειφόρα .

Φυσικά, για να γίνει αυτό, πρέπει τόσο το κράτος όσο και η κοινωνία των πολιτών να αναλάβουν τις δικές τους ευθύνες για να δημιουργήσουν με κατάλληλα κίνητρα από τη μια (το κράτος)και με καμπάνιες πίεσης από την άλλη (η δεύτερη) την αλλαγή των συνθηκών, ώστε οι αγρότες να ενθαρρυνθούν και να βγουν από τη

στενά οικονομίστικη λογική, στην οποία έχουν περιέλθει (πολλές φορές κατ' ανάγκην, για λόγους επιβίωσης).

Μια τέτοια στρατηγική ουσιαστικά σημαίνει ότι η <<κοινωνία των πολιτών >> επεκτείνεται από τις πόλεις στην ύπαιθρο για να συμπεριλάβει στους κόλπους της τους αγρότες. Στην πράξη αυτό επίσης σημαίνει ότι σταδιακά θα πρέπει ο αγροτικός κόσμος να οργανωθεί πολιτικά και στη βάση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (πέρα από τις κλαδικές ή πολιτικές μορφές οργάνωσής του) και να αναπτύξει στενότερες συμμαχίες με ενδιαφερόμενες ομάδες πολιτών να προάγουν μια νέα <<πράσινη >> καταναλωτική συνείδηση και να εκθέσουν δημόσια τα μειονεκτήματα και τους κινδύνους για την ανθρώπινη (και την κοινωνική) υγεία από μια γεωργία ελεγχόμενη από τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματική λογική. Περιβαλλοντικές οργανώσεις, οικολογικές ομάδες, καταναλωτικές οργανώσεις, εκκλησίες, εργατικά συνδικάτα, με επιστήμονες κ.α είναι μερικοί από αυτούς τους εν δυνάμει συμμάχους .

Δυστυχώς, στις ανεπτυγμένες χώρες στο όνομα μιας ισοπεδωτικής (νέο –φιλελεύθερου χαρακτήρα) λογικής ανταγωνισμού-συχνά οι κυβερνήσεις δίνουν προτεραιότητα στη μετατροπή των αγροτών σε επιχειρηματίες αντί να ενισχύουν το ρόλο τους ως αγροτών –πολιτών .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ;
ΜΗΤΡΩΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
2082192 ΕΟΚ
ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ
ΝΟΜΟΣ 28/10/ 2000 ΦΕΚ 61 ΤΕΥΧΟΣ
ΠΡΩΤΟ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 2000
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Υπάρχουν παραδοσιακά προϊόντα;

Εισαγωγικό σημείωμα

Το φαγητό έγινε γρήγορο, οι γεύσεις πλαστικές και εμείς οι καταναλωτές αρχίσαμε να αναζητούμε γεύσεις παλιές, αφημένες στο παρελθόν αλλά που συνεχίζουν να ζουν στη μνήμη μας.

Αρχίσαμε με λίγα λόγια να αναζητούμε το παραδοσιακό, όπως το ονομάσαμε.

Ετσι ξεκίνησαν σιγά σιγά -και πλήθυναν αργότερα- τα προσφερόμενα ως παραδοσιακά τρόφιμα. Παραδοσιακό ψωμί ζυμωμένο με το χέρι(!) και ψημένο σε πέτρινο φούρνο(!), παραδοσιακά γλυκά, παραδοσιακό γιασούρτι κ.λπ.

Μητρώο Εγγραφής Παραδοσιακών Προϊόντων

"Άρθρο 3: η Επιτροπή καταρτίζει και διαχειρίζεται μητρώο βεβαιώσεων ιδιοτυπίας το οποίο περιλαμβάνει τα ονόματα των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων των οποίων η ιδιοτυπία έχει αναγνωρισθεί σε κοινοτικό επίπεδο σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό".

Ποια πρέπει όμως να είναι τα χαρακτηριστικά ενός τροφίμου προκειμένου να γραφεί στο "μητρώο βεβαιώσεων ιδιοτυπίας" της Κοινότητας;

"Άρθρο 4: για να καταχωρηθεί στο μητρώο ένα γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο πρέπει να **παράγεται από παραδοσιακές πρώτες ύλες**, είτε να παρουσιάζει **παραδοσιακή σύσταση ή τρόπο παραγωγής ή/και μεταποίησης** που να υπάγεται στους παραδοσιακούς τύπους παραγωγής ή/και μεταποίησης.

Δεν μπορεί να καταχωρείται γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο η ιδιοτυπία του οποίου:

- έγκειται στην προέλευση ή στη γεωγραφική καταγωγή
- οφείλεται αποκλειστικά στην εφαρμογή μιας τεχνολογικής καινοτομίας" *

"Άρθρο 5: για να καταχωρηθεί το ιδιότυπο όνομα πρέπει να είναι παραδοσιακό και σύμφωνα με **εθνικές διατάξεις** ή να έχει καθιερωθεί από τη χρήση

Άρθρο 6: για να μπορεί να λάβει βεβαίωση ιδιοτυπίας, ένα γεωργικό προϊόν ή ένα τρόφιμο πρέπει να ανταποκρίνεται σε **προδιαγραφές**, όπως:

- την περιγραφή της μεθόδου παραγωγής
- τη μέθοδο παρασκευής του γεωργικού προϊόντος
- τα στοιχεία που επιτρέπουν την αξιολόγηση του παραδοσιακού χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 4
- την περιγραφή των χαρακτηριστικών του γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου
- τις ελάχιστες απαιτήσεις και τις **διαδικασίες ελέγχου** της ιδιοτυπίας"

Άρθρο 14: ο Κανονισμός αναφέρει:

"τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το αργότερο **έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού** να έχουν συσταθεί **δομές ελέγχου**, σκοπός των οποίων θα είναι να εξασφαλίζουν ότι τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που φέρουν βεβαίωση ιδιοτυπίας ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των προδιαγραφών".

* **Σημείωση:** τα σχετικά με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων καθορίζονται

Κανονισμός 2082/92 της ΕΟΚ

Είναι ο κανονισμός της ΕΟΚ που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Κοινοτήτων στις 1992, τέθηκε σε ισχύ στις 24 Ιουλίου 1993 και αναφέρεται στις βεβαιώσεις ιδιοτυπίας των γεω προϊόντων και τροφίμων.

Τι είναι η ιδιοτυπία; *"Είναι το στοιχείο ή το σύνολο των στοιχείων δια των οποίων ένα γεωργικό ή τροφίμο διακρίνεται σαφώς από άλλα παρεμφερή προϊόντα ή τρόφιμα που ανήκουν στην ίδια κατηγορία". (Σημείωση: δηλαδή οι συγκεκριμένες χυλοπίτες, π.χ., να είναι παρασκευασμένες με τέτοια που να τις διαφοροποιεί από όλες τις άλλες χυλοπίτες.)*

Λέει λοιπόν ο κανονισμός:

"Το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε τον παρόντα κανονισμό εκτιμώντας ότι:

- **η προώθηση ιδιότυπων προϊόντων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα για τον αγροτικό κόσμο, ιδίως στις μειονεκτικές ή απομακρυσμένες περιοχές...**,
- ο καταναλωτής πρέπει, προκειμένου να κάνει καλύτερα την επιλογή του, να διαθέσει σαφείς και σύντομες πληροφορίες που θα τον ενημερώνουν επακριβώς για τα ιδιότυπα χαρακτηριστικά του τροφίμου,
- πρέπει, επομένως, για να εξασφαλισθεί η προστασία του καταναλωτή, να **ελέγξει** η βεβαιωμένη ιδιοτυπία τους,
- η ένδειξη σχετικά με την ιδιοτυπία γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου, πρέπει, για να είναι δελεαστική για τους παραγωγούς και ταυτόχρονα αξιόπιστη για τους καταναλωτές, **να απολαύει έννομης προστασίας** και να αποτελεί αντικείμενο **δημοσίων ελέγχων**".

Τι ισχύει στην Ελλάδα;

Τι είναι λοιπόν παραδοσιακό τρόφιμο; Ποιες είναι αυτές οι παραδοσιακές πρώτες ύλες, η παραδοσιακή σύσταση, η παραδοσιακή παραγωγή κ.λπ. (άρθρο 4) που καθιστούν ένα προϊόν ή τρόφιμο παραδοσιακό; Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού θα πρέπει το τι είναι "παραδοσιακό" να καθορίζεται από τις **εθνικές διατάξεις** του κάθε κράτους-μέλους, το οποίο και θα πρέπει να θεσπίσει **δομές ελέγχου εντός έξι μηνών από την έναρξη της ισχύος του Κανονισμού, δηλαδή μέχρι το τέλος του 1993.**

Υπάρχει ορισμός του παραδοσιακού; Έχουν καθοριστεί οι προδιαγραφές και έχουν συσταθεί οι δομές ελέγχου, ώστε ο καταναλωτής να είναι βέβαιος ότι όταν του λένε παραδοσιακό ψωμί, τρώει όντως παραδοσιακό ψωμί;

Με λίγα λόγια, τι ισχύει στην Ελλάδα; Η απάντηση είναι: ακόμη τίποτα.

Και λέμε ακόμη, διότι στις αρχές του 2000 ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (ΟΠΕΓΕΠ) συγκρότησε επιτροπή με αποκλειστικό έργο τη διατύπωση της ορολογίας και των τεχνικών προδιαγραφών των παραδοσιακών προϊόντων ή των "Ειδικών Παραδοσιακών Προϊόντων Εγγυημένων", όπως είναι η επίσημη ονομασία τους. Η Επιτροπή είναι δεκαμελής και την απαρτίζουν επιστήμονες (χημικοί, γεωπόνοι, γιατροί) και εκπρόσωποι της βιομηχανίας. Τα αποτελέσματα των εργασιών της επιτροπής θα υποβληθούν στον ΟΠΕΓΕΠ, ο οποίος μαζί με τις δικές του προτάσεις των προδιαγραφών για τον έλεγχο, την επίβλεψη, την προστασία και την πιστοποίηση των Ειδικών Παραδοσιακών Προϊόντων Εγγυημένων θα τα υποβάλλει στο υπουργείο Γεωργίας, το οποίο με τη σειρά του θα εκδόσει την υπουργική απόφαση, η οποία θα επικυρώνει και θα ενεργοποιεί τον κανονισμό της ΕΟΚ. (Για όλα τα παραπάνω δεν υπάρχει χρονοδιάγραμμα).

Μέχρι την ολοκλήρωση όλων των διεργασιών, στο ερώτημα "πόσο παραδοσιακά είναι τα προϊόντα που μας προσφέρονται ως παραδοσιακά", η απάντηση θα είναι "άγνωστον".

**Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (ΑΣΟ)
(Νόμος 2810/2000 ΦΕΚ 61 τεύχος πρώτο,
9 Μαρτίου 2000)**

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο νέος Νόμος Ιδρύσης Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το Μάρτιο του 2000, ισχύει από την ημερομηνία αυτή και εισάγει καινούρια δεδομένα στο χώρο του αγροτικού συνεταιρισμού. Θεωρούμε αναγκαίο να ενημερώσουμε τους ενδιαφερομένους, αναφερόμενοι έστω και περιληπτικά στα πιο σημαντικά, κατά τη γνώμη μας, σημεία. Το σχετικό τεύχος της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, με ολόκληρο το κείμενο του Νόμου, μπορείτε να το προμηθευθείτε από το Εθνικό Τυπογραφείο, στην οδό Καποδιστρίου 34 & Πατησίων (Τηλ.: (01) 5225761), κατά τις ηρωινές ώρες.

Το οικονομικό περιβάλλον, στο οποίο καλούνται σήμερα να δραστηριοποιηθούν οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τον οξύ ανταγωνισμό. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας καθιστά αναγκαία την επιχειρηματική αποτελεσματικότητα ως όπλο για την επιβίωση και την ανάπτυξη. Η συντήρηση με τεχνητά μέσα, επιδοτήσεις και προνόμια μπορεί να ανακουφίζει προσωρινά, αλλά δεν μπορεί να αποτελεί αναπτυξιακή στρατηγική. Οι συσπειρώσεις συνεταιριστικού χαρακτήρα, για να είναι αποτελεσματικές, απαιτούν μεγέθη και μηχανισμούς που χαρακτηρίζονται από μεγάλη οικονομική επιφάνεια και επιχειρηματική ευελιξία. Τα θέματα της κεφαλαιακής συγκρότησης και της φορολογίας των συνεταιρισμών επανεξετάζονται για να προσαρμοστούν στις ιδιαιτερότητες του συνεταιριστικού θεσμού. Ακόμα και στις χώρες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο προς την οικονομία της αγοράς, αναζητούνται τρόποι επαναδημιουργίας συνεταιρισμών, διότι οι εταιρικές μορφές οικονομικής δράσης δεν κρίνονται επαρκείς για μεγάλα τμήματα του πληθυσμού.

Σήμερα υπάρχουν συνεταιρισμοί σε όλες τις χώρες του κόσμου: Στις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ιαπωνία, την Ινδία, τη Βραζιλία, την Αργεντινή και την Αφρική, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διαθέτουν περισσότερο από το 50% της παραγωγής γεωργικών προϊόντων.

Στις Σκανδιναβικές χώρες, την Ελβετία, την Ιταλία και την Ιαπωνία, οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί κατατάσσονται μεταξύ των μεγαλύτερων επιχειρήσεων λιανεμπορίου

Οι συνεταιριστικές τράπεζες διαχειρίζονται το 17% των αποταμιεύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ οι αποταμιευτικοί και πιστωτικοί συνεταιρισμοί έχουν μέλη τους το 35-45% των ενηλίκων στην Αυστραλία, τον Καναδά, την Ιρλανδία και τις ΗΠΑ.

Οι συνεταιρισμοί εργατών παρέχουν εργασία σε 60 εκατομμύρια μέλη στην Ινδία, την Ινδονησία, την Κίνα και την Ευρώπη.

Οι συνεταιρισμοί προσφοράς υπηρεσιών κατέχουν την πρώτη θέση στην προσφορά υπηρεσιών υγείας (Βραζιλία), αγροτικού εξηλεκτρισμού (ΗΠΑ), μεταφορών (Ισραήλ) και κατοικίας (Σκανδιναβικές χώρες).

Η Χρηματοδότηση Αγροτουριστικών Επιχειρήσεων

Μέχρι το τέλος του 1999 οι δραστηριότητες του αγροτουρισμού υλοποιούνταν στο πλαίσιο του Καν. 950/97, των ΠΕΠ, του ν.2520/97 και της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER.

Σήμερα όλες οι διατάξεις έχουν παγώσει, εν όψει της αναμενόμενης έγκρισης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για το 2000-2006. Θα σας ενημερώσουμε αμέσως μόλις αρχίσουν να ισχύουν τα νέα προγράμματα

Σύσταση Αγροτικού Συνεταιρισμού (Κεφάλαιο Β' άρθρα 3-4)

Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτείται η σύνταξη καταστατικού, η υπογραφή του (7) τουλάχιστον πρόσωπα και η έγκρισή του από το Ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού.

Η επαναφορά της διάταξης του νόμου 602/1915, σύμφωνα με την οποία ο απαιτούμενος ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών είναι επτά (7), θεωρείται ότι θα ενθαρρύνει τη δημιουργία περισσότερων συνεταιρισμών και κατ' επέκταση τη μεγαλύτερη συνεταιριστική δράση και συμμετοχή των αγροτών.

Στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο αριθμός των μελών κυμαίνεται από δύο έως επτά. Ολλανδία αρκούν δύο μέλη, στην Ιταλία τρία στην Ισπανία, τη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία πέντε και στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο επτά μέλη. Δανία, το Βέλγιο και τη Σουηδία δεν υπάρχει ειδικός νόμος για τους συνεταιρισμούς, οπότε ισχύουν οι διατάξεις των νόμων για τις εταιρείες.

Μέλη - Δικαιώματα - Υποχρεώσεις (Κεφάλαιο Γ' άρθρα 5-7)

Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορεί να γίνουν φυσικά πρόσωπα, που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, πληρούν τους όρους του καταστατικού και αποδέχονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του.

Η συμμετοχή ή όχι στο συνεταιρισμό νομικών προσώπων, που ασκούν αγροτική επιχείρηση και η οποία μπορεί να εξυπηρετηθεί από τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού, ρυθμίζεται κάθε φορά από το καταστατικό.

Το καταστατικό ορίζει επίσης τους λόγους για τη μη εγγραφή μέλους, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις αποχώρησης και διαγραφής του, την ελάχιστη χρονική διάρκεια παραμονής, την απόδοση των συνεταιριστικών μερίδων, τη συμμετοχή του στα συλλογικά όργανα του συνεταιρισμού, καθώς και την επιβολή κυρώσεων, στην περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων.

Σχέσεις Μελών - Συνεταιρισμού (Κεφάλαιο Δ' άρθρα 8-9)

Το ύψος της συνεταιρικής μερίδας, η οποία είναι ίση και αδιαίρετη για όλα τα μέλη, ορίζεται από το καταστατικό, όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει:

- τους όρους και τις προϋποθέσεις για την απόκτηση, από κάθε μέλος, πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών του με το συνεταιρισμό. Οι πρόσθετες αυτές μερίδες συνοδεύονται και από επιπλέον ψήφους, οι οποίες όμως συνολικά δεν μπορεί να είναι περισσότερες των τριών (3) για κάθε μέλος.

- τους όρους και τις προϋποθέσεις για την απόκτηση προαιρετικών μερίδων από τα μέλη, τους εργαζόμενους στο συνεταιρισμό και από τρίτους. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να προβλέπει προνόμια υπέρ των προαιρετικών μερίδων, οι οποίες όμως δεν συνοδεύονται από δικαίωμα ψήφου.

- τον τρόπο μεταβίβασης ή κληροδότησης (σε περίπτωση θανάτου) της συνεταιρικής μερίδας.

Το καταστατικό μπορεί να ορίζει ως έντοκες τις πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες, καθώς και το χρόνο και τρόπο απόδοσης των τόκων.

Διοίκηση των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κεφάλαιο Ε' άρθρα 10-15)

Με τον καινούριο νόμο, στο άρθρο 14, δίνεται η δυνατότητα στο Διοικητικό Συμβούλιο, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό, να προκηρύσσει, μέσω του ημερήσιου Τύπου, την πρόσληψη Γενικού Διευθυντή, ο οποίος μπορεί να μην είναι μέλος του συνεταιρισμού και στον οποίον αναθέτει με σύμβαση τη μερική ή ολική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και τη γενική διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του συνεταιρισμού.

Εποπτεία - Έλεγχος (Κεφάλαιο ΣΤ' άρθρα 16-17)

Χαρακτηριστικό του νέου νόμου είναι η μη πρόβλεψη σύστασης αιρετού εποπτικού συμβουλίου, όπως συνέβαινε με όλους τους προηγούμενους νόμους. Η εποπτεία ασκείται από τον εκάστοτε υπουργό Γεωργίας και τα, από αυτόν, εξουσιοδοτημένα άτομα, ο δε έλεγχος από ορκωτούς ελεγκτές, βάσει νόμων και διαταγμάτων, στα οποία υπάγεται το κάθε είδος ΑΣΟ. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, για όλες τις κατηγορίες των συνεταιρισμών -όχι μόνο των αγροτικών- ο έλεγχος νομιμότητας και διαχειριστικής τάξεως διενεργείται από εξειδικευμένα όργανα.

Οικονομική διαχείριση (Κεφάλαιο 2' άρθρα 18-20)

Αν από τα ακαθάριστα έσοδα της ΑΣΟ αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, ζημίες, αποσβέσεις και τόκοι των υποχρεωτικών και προαιρετικών μερίδων, αυτό που απομένει είναι το διαχειριστικό υπόλοιπο, το οποίο περιλαμβάνει **πλεονάσματα** και **κέρδη**.

Τα **πλεονάσματα** προκύπτουν από τη συναλλαγή των μελών με το συνεταιρισμό και αποτελούν το άθροισμα της αξίας των προϊόντων, των εφοδίων και των υπηρεσιών, που παρέχονται στα μέλη από το συνεταιρισμό, καθώς και των προϊόντων που διαθέτουν σε αυτόν ή μέσω αυτού σε τρίτους. Οποιοδήποτε υπόλοιπο, πέραν του πλεονάσματος, λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και συνιστά **κέρδη**.

Εάν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα ή στα κέρδη ή και στα δύο, τα ποσά που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων ή των κερδών.

Από τα πλεονάσματα, πριν από την αφαίρεση για τις προαιρετικές μερίδες, κρατείται ποσοστό 10% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, μετά τις παραπάνω κρατήσεις, διατίθεται για:

- την ανάπτυξη του συνεταιρισμού
- την απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό
- την υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνονται από τα μέλη.

Τα προβλεπόμενα να αποδοθούν στα μέλη ποσά του πλεονάσματος μπορούν, με απόφαση της γενικής συνέλευσης, να παραμείνουν στο συνεταιρισμό ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση, με τον περιορισμό ότι δεν μπορεί να είναι ανώτερο από το επιτόκιο δανεισμού του συνεταιρισμού από τις τράπεζες.

Συγχώνευση - Μετατροπή - Πτώχευση - Διάλυση - Εκκαθάριση (Κεφάλαιο Η' άρθρα 21-25)

Δύο ή περισσότερες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις μπορούν, με απόφαση των γενικών συνελεύσεών τους, να συγχωνευθούν ή να απορροφηθούν από άλλη.

Η Συνεταιριστική Οργάνωση κηρύσσεται από το Πολυμελές Πρωτοδικείο σε πτώχευση αν παύσει τις πληρωμές των χρεών της, με αίτηση: οποιουδήποτε πιστωτή, που έχει έννομο συμφέρον, του διοικητικού συμβουλίου της Οργάνωσης, των εκκαθαριστών

Η πτώχευση της οργάνωσης δεν συνεπάγεται και πτώχευση των μελών της.

Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών - Κεντρικές Ενώσεις-Κοινοπραξίες-Συνεταιριστικές Εταιρείες-Πανελλήνια Συνομοσπονδία (Κεφάλαιο Θ' άρθρα 26-33)

Δύο ή περισσότεροι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, με απόφαση των γενικών συνελεύσεών τους, μπορούν να συνιστούν Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ).

Δύο ή περισσότερες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ), οι οποίες έχουν ως αντικείμενο το συντονισμό και την ενίσχυση της συνεταιριστικής δράσης. Διεξάγουν τις εργασίες τους είτε για λογαριασμό τους είτε για λογαριασμό των μελών τους.

Δύο ή περισσότερες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, της ίδιας ή διαφορετικής βαθμίδας, μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ), με σκοπό την προαγωγή των καταστατικών σκοπών και δραστηριοτήτων τους.

Οι ΑΣΟ κάθε βαθμίδας και οι Συνεταιριστικές Εταιρείες (ΣΕ) μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους, ή και με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που εδρεύουν στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, ανώνυμες εταιρείες ή εταιρείες περιορισμένης ευθύνης.

Η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ) είναι ιδεολογική και συντονιστική οργάνωση των ΑΣΟ και δεν έχει εμπορική ιδιότητα. Μέλη της είναι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών. Σκοπός της είναι η προαγωγή και εξυπηρέτηση των μελών.

Ποινικές Διατάξεις (Κεφάλαιο Ι' άρθρο 34)

Καθορίζονται οι ποινές που επιβάλλονται στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τους εκκαθαριστές και τους υπαλλήλους των συνεταιριστικών οργανώσεων, οι οποίοι παρέβησαν διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού ή για ενέργειες που αντίκεινται στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης.

Σχέσεις Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων/Συνεταιριστικών Εταιρειών-Κράτους (Κεφάλαιο ΙΑ' άρθρα 35-36)

Καθορίζονται οι φορολογικές και κάθε άλλου είδους απαλλαγές των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων σχετικά με τις διάφορες οικονομικές συναλλαγές τους.

Στον προϋπολογισμό εξόδων του υπουργείου Γεωργίας μπορεί να εγγράφεται οικονομική ενίσχυση της ΠΑΣΕΓΕΣ για τις δαπάνες συνεταιριστικής εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης ή επιμόρφωσης αιρετών στελεχών ή υπαλλήλων Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων

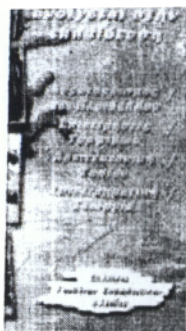
Ειδικές και Τελικές Διατάξεις (Κεφάλαιο ΙΒ' άρθρα 37-42)

Καθορίζονται τα όσα αφορούν στο μητρώο και τους φακέλους των Αγροτικών Συνεταιρισμών, καθώς επίσης και οι διατάξεις που διέπουν τους εργαζόμενους στις ΑΣΟ.

Χρόνος Προσαρμογής

Οι ήδη υπάρχοντες συνεταιρισμοί οφείλουν να προσαρμοστούν στα δεδομένα του νέου νόμου. Το χρονικό περιθώριο που τους δόθηκε είναι δύο (2) έτη για την προσαρμογή των καταστατικών τους. Το χρονικό περιθώριο μπορεί να παραταθεί για ένα έτος, με απόφαση του υπουργού Γεωργίας.

Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε βαθμού και οι κοινοπραξίες τους διαλύονται με απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου, έπειτα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον ή της Εποπτεύουσας Αρχής.

Σπουδές στον Αγροτουρισμό Νέοι επαγγελματικοί ορίζοντες

Εισαγωγικό σημείωμα

*"Ο Αγροτουρισμός αναπτύσσει την τοπική κοινωνία, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια, επιτρέπει τη συνέχεια της παραγωγής προϊόντων, που πιθανώς να είχαν εκλείψει, προϊόντων κατά κύριο λόγο παραδοσιακών (γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, υφαντά, κεντήματα, καλλιέργεια αρωματικών φυτών, ζυμαρικά κ.λπ.). Επίσης διατηρεί τέχνες που διαφορετικά θα είχαν πεθάνει με τον τελευταίο μάστορα, συντηρεί τη μνήμη των ανθρώπων με την αναβίωση εθίμων και τη βίωση παραδοσιακών εκδηλώσεων, είναι κανάλι επικοινωνίας περιοχών απομονωμένων με μεγάλα πληθυσμιακά κέντρα, **αλλά δίνει και προοπτικές ζωής στους νέους των περιοχών, όπου εφαρμόζεται**".*

Τα πιο πάνω αποτελούν τους στόχους του αγροτουρισμού, όπως τους θέσπισε η πολιτεία και τους αναφέρουμε στο σχετικό **άρθρο μας** για τον αγροτουρισμό.

Και εμείς εξακολουθούμε να πιστεύουμε και να θεωρούμε ότι αυτοί οι στόχοι αποτελούν -και πρέπει να αποτελούν- τα πιο σημαντικά ζητούμενα του αγροτουρισμού, ο οποίος σήμερα μεν αποτελεί πηγή παράπλευρου και συμπληρωματικού εισοδήματος για τον αγρότη, στο εγγύς όμως μέλλον θα είναι η επιβίωση της γεωργίας. Ο αγροτουρισμός πρέπει να γίνει ο λόγος για τη διατήρηση των νέων ανθρώπων στις εστίες τους, ο λόγος που θα εμποδίσει την εσωτερική μετανάστευση και το ξερρίζωμα των νέων ανθρώπων για αναζήτηση ευκαιριών ζωής σε περιοχές άγνωστες και αδιάφορες έως και πιθανόν εχθρικές.

Η γνώση και η κατάρτιση των νέων ανθρώπων σχετικά με τον αγροτουρισμό είναι η υποχρέωση της πολιτείας απέναντί τους. Αυτή την υποχρέωση έρχεται να εκπληρώσει με τη θέσπιση ειδικότητας αγροτουρισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Συγκεκριμένα ύστερα από μελέτη και εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, από τη φετεινή σχολική χρονιά και στο πλαίσιο της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΤΕΕ) δημιουργήθηκε ο Τομέας Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος. Η εξειδίκευση των μαθημάτων και ο αγροτουριστικός προσανατολισμός των γνώσεων θα ετοιμάσουν τους σωστούς μελλοντικούς επαγγελματίες του αγροτουρισμού (όπως αναλυτικά παραθέτουμε πιο κάτω). Μιλήσαμε με τους ανθρώπους του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, καθώς και με γεωπόνους-εκπαιδευτικούς και μας έκαναν εντύπωση η θαυμάσια δουλειά τους και η λαχτάρα τους να πετύχει αυτό που τώρα ξεκινά. Θα θέλαμε να αναφέρουμε επίσης τα σωστά γραμμένα βιβλία από επιστήμονες-ειδήμονες του κάθε κλάδου.

Πριν προχωρήσουμε στην αναλυτική παράθεση όλων των πληροφοριών, θα θέλαμε να πούμε πόσο σημαντική θεωρούμε αυτή την εξέλιξη. Αποτελεί τη σωστή βάση από την οποία θα ξεκινήσει η ανάπτυξη του αγροτουρισμού με επαγγελματίες καταρτισμένους και γνώστες του αντικειμένου. Πιστεύουμε ότι είναι μια σωστή αρχή προς μία κατεύθυνση, για την επιτυχία της οποίας αξίζει την προσοχή και τη φροντίδα της

πολιτείας, προκειμένου να σταματήσουμε κάποια στιγμή να χωρίζουμε τη χώρα σε αναπτυγμένες και μη αναπτυγμένες περιοχές, σε οικονομικά ανθηρές και οικονομικά καθυστερημένες. Επιπλέον θα τονίσουμε ακόμα μία φορά ότι ανοίγει νέους ορίζοντες στην αγροτική εκμετάλλευση, νέους ορίζοντες στους νέους ανθρώπους, που εκπαιδευμένοι θεωρητικά και πρακτικά θα είναι σε θέση να συνεισφέρουν σημαντικά στην οικογενειακή ή τη δική τους επιχείρηση με ένα επιπλέον εισόδημα, καθώς και να προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικού επιπέδου.